

Міністерство освіти і науки України
Національний університет «Острозька академія»
Факультет міжнародних відносин
Кафедра міжнародних відносин

Кваліфікаційна робота

на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня магістра

на тему: **«АЗІЙСЬКО-ТИХООКЕАНСЬКИЙ ВЕКТОР ЗОВНІШНЬОЇ
ПОЛІТИКИ БРАЗИЛІЇ»**

Виконала студентка VI курсу, групи ММв-2
спеціальності 8.03020101 «Міжнародні відносини»
Волинець Ольга Василівна

Керівник: доцент, кандидат історичних
наук Плевако І.Г.

Рецензент: _____

_____

Допущено до захисту рішенням кафедри від “ ____ ” _____ 2015 р.
(Протокол № ____)

Острог - 2015 рік

ЗМІСТ

<u>ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ, СКОРОЧЕНЬ ТА ТЕРМІНІВ.....</u>	<u>2</u>
<u>ВСТУП.....</u>	<u>3</u>
<u>РОЗДІЛ 1.....</u>	<u>4</u>
<u>МІСЦЕ КИТАЮ У ЗОВНІШНІЙ ПОЛІТИЦІ БРАЗИЛІЇ.....</u>	<u>4</u>
<u>1.1 Формування та розвиток двосторонніх відносин між державами в першій декаді XXI ст.....</u>	<u>4</u>
<u>1.2. Особливості відносин Бразилії з Китаєм в рамках БРІКС.....</u>	<u>4</u>
<u>Висновки до розділу 1.....</u>	<u>5</u>
<u>РОЗДІЛ 2.....</u>	<u>6</u>
<u>ІНДІЙСЬКИЙ НАПРЯМ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ БРАЗИЛІЇ.....</u>	<u>6</u>
<u>2.1 Розвиток бразильсько-індійських відносин в XX – поч. XXI ст.....</u>	<u>6</u>
<u>2.2 Місце Індії в зовнішній політиці Бразилії за президентства Ділми Русеф.....</u>	<u>6</u>
<u>Висновки до розділу 2.....</u>	<u>7</u>
<u>РОЗДІЛ 3.....</u>	<u>8</u>
<u>ЯПОНСЬКИЙ ВЕКТОР ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ БРАЗИЛІЇ.....</u>	<u>8</u>
<u>3.1 Еволюція бразильсько-японських відносин на двосторонньому рівні.....</u>	<u>8</u>
<u>3.2. Глобальний вимір міждержавного співробітництва Бразилії та Японії.....</u>	<u>9</u>
<u>Висновки до розділу 3.....</u>	<u>9</u>
<u>ВИСНОВОК.....</u>	<u>10</u>
<u>СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....</u>	<u>11</u>
<u>Додаток 1.....</u>	<u>13</u>
<u>Додаток 2.....</u>	<u>14</u>
<u>Додаток 3.....</u>	<u>15</u>
<u>Додаток 4.....</u>	<u>16</u>

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ, СКОРОЧЕНЬ ТА ТЕРМІНІВ

BASIC	Блок з чотирьох великих нових індустриальних країн (Бразилія, Південна Африка, Індія)
FEALAC	Форум зі співробітництва по лінії Східна Азія – Латинська Америка
Embraer	Бразильська авіабудівна компанія, один з лідерів світового ринку пасажирських регіональних літаків
Petrobras	Найбільша бразильська нафтогазова компанія, контрольована державою
Vale (CVRD)	Бразильська багатонаціональна диверсифікована гірничо-металургійна корпорація, один з найбільших логістичних операторів в Бразилії
ІБСА	Форум ІБСА (Індія, Бразилія, Південна Африка) (IBSA Dialogue Forum)
ПІІ	Прямі іноземні інвестиції

ВСТУП

Актуальність теми. У період завершення Холодної війни та з початком радикального переформування глобальної системи міжнародних відносин спостерігається виникнення нових центрів сили та встановлення між ними нових структур взаємодії, що мають велике значення для розуміння архітектури нового міжнародного порядку, який все ще перебуває в стані формування. Саме тому дослідження характеру відносин між цими новими претендентами на статус великих держав має актуальне значення для подальшого розвитку науки міжнародних відносин.

На даному етапі світового розвитку яскраво простежується тенденція глобалізації. Сучасні глобальні перетворення свідчать про пошук нових перспективних форм розвитку міжнародних відносин. Це можна прослідкувати на прикладах багатьох формальних і неформальних об'єднань, таких як БРІКС, ІБСА, BASIC та ін., через які Бразилія, разом з провідними країнами Азії та Африки, намагаються чинити вплив на міжнародній арені. Бразилія за своїми людськими і природними ресурсами, за рівнем і темпами розвитку економіки, науки і техніки, в регіональних і глобальних справах постає в якості однієї з провідних держав нової світової системи, що складається в XXI столітті. Бразилія, яку ще недавно називали «сплячим гігантом», «прокинулася» в геоекономічному і геополітичному сенсі. Про це свідчить багато що: її позиція з ключових проблем світової політики, міцне лідерство в Латинській Америці, участь в роботі Великої двадцятки, підключення до зустрічей Вісімки, все більш широка взаємодія з іншими «висхідними гігантами» в рамках різних об'єднань. Саме економічні та політичні зміни, що забезпечили підйом і модернізацію країни, зробили можливим її активну участь у створенні сучасної архітектури міжнародних політичних та економічних відносин. За рівнем ВВП, станом на 2014 рік, Бразилія займає сьоме місце у світі. Через ріст та диверсифікацію економіки, держава стає впливовим гравцем у міжнародній

політиці та економіці. Ця ж тенденція спостерігається і в провідних країнах Азійсько-Тихоокеанського регіону, таких як Китай, Індія та Японія, які входять у десятку ключових партнерів Бразилії. На сьогодні Китай стає все більше рішучим у просуванні власних інтересів і прагне відігравати провідну роль на міжнародній арені, його значення та міць поступово зростають. За рівнем ВВП він посідає друге місце у світі, що робить його економічним гігантом. Індія на сучасному етапі також показує високі темпи розвитку, посідає дев'яте місце у світі за рівнем ВВП і демонструє себе як вагомий гравець у світовій політиці. Економіка Японії є однією з найпотужніших і посідає за рівнем ВВП третє місце у світі. Японія є найбільш високотехнологічно розвиненою країною і відіграє активну роль у міжнародній торгівлі, яка є невід'ємною частиною економіки держави. Тому, розвиток двосторонніх геополітичних відносин з Китаєм, Індією, Японією та Азійсько-Тихоокеанським регіоном в цілому є пріоритетним та перспективним напрямком зовнішньої політики Бразилії. Співпраця вищенаведених країн, на даному етапі, складає все більшу конкуренцію країнам Заходу, а в далекій перспективі може перенести центр світового розвитку на Азійсько-Тихоокеанський регіон.

Саме тому дослідження двосторонніх відносин Бразилії та найбільш впливових країн Азійсько-Тихоокеанського регіону є актуальним на сучасному етапі. Така актуальність обумовлюється як обмеженою присутністю в сучасній українській науці спеціальних досліджень, присвячених цій темі, так і значною практичною важливістю цього питання на сучасному етапі.

Стан наукової розробки теми. Питання відносин Бразилії з країнами Азійсько-Тихоокеанського регіону не є достатньо добре висвітленим вітчизняними науковцями. Не дивлячись на це, все ж таки можна виділити таких авторів як Затуливітер А.В. [Затуливітер, А.В. Сучасний стан співпраці між Китаєм і Бразилією (2011 – 2012) [Текст]: / Затуливітер, А.В – Режим доступу: <http://historical-club.org.ua/> – Назва з екрану.], чії праці присвячені аналізу зовнішньої політики Бразилії; Плевако І.Г. [Плевако І.Г. Економічна складова геополітичного позиціонування Бразилії у країнах Південної та Східно Азії [Текст] / І.Г. Плевако // Гілея:

науковий вісник – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/gileya_2014_87_108 – Назва з екрану.], який особливу увагу приділяє розвитку геополітичних ідей в Латинській Америці та Бразилії зокрема. Серед російських авторів варто виділити Буркову В.М, яка в своїх працях розглядає Латиноамериканський регіон та азійський вектор зовнішньої політики Бразилії зокрема [Буркова, М.В. Япония и Бразилия: грани сотрудничества [Текст] / М.В. Буркова – Режим доступу : <http://cyberleninka.ru/article/n/yaponiya-i-braziliya-grani-sotrudnichestva> – Назва з екрану.].

Серед зарубіжних науковців, зрозуміло, ця тематика досліджується більш інтенсивніше. Варто виділити таких дослідників, як Карлос Перейра [Pereira, Carlos Brazil and China: South-South Partnership or North-South Competition? [Text] / Carlos Pereira, João Augusto de Castro Neves // Foreign Policy at Brookings – Mode of access : URL : http://www.brookings.edu/~media/research/files/papers/2011/4/03-brazil-china-pereira/03_brazil_china_pereira.pdf – Title from the screen.Ошибка: источник перекрестной ссылки не найден], який більш детально розглядає Бразилію, як країну-члена БРІКС, та стосунки Бразилії в середині блоку, аналізує проблемні аспекти співпраці Бразилії з країнами Азії та перспективи подальшого розвитку такої співпраці; Олівер Стуенкель [Stuenkel, Oliver The Case for Stronger Brazil-India Relations [Text] / Oliver Stuenkel // Indian Foreign Affairs Journal – Mode of access : URL : <http://freepdfhosting.com/b5e5796ed9.pdf> – Title from the screen.], його праці спрямовані на дослідження «висхідних гігантів», зокрема Бразилії, Індії та зовнішньої політики Китаю, їх вплив на глобальний розвиток; Амадо Луїз Церво [Cervo, Amado Luiz Brazil's Rise on the International Scene: Brazil and the World [Text] Amado Luix Cervo // Artigo – Mode of access : URL : <http://www.scielo.br/pdf/rbpi/v53nspe/v53nspea02.pdf> – Title from the screen.] – бразильський історик, автор кількох книг, у своїх працях орієнтується в основному на зовнішній політиці Бразилії; Бенедікте Булл [Bull, Benedicte Brazil and China: partners or competitors? [Text] / Benedicte Bull, Yuri Kasahara // NorLARNet analysis – Mode of access : URL : https://www.norlarnet.uio.no/pdf/behind-the-news/englis/2011/brazil_and_china-english.pdf – Title from the screen.], чії праці сфокусовані на дослідженні політичних і економічних відносин Латиноамериканського регіону; Ренато Бауманн [Baumann, Renato Some Recent Features of Brazil-China Economic Relations [Text] / Renato Baumann // Economic Commission for Latin America and Caribbean – Mode of access : URL :

<http://www.cepal.org/publicaciones/xml/5/35745/LCBR209RenatoBaumannSome.pdf> – Title from the screen.], акцентує увагу на інтеграційних процесах країн Латинської Америки та Бразилії зокрема.

Мета роботи – розглянути етапи, напрямки, проблеми та перспективи розвитку двосторонніх відносин між Бразилією та найрозвинутішими країнами Азійсько-Тихоокеанського регіону: Китаєм, Індією та Японією.

Постановка мети ставить такі **завдання**:

- охарактеризувати особливості двосторонніх китайсько-бразильських відносин у першій декаді XXI століття і на сучасному етапі розвитку, а також проблеми двостороннього співробітництва;
- проаналізувати тенденції розвитку двосторонніх відносин Бразилії та Індії, важливість економічної співпраці двох держав, а також оцінити спільну координацію дій держав на міжнародній арені;
- визначити напрямки зовнішньополітичного і економічного співробітництва Бразилії з Японією;
- дати оцінку перспективам співробітництва Бразилії з вищевказаними країнами Азійсько-Тихоокеанського регіону.

Об’єкт дослідження – зовнішня політика Бразилії 2003-2015 роки.

Предмет дослідження – багаторівневі геополітичні відносини Бразилії з Китаєм, Індією та Японією.

Методологічною основою роботи є системний підхід до вивчення розвитку торгово-економічних і політичних відносин вказаних вище країн із використанням загальнонаукових та спеціальних методів. Для здійснення дослідження були використані такі методи: інформаційний – збір інформації; класифікації та систематизації – для групування явищ і фактів; порівняльний – для виявлення спільних та відмінних рис між явищами та фактами; узагальнення – для формування загальних характеристик явища; аналізу – для дослідження окремих частин об’єкту.

Хронологічні рамки – з 2003 року і до сьогодні. Такі хронологічні рамки зумовлені приходом до влади Робітничої партії в Бразилії на чолі з Л.І. Лула да Сільвою.

Географічні рамки – сучасні території Бразилії, Китаю, Індії та Японії.

Джерельна база. Під час дослідження цієї теми було використано статистичні дані, які демонструють рівень торгово-економічних відносин вказаних вище держав [India's economy [Text] / Central Intelligence Agency – Mode of access : URL : <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/in.html> – Title from the screen.]; Ampliação do número de vôos entre Brasil e China é destaque na agenda da ministra do Turismo em Pequim [Text] / Ministerio do Turismo – Mode of access : URL : <http://www.turismo.gov.br/turismo/home.html> – Title from the screen.; State of BRICS Economies [Text] / Ministry of Finance, Republic of South Africa, National Treasury – Mode of access : URL:<http://www.treasury.gov.za/brics/sbe.aspx> – Title from the screen.].Також було використано такі види документів: договори, декларації, комюніке, програми [VII Reunião da Comissão Mista Brasil-Índia – Comunicado Conjunto e Ata – Nova Délhi, 19 de novembro de 2015 [Text] / Ministério das Relações Exteriores – Mode of access : URL : http://www.itamaraty.gov.br/index.php?option=com_content&view=article&id=12550:vii-reuniao-da-comissao-mista-brasil-india-comunicado-conjunto-e-ata-nova-delhi-19-de-novembro-de-2015&catid=42&lang=pt-BR&Itemid=280 – Title from the screen.; Brasil e Índia discutem propostas de cooperação em Defesa [Text] / Ministério da Defesa Mode of access : URL : <http://www.defesa.gov.br/noticias/16041-brasil-e-india-discutem-propostas-de-cooperacao-em-defesa> – Title from the screen; Declaração Conjunta emitida por ocasião da visita do Ministro Antonio de Aguiar Patriota à República da Índia – Nova Délhi, 8 de março de 2011 [Text] / Ministério das Relações Exteriores– Mode of access : URL : http://www.itamaraty.gov.br/index.php?option=com_content&view=article&id=2504:declaracao-conjunta-emitida-por-ocasio-da-visita-do-ministro-antonio-de-aguiar-patriota-a-republica-da-india-nova-delhi-8-de-marco-de-2011&catid=42&lang=pt-BR&Itemid=280 – Title from the screen.; Investimen to Chines Continua Buscando seo Caminho no Brasil [Text] / Embaixada da república popular da China no Brasil – Mode of access : URL : <http://br.china-embassy.org/por/zbqx/t890854.htm> – Title from the screen.; República da Índia [Text] / Ministério das Relações Exteriores – Mode of access : URL : http://www.itamaraty.gov.br/index.php?option=com_content&view=article&id=5238&Itemid=478&cod_pais=IND&tipo=ficha_pais&lang

=pt-BR – Title from the screen.; Brazilian Foreign Policy Handbook [Text] / Ministry of External Relations – Mode of access : URL : http://funag.gov.br/loja/download/454-Brazilian_Foreign_Policy_Handbook.pdf – Title from the screen.; Japan-Brazil Relations (Archives) [Electronic resource] / Ministry of Foreign Affairs of Japan – Mode of access : URL : <http://www.mofa.go.jp/region/latin/brazil/archives.html> – Title from the screen.; Joint Program for Revitalization of Economic Relations between Japan and the Federative Republic of Brazil [Text] / Prime Minister of Japan and His Cabinet – Mode of access : URL : http://japan.kantei.go.jp/koizumispeech/2005/05/26program1_e.html – Title from the screen.; India Brazil Relations [Text] / Ministry of External Affairs (MEA) – Mode of access : URL : http://www.mea.gov.in/Portal/ForeignRelation/Brazil__May_2014.pdf – Title from the screen.]. Ці документи дозволили глибше розкрити політичну, економічну та нормативну складову бразильсько-азійських відносин.

Дослідження розкриває недостатньо розвинуту у вітчизняній науковій думці проблематику, а саме акцентує свою увагу на розвитку двосторонніх відносин Бразилії з країнами Азійсько-Тихоокеанського регіону. **Практичне значення** кваліфікаційної роботи полягає у можливості здійснення наступних наукових досліджень і застосування отриманих даних для навчання студентів.

Практична апробація. Результати дослідження, а саме стаття на тему «Місце Індії у зовнішній політиці Бразилії за президентства Ділми Русеф» була опублікована на офіційному науковому блозі Національного університету «Острозька академія».

Новизна отриманих результатів. Враховуючи обмежену кількість досліджень тематики бразильсько-азійських відносин вітчизняними науковцями, варто зауважити, що за результатами цього дослідження вивчення ролі Азійсько-Тихоокеанського регіону у зовнішній політиці Бразилії отримало подальший розвиток, базиси дослідження якої було закладено західними науковцями. В роботі було проаналізовано етапи, форми, проблеми та перспективи співпраці Бразилії з Китаєм, Індією та Японією.

В кваліфікаційній роботі вдосконалено підхід до розуміння ролі поглибленої співпраці Латиноамериканського та Азійсько-Тихоокеанського

регіонів на сучасному етапі, зокрема значну увагу приділено інтеграційним процесам завдяки таким об'єднанням як БРІКС, ІБСА, BASIC, G-4 та ін., що допомагають розширенню двосторонніх відносин Бразилії з вищезазначеними державами а також координації спільних дій на міжнародній арені. Крім того, значну увагу приділено аналізу економічних відносин між Бразилією, Китаєм, Японією та Індією.

Також дослідження вдосконалило існуючі підходи до вивчення зовнішньої політики Бразилії, було здійснено аналіз двостороннього та глобального вимірів міждержавних зв'язків Бразилії з Китаєм, Індією та Японією.

Мета та завдання зумовили формування такої **структури** кваліфікаційної роботи: вступ, три розділи, які розкривають проблематику теми, висновки, список використаних джерел та літератури і додатки.

У першому розділі під назвою «Місце Китаю у зовнішній політиці Бразилії» розповідається про відносини Бразилії з Китаєм на сучасному етапі. Розглядаються спільності і відмінності у поглядах двох держав на розвиток сучасного світопорядку. Аналізуються зв'язки Бразилії та Китаю у сферах політики, економіки, оборони, освіти, культури та інших галузях. Досліджуються проблеми двостороннього співробітництва.

Другий розділ під назвою «Індійський напрям зовнішньої політики Бразилії» розкриває сутність індійсько-бразильських двосторонніх відносин, аналізується початковий етап сучасних відносин між державами і до сьогоднішнього дня, виокремлюється питання співпраці держав у різних міжнародних структурах.

У третьому розділі «Японський вектор зовнішньої політики Бразилії» йдеться про глобальний та двосторонній рівень відносин між Японією та Бразилією. Аналізуються політичні та економічні можливості співпраці, спільні ініціативи, проекти, рішення двох держав, а також перспективи двосторонніх відносин.

У «Висновках» підсумовано основні результати дослідження усіх аспектів двосторонньої співпраці Бразилії з Китаєм, Індією та Японією.

У «Додатках» представлені статистичні дані щодо динаміки двосторонньої торгівлі між Бразилією та вищевказаними країнами, а також показники двосторонньої торгівлі.

Обсяг кваліфікаційної роботи – 92 сторінки.

РОЗДІЛ 1.

МІСЦЕ КИТАЮ У ЗОВНІШНІЙ ПОЛІТИЦІ БРАЗИЛІЇ

1.1 Формування та розвиток двосторонніх відносин між державами в першій декаді XXI ст.

Початок сучасного етапу розвитку китайсько-бразильських відносин можна віднести ще до кінця 1970 року, майже одразу після встановлення дипломатичних відносин між державами у 1974 році. Це було зумовлено як бажанням бразильського керівництва стати більш незалежними від США шляхом пошуку можливостей розширення відносин з іншими країнами, так і прагненням Китаю встановити більш тісні зв'язки з впливовими країнами Півдня задля виходу з міжнародної ізоляції REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT.

Але протягом 1970-1980-х років китайсько-бразильські відносини носили обмежений характер. І лише після закінчення Холодної війни Бразилія почала приділяти увагу АТР, та КНР зокрема. Зі свого боку Китай також почав приділяти увагу розвитку відносин з Латинською Америкою та Бразилією, як одною з найбільших держав латиноамериканського регіону.

За 40 років, починаючи з 1974 року, коли Китай і Бразилія встановили дипломатичні відносини, зв'язки двох держав поступово ставали все більше міцними і зрілими.

Ще у 1993 році між державами було встановлене двостороннє стратегічне партнерство, яке базувалося на двосторонніх економічних відносинах, а також на науково-технічному співробітництві REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT. Проте, протягом

REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT Jiang, Shixue, The Panda Hugs the Tucano: China's Relations with Brazil [Text] / Shixue Jiang // China Brief – Mode of access : URL : http://www.jamestown.org/single/?no_cache=1&tx_ttnews%5Btt_news%5D=34990&tx_ttnews%5BbackPid%5D=13&cHash=e592b37118 – Title from the screen.

REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT VII Reunião da Comissão Mista Brasil-Índia – Comunicado Conjunto e Ata – Nova Délhi, 19 de novembro de 2015 [Text] / Ministério das Relações Exteriores – Mode of access : URL : http://www.itamaraty.gov.br/index.php?option=com_content&view=article&id=12550:vii-reuniao-da-comissao-mista

двох останніх десятиліть відносини між державами перестали обмежуватися лише економічними питаннями і набули більш глобального характеру, що стало результатом всебічного та поглибленого розвитку китайсько-бразильських економічних зв'язків, контактів між лідерами двох країн, а також спричинило зростання взаємної довіри у політичній сфері. Обидві країни знаходять взаєморозуміння з багатьох важливих питань міжнародних відносин, таких як зміна клімату, співпраця в організації БРІКС, економічному форумі G20, реформування міжнародних фінансових структур та ін. REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT

На сьогодні Бразилія і Китай є ключовими акторами на світовій арені і часто розглядаються як партнери. Держави мають схожі географічні рамки і рівні технологічного та промислового розвитку, характеристики, які зближують дві країни у своїх діях і завданнях на глобальному рівні. Хоча між державами існує багато відмінностей, вони поділяють між собою інтереси в просуванні власного економічного і політичного зростання в міжнародній системі. Більшість аналітиків розцінюють цих гігантів як дві нові сили, які все частіше координують свої кроки на міжнародній арені через різні структури, такі як БРІКС, G20 та BASIC.

Відносини з Бразилією мають першочергове значення для Китаю. Величезні запаси в Бразилії природних ресурсів, її масивний сільськогосподарський сектор і потенціал ринку для китайського експорту – роблять відносини з цією державою одним з пріоритетних завдань зовнішньої політики Китаю.

Незважаючи на те, що угоду про стратегічне партнерство між Бразилією та Китаєм було підписано ще в 1993 році, тільки за час президентства Л.І. Лули да Сілви двостороння взаємодія набула особливого відтінку. Імпульс сучасним

---

brasil-india-comunicado-conjunto-e-ata-nova-delhi-19-de-novembro-de-2015&catid=42&lang=pt-BR&Itemid=280 – Title from the screen.

двостороннім відносинам Бразилії та Китаю надала інтенсифікація співробітництва, яка, у свою чергу, стала наслідком комбінації швидкого зростання товарообігу та взаємних інвестицій у різні галузі економіки. Характерним прикладом успішної співпраці на політичному рівні стало збільшення двосторонніх контактів керівництва країн. За час президентства Л.І. Лули да Сілви і Ділми Русеф було здійснено більше 15 двосторонніх візитів на найвищому та високому рівнях, в тому числі п'ять взаємних офіційних візитів керівників обох країн. У 2008-2009 роках президент Бразилії Л.І. Лула да Сілва і лідер КНР Ху Цзіньтао зустрічалися дев'ять разів на двосторонніх зустрічах, а також під час різних міжнародних самітів REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT.

За президентства Л.І. Лули да Сілви відносини Бразилії і Китаю піднялись на новий щабель. Такі поняття, як незалежність і прагматизм, стали догмами дипломатії президента. Для того, щоб збільшити вагу Бразилії на міжнародній арені через такі структури, як ООН, МВФ, Світовий банк, СОТ, значну увагу було приділено стратегії, яка стала відома, як дипломатія Південь-Південь. Основна мета бразильської дипломатії в той час полягала у зміцненні економічних і політичних зв'язків з іншими країнами, що розвиваються і регіональними державами, в угрупованнях, таких як БРІК та ІБСА REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT. Зовнішньоторговельні відносини між державами значно покращилися, і доказом цього є те, що менше ніж за три роки при владі, адміністрація президента Л.І. Лули да Сілва підписала більше угод з Китаєм, ніж адміністрація президента Фернанду Енріке Кардозо протягом обох його термінів. З 1 січня 2003 року, коли відбулася інавгурація президента Л.І. Лули да

REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT VII Reunião da Comissão Mista Brasil-Índia – Comunicado Conjunto e Ata – Nova Délhi, 19 de novembro de 2015 [Text] / Ministério das Relações Exteriores – Mode of access : URL : http://www.itamaraty.gov.br/index.php?option=com_content&view=article&id=12550:vii-reuniao-da-comissao-mista-brasil-india-comunicado-conjunto-e-ata-nova-delhi-19-de-novembro-de-2015&catid=42&lang=pt-BR&Itemid=280 – Title from the screen.

REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT Pereira, Carlos Brazil and China: South-South Partnership or North-South Competition? [Text] / Carlos Pereira, João Augusto de Castro Neves // Foreign Policy at Brookings – Mode of access : URL : http://www.brookings.edu/~media/research/files/papers/2011/4/03-brazil-china-pereira/03_brazil_china_pereira.pdf – Title from the screen.

Сільва, було підписано 18 Меморандумів про взаєморозуміння з питань науки, техніки, спорту, транспорту, санітарних і фіто санітарних норм, візових питань, промислового виробництва, інвестицій та торгівлі. У 2004 році відбувся обмін державними візитами між президентом Бразилії Л.І. Лула да Сільва та президентом Китаю Ху Цзіньтао, і половину цих Меморандумів було підписано саме під час візиту президента Л.І. Лули да Сільва в травні 2004 року до Китаю. За адміністрації Фернанду Кардозо, протягом 8 років його президентства, було підписано 17 Меморандумів у дев'яти різних галузях. Під час вищезгаданих державних візитів, які підкреслили зростаючу важливість двосторонніх відносин, було також підписано Угоду про створення двостороннього механізму стратегічного діалогу на високому рівні для вирішення двосторонніх, регіональних і глобальних проблем – це другий стратегічний діалог з країною, що розвивається, ініційований Китаєм (перша була Індія). Як тоді зауважив Міністр закордонних справ Бразилії «ми говоримо про відносини між найбільшою країною, що розвивається в Західній півкулі і найбільшою країною, що розвивається в Східній півкулі»^{REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT}.

Трохи пізніше, на багатосторонніх форумах, таких як Комісія ООН з прав людини, Бразилія зробила значущий крок в бік Китаю, проголосувавши за неприйняття резолюції щодо Китаю у 2004 році, і цим самим зупинивши голосування. Ця резолюція закликала Китай дозволити репортерські візити і співпрацювати з міжнародним співтовариством з питань прав людини. Іншим кроком в бік Китаю було те, що бразильська дипломатія визнала Китай країною з ринковою економікою в ході візиту Ху Цзіньтао до Бразилії в листопаді 2004 року^{REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT}.

REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT Christensen, Steen Fryba Brazil-China bilateral relations: Between strategic partnership and competition from the Brazilian perspective [Text] / Steen Fryba Christensen – Mode of access : URL : <http://web.isanet.org/Web/Conferences/FLACSO-ISA%20BuenosAires%202014/Archive/9ca90f04-e22a-4809-8deb-fb51f1e70546.pdf> – Title from the screen.

REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT Pereira, Carlos Brazil and China: South-South Partnership or North-South Competition? [Text] / Carlos Pereira, João Augusto de Castro Neves // Foreign Policy at Brookings – Mode of access : URL : http://www.brookings.edu/~media/research/files/papers/2011/4/03-brazil-china-pereira/03_brazil_china_pereira.pdf – Title from the screen.

Основою всієї конструкції бразильсько-китайських двосторонніх відносин є торгово-економічне співробітництво, яке в перше десятиліття набуло безпрецедентних масштабів. Тим не менш, торгово-економічні відносини між Бразилією та Китаєм були досить незначними до кінця 1990-х років, так само як і відносини між державами в загальному. Торгівля, нарешті, об'єднала дві країни разом. Досить відзначити, що торговий оборот між двома країнами з 2000-2010 роки виріс майже в 25 разів і перевищив величезну суму в 56 млрд. дол. США. Під час свого виступу на закритті семінару «Бразилія-Китай: успішне партнерство», який проходив в Шанхаї, Китай, 26 травня 2004 року, президент Бразилії Л.І. Лула да Сільва сказав такі слова: «Я завжди говорив, наші торговельні відносини – це як дорога з двостороннім рухом. Звичайно, що кожен з нас хоче продавати більше, ніж купувати, але важливо, що наші торговельні відносини збалансовані так, що обидві країни залишаються задоволеними. Кожен з нас знає з особистого досвіду, що хорошим бізнес рішенням є те, яке вбачає позиції обох сторін – того, хто продає, і того, хто купляє. Я вважаю, що ми повинні бути готові і купувати і продавати, бо такі відносини з Китаєм, безумовно, є стратегічними відносинами. Ми великі держави, які знаходяться в процесі розвитку, прагнучі інтегруватися в міжнародні торговельні та інвестиційні потоки, при цьому не віддаючи нашу автономію і право приймати рішення. Ось чому наш стратегічний альянс настільки важливий – не тільки для того, щоб активізувати наші взаємні відносини, а й для того, щоб змінити нечесні правила, які в даний час панують над міжнародною торгівлею»^{REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT}.

Товарооборот Бразилії з Китаєм досяг 10 млрд. дол. США в 2005 році, роблячи Бразилію найважливішим торговельним партнером Китаю в Латинській Америці. Через рік, у 2006 році товарообіг між двома країнами зріс до

вважаючих 20 млрд. дол. США, і тоді президент Китаю Ху Цзіньтао і президент Бразилії Л.І. Лула да Сілва пообіцяли подвоїти цю цифру протягом найближчих трьох років. У 2006 році 143 китайські компанії були представлені в Бразилії, в той час як Бразилія представила 542 проекти в Китаї. До початку 2007 року, Китай став третім за величиною торговим партнером Бразилії, а Бразилія в той час отримувала вигоди від сальдо торгового балансу в 1,48 млрд. дол. США REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT. Вже у 2009 році ці показники досягли цифри 21 млрд. дол. США, з яких 78% йшло на основні продовольчі товари (соя, залізна руда, нафта). Імпорт з Китаю також значно зріс за цей період, у 2000 році показники експорту до Бразилії нараховували 1,2 млрд. дол. США, у 2009 році – 15,9 млрд. дол. США. А вже в перших двох кварталах 2010 року Китай став покупцем номер один бразильського експорту, випередивши США (після більше ніж 80 років американського домінування на бразильському ринку), і номер два – як джерело бразильського імпорту, після Сполучених Штатів REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT. В цілому, з точки зору загальних торговельних потоків, Китай вже в той період був основним торговим партнером Бразилії.

Переможцем китайсько-бразильського партнерства, без сумніву, можна назвати Бразилію. Завдяки співпраці з Китаєм агробізнес Бразилії (соя та інші культури, переважно), і сільськогосподарська галузь в цілому, пережили підвищення продуктивності і рекордного рівня експорту. В Бразилії добре розвинена ця галузь, експорт сільськогосподарської продукції досяг 71 млрд. дол. США в 2008 році REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT. Величезна маса землі і

REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT De Sousa, Anuary Brazil and China: An Uneasy Partnership [Text] / Anuary de Sousa // Center for Hemispheric Policy University of Miami – Mode of access : URL : <https://umshare.miami.edu/web/wda/hemisphericpolicy/FinalVersionDeSouza21408.pdf> – Title from the screen.

REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT Brazil and China forge closer trade ties [Text] / BBC – Mode of access : URL : <http://news.bbc.co.uk/2/hi/business/8057048.stm> – Title from the screen.

REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT Brazil's agricultural exports hit record high in 2008 [Text] / People's Daily – Mode of access : URL : <http://english.people.com.cn/90001/90778/90858/90864/6571620.html> – Title from the screen.

сільськогосподарських угідь країни вже «попалися на очі» Китаю, який прагне знайти родючу землю закордоном. Китайські бізнесмени почали винаймати в Бразилії сільськогосподарські угіддя, починаючи від невеликих ділянок, орендованих мало масштабними сімейними підприємствами, і закінчуючи більш великими орендами землі великими агробізнес групами. Одна з таких невеликих груп інвестувала 800 тис. дол. США на оренду землі для вирощування сої в штаті Ріу-Гранді-ду-Сул. Поки найбільшим інвестором в сільськогосподарському секторі Бразилії є Чжу Чунцин, китайський шкіряний магнат і чиновник КПК, який вклав, за оцінками, 50 млн. дол. США в сільськогосподарський сектор Бразилії. Його компанія також заснувала завод біопалива в центральній Бразилії^{REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT}.

В жовтні 2009 року, першою великою подією для інвестування в сільське господарство Бразилії було те, що штат Магу-Гросу-ду-Сул і китайська компанія «Jiangxi Sanhe International Investment» підписали угоду про наміри, що дозволяють китайцям інвестувати у розвиток земель штату. Угода зобов'язує обидві сторони розвивати різні сільськогосподарські підприємства. Більша частина землі використовується для вирощування кукурудзи, сої та великої рогатої худоби. Менша – для посадки дерев для деревини. В договорі не вказувалось скільки землі виділили Китаю, це питання залежить від різних етапів проекту^{REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT}.

Китайські інвестиції грають чималу роль для Бразилії. Серед латиноамериканських країн Бразилія займає особливе положення. Якщо порівнювати, то потоки китайських ПІІ досягли в Чилі – 2%, Перу – 12%, Аргентині – 11%, в той час як приплив ПІІ до Бразилії сягнув 41%. За офіційними даними, китайські інвестиції в Бразилію підскочили з 22 млн. дол.

REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT Agricultores Chineses Comecao a Produzir Soja no Brasil [Text] / Xinhua – Mode of access : URL : <http://br.china-embassy.org/por/szxxw/t560396.htm> – Title from the screen.

REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT Brazil: China is the main importer of Brazilian Agricultural products [Text] / Macauhub – Mode of access : URL : <http://www.macauhub.com.mo/en/2009/01/13/6387/> – Title from the screen.

США в 2008 році, до 116 млн. дол. США в 2009 році і до 408 млн. доларів США протягом перших шести місяців 2010 року ^{REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT}. Тим не менше, ці цифри включають тільки потоки, які проходять через Центральний банк Китаю. Проте, згідно з пресою, китайські інвестиції в Бразилії, в різні проекти, в першій половині 2010 року досягли 20 млрд. дол., а не 408 млн. дол. США ^{REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT}.

Причина різниці в цифрах полягає в тому, що більша частина китайських інвестицій здійснюється через офшори. Офіційні цифри показують, що, таким чином, Люксембург був найбільшим інвестором в Бразилії в 2010 році, наприклад, але правда в тому, що це Китай працює через Люксембург, який став найбільшим інвестором.

У той час, як Китай вкладає значні інвестиції в країни Африки і Латинської Америки, до Китаю з цих регіонів інвестиції надходять в обмеженій кількості. Бразилія є винятком. Прикладом цього є гірничодобувна галузь. Китай справді вклав і зобов'язався інвестувати мільярди в сектори видобутку природних ресурсів Бразилії, зокрема, у розвідку та видобуток газу та нафти. Відомо, що деякі бразильські компанії, такі як «Vale» (CVRD) набагато більш потужні, ніж їх китайські колеги, вклали значні інвестиції в гірничодобувну галузь Китаю. В березні 2007 року, Роджер Аньеллі, головний виконавчий директор бразильської компанії «Vale», оголосив про плани компанії інвестувати 6,5 млрд. дол. США, на підтримку власних проектів в Китаї, зокрема, з видобутку нікелю та вугілля. Компанія «Vale» вже вклала 65 млн. дол. США в масштабний проект видобутку в прибережному місті Далянь;

REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT Johnson, Stephen Balancing China's influence in Latin America [Text] / Stephen Johnson // Backgrounder #1888 – Mode of access : URL : <http://www.heritage.org/Research/LatinAmerica/bg1888.cfm> – Title from the screen.

REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT Whalley, John The Deepening China Brazil Economic Relationship [Text] / John Whally, Dana Medianu // CESIFO WORKING PAPER NO. 3289 – Mode of access : URL : <https://www.cesifo-group.de/portal/pls/portal/docs/1/1183998.PDF> – Title from the screen.

шахта, як повідомляється, має початкову ємність 32 тис. тонн нікелевої продукції на рік.

До 2005 року прями іноземні інвестиції Бразилії в Китай були не більші, ніж китайські ПІІ в Бразилію. Однак ця тенденція почала змінюватися. Між 2007 і 2012 рокам, китайські інвестиції в Бразилію досягли вражаючих 24 млрд. дол. США ^{REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT}, де китайські – виконували 65% інвестиційних зобов'язань, узятих в 2007 році. Той факт, що китайські компанії мають високий рівень реалізації з точки зору їх зобов'язань інвестування, допоміг китайському уряду і компаніям отримати хорошу репутацію. Як зазначив бразильський дипломат: «Коли китайці кажуть, що вони вкладуть гроші, вони так і роблять, коли вони кажуть, що дорога буде зроблена в травні, це буде зроблено в січні. Не так, як усі, які тільки говорять багато» ^{REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT}.

Значних вигод від двосторонніх відносин здобули корпорації Бразилії. Така компанія, як «Vale» в останнє десятиліття стала однією з найбільших гірничодобувних компаній у світі. Ще одна компанія «Petrobras» отримала користь не тільки від попиту Китаю на нафту, але і від китайських інвестицій, які так необхідні компанії для вивчення нафтових глибоководних родовищ біля узбережжя Бразилії. Компанія «Embraer» відкрила свій перший закордонний завод в Китаї, і країна стала другим за величиною споживачем компанії, після США.

Не випадково під час державного візиту президента Л.І. Лули да Сільва до Китаю у 2004 році було залучено делегацію, яка складалася з 500 осіб з бізнесових та урядових кіл. Крім зовнішньополітичних угод у різних сферах

REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT Chinese direct investment in Brazil reaches a totals of \$24 billion [Text] / Macauhub – Mode of access : URL : <http://www.macauhub.com.mo/en/2012/11/21/chinese-direct-investment-in-brazil-reaches-a-total-of-us24-billion/> – Title from the screen.

REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT China invests heavily in Brazil [Text] / Washington post – Mode of access : URL : <http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2010/07/25/AR2010072502979.html?sid=ST2010092006580> – Title from the screen.

було підписано 14 угод між бразильськими та китайськими компаніями. Серед них варто відзначити наступні угоди про співробітництво:

- ♦ Угода між компанією «Vale» (CVRD) і «Shanghai Baosteel Group Corporation», про створення спільного підприємства з виробництва сталі в штаті Мараньян;
- ♦ Угода між компанією «Vale» та «Aluminum Corporation of China» щодо дослідження бокситів і видобутку глинозему в Бразилії для експорту на китайський ринок;
- ♦ Угода між «Petrobras» і «Sinopet» щодо розвідки нафти в третій країнах;
- ♦ Угода між «China National Machinery», «Equipment Import», «Export Corporation» та «The Central Termelétrica do Sul» щодо будівництва вугільної ТЕЦ в штаті Ріу-Гранді-ду-Сул;
- ♦ Угода між «Banco Nacional», «Desenvolvimento Econômico» і «CITIC Group» про розвиток проектів зосереджених на експортних та фінансових питаннях REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT.

У той час як нафта і газ є основними енергетичними ресурсами на вершині пріоритетів Китаю, уряд держави наважився вкладати свій капітал і в інші галузі промисловості, такі як гірничодобувна, наприклад. У серпні 2007 року, найбільший китайський виробник сталі «Baosteel Group» підписав меморандум про взаєморозуміння з бразильською компанією «Vale» (CVRD), про побудову сталеливарного заводу у Бразилії. Завод, який розташований в штаті Еспіріту-Санту у південно-східному регіоні країни, має початкову ємність 5 млн. тонн на рік. «Baosteel Group» являється мажоритарним акціонером з 80% акцій. За словами Чарльза Тана, президента бразильсько-китайської торгової палати, інші китайські компанії, швидше за все, послідуєть прикладу «Baosteel» в найближчому майбутньому. Інші великі союзи включають в себе

REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT Investimen to Chines Continua Buscando seo Caminho no Brasil [Text] / Embaixada da república popular da China no Brasil – Mode of access : URL : <http://br.china-embassy.org/por/zbqx/t890854.htm> – Title from the screen.

багатомільярдні проекти з видобутку бокситів і глинозему бразильської компанії «Mineracao Curimbaba» і китайської «Aluminium Industrial Investment» в штаті Мінас-Жерайс. Для подальшого полегшення експорту енергоносіїв з Бразилії до Китаю, в червні 2006 року, бразильський гірничодобувний гігант «Vale» підписав шістнадцятимільярдний контракт з китайською компанією «Rongsheng Shipbuilding» та «Heavy Industries» про побудову величезних рудовозних кораблів. Кораблі мають ємність для транспортування 30,2 млн. тонн залізної руди на рік, що становить 31% від експорту «CVRD» в Китай в 2007 році, незважаючи на світову економічну кризу, експорт «CVRD» в Китай продовжує зростати ^{REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT}. Китайський гірничодобувний гігант «Minerals Corporation» і бразильський «Gosipar» запустили спільне підприємство в лютому 2008 року і домовились побудувати завод з обробки сталі в штаті Пара. У липні 2009 року, китайська компанія «Wuhan Iron&Steel» (Wisco) підтвердила свій намір побудувати завод з переробки сталі в Порто Асо на півночі Ріо-де-Жанейро. Проект включає в себе будівництво порту, який, як очікується, коштуватиме 5 млрд. дол. США, де бразильська компанія «LLX» буде відповідальною за будівництво порту ^{REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT}. У планах – річна продуктивність 5 тис. тонн, і очікується, що створиться 20 тисяч робочих місць ^{REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT}. У травні 2010 року, «East China Nonferrous Prospecting Bureau», китайська держкомпанія, придбала залізорудний рудник в штаті Мінас-Жерайс, за оцінками, вартістю в 1,2 млрд. дол.

REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT Shipbuilding deal inked [Text] / SINO – Mode of access : URL : <http://english.sina.com/business/p/2008/0804/176045.html> – Title from the screen.

REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT China investe US\$ 4 bilioes no grupo de Eike [Text] / O Globo – Mode of access : URL : <http://oglobo.globo.com/economia/china-investe-us-4-bilhoes-no-grupo-de-eike-3153390> – Title from the screen.

REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT Wuhan Steel going ahead with Brazil steel plant / MarketWatch – Mode of access : URL : <http://www.marketwatch.com/story/wuhan-steel-going-ahead-with-brazil-steel-plant-2012-07-04> – Title from the screen.

США REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT . Шахта, як повідомляється, має 500 млн. тонн доведених запасів і 1390 тонн ймовірних запасів REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT .

Що стосується військового співробітництва, то ще недавно китайсько-бразильські військові зв'язки обмежувалися візитами посадових осіб Міністерств оборони обох країн і обміном студентами. Тим не менш, з моменту обрання президента Л.І. Лули да Сільва, такі відносини змінили свій характер. Згідно з доповідями американських джерел розвідки, починаючи з 2004 року, обидві країни співпрацюють в уразливих військово-технологічних сферах, в таких питаннях як розробка балістичних ракет і передові комунікації REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT . Бразилія, як повідомляється, отримала цінні знання в ракетобудівній галузі, яка не мала особливих успіхів в останні два десятиліття. Враховуючи передовий стан військово-промислових комплексів обох країн і небажання західних держав постачати країнам, що розвиваються, відповідні ресурси і знання в даній галузі, такі повідомлення викликають деякі побоювання. Наприклад, ракетна технологія може бути використана для запуску метеорологічних супутників, а також військових супутників, і це є життєво важливим компонентом балістичних ракет. Супутники також важливі для збору розвідувальної інформації і командного управління.

Розвиток інфраструктури Бразилії є областю, де Китай також має великі амбіції. Китайські компанії отримують значні контракти на будівництво доріг, залізниць, аеропортів, портів, мостів, каналів і великих комерційних проектів. У 2007 році китайський телекомунікаційний гігант «Huawei» повідомив про

REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT China Firm to Buy Brazil Iron Ore Mine for \$1.2 billion [Text] / Reuters – Mode of access : URL : <http://www.reuters.com/article/2010/03/24/brazil-iron-ece-idUSN2418544820100324> – Title from the screen.

REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT Chinese consortium acquires 15% of world's largest niobium producer in Brazil [Text] / Merco Press – Mode of access : URL : <http://en.mercopress.com/2011/09/06/chinese-consortium-acquires-15-of-world-s-largest-niobium-producer-in-brazil> – Title from the screen.

REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT Smith, Marcia S. China's Space Program: An Overview [Text] / Congressional Research Service – Mode of access : URL : <https://www.fas.org/sgp/crs/space/RS21641.pdf> – Title from the screen.

прибуток у розмірі 1 млрд. дол. США від своїх операцій в Бразилії ^{REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT}. Китайський конкурент компанії «Huawei» – «Zhong Xing Telecommunication Equipment Company Limited» (ZTE) – пообіцяв інвестувати 2 млрд. дол. США в різні проекти по всій країні. «Huawei» працює в Бразилії з 1998 року і наполегливо прагнув вийти на місцевий ринок мобільних телефонів з продажом 1 млн. телефонів в 2008 році і подвоївши ці цифри до 2009 року. Хоча ці цифри являють собою дуже малу частку на телефонному ринку Бразилії, прибуток компанії «Huawei» подвоювався щороку з 2006 року ^{REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT}. У серпні 2009 року, дві китайські компанії подали свої заявки на залізничний проект на суму 14 млрд. дол. США, який з'єднає Сан-Паулу, Кампінас і Ріо-де-Жанейро. Китайський уряд надав сильну підтримку вищезгаданим компаніям в їх прагненнях отримати цей контракт.

Туризм є ще однією галуззю, яка може принести значні вигоди для обох країн, зокрема, Бразилії. У 2004 році, 14 тисяч китайських туристів відвідали Бразилію; до 2010 року їх кількість зросла до 378 тисяч. У 2004 році, за оцінками, 17 тисяч бразильців відвідали Китай, у 2007 році – 38 тисяч. Пропорційно кажучи, більше китайці відвідують Бразилію, ніж бразилійці Китай, ця ситуація, ймовірно, зміниться в найближчому майбутньому. За оцінками 150 тисяч китайців відвідують Південну Америку щороку, і Бразилія хоче отримати більш високу частку на цьому ринку ^{REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT}. Згідно з Міністерством туризму Бразилії, країна може багато отримати від китайських туристів, вони, як правило, витрачають у середньому 107 дол. США в день, що

^{REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT} Huawei vende 1 milhão de modems e fatura US\$ 1 bilhão [Text] / ITFORUM 365 – Mode of access : URL : <http://itforum365.com.br/noticias/detalhe/33075/huawei-vende-1-milhao-de-modems-e-fatura-us-1-bilhao> – Title from the screen.

^{REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT} Huawei entra no mercado brasileiro de aparelhos celulares [Text] / Tele.sintes – Mode of access : URL : <http://www.telesintese.com.br/huawei-entra-no-mercado-brasileiro-de-aparelhos-celulares/> – Title from the screen.

^{REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT} Numero de Turistas Chineses no Brasil Dobra [Text] / Jornal de Turismo – Mode of access : URL : <http://www.jornaldeturismo.tur.br/noticias/brasil/51675-numero-de-turistas-vindos-da-china-praticamente-dobra-nos-ultimos-dois-anos> – Title from the screen.

становить на 2 дол. США менше, ніж американські туристи і трохи більше, ніж європейські туристи. Кількість китайських туристів, що виїжджають за кордон, зростає швидкими темпами з кінця 1990-х років і досягла 41 млн. в 2007 році, що на 18% більше у порівнянні з попереднім роком. У 2009 році, 46 млн. китайських туристів виїжджали за кордон, і це число, як очікується, збільшиться ще більше, оскільки світова економіка відновлюється. У 2007 році Бразилія прийняла 120 тисяч туристів з Китаю, невелика частина величезної хвилі китайських туристів, що виїжджають у всьому світі REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT.

Як заявив бразильський Міністр з питань туризму: «Ми можемо скористатися зростаючим числом китайських туристів, які їдуть закордон. Це всього лише питання більшої популярності і брендингу. Всі в Китаї знають про футбол, карнавал, пляжі Бразилії і так далі. Вони просто повинні знати як краще провести у нас час».

В області науки і техніки, співпраця з Китаєм дала також гарні результати. У 2003 році програма «China–Brazil Earth Resources Satellite» (CBERS) запустила свій другий супутник. Тим не менш, слід зауважити, що програма «CBERS» була запроваджена за адміністрації Жозе Сарні у 1988 році, а перший супутник був запущений під час президентства Фернанду Кардозу

REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT

Проте, далеко не завжди дії держав по відношенню одна до одної виглядали як партнерські. Хоча Китай став головним торгівельним партнером

REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT Ampliação do número de vôos entre Brasil e China é destaque na agenda da ministra do Turismo em Pequim [Text] / Ministerio do Turismo – Mode of access : URL : <http://www.turismo.gov.br/turismo/home.html> – Title from the screen.

REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT Shellekens, Philip Implications of a Changing China for Brazil: A New Window of Opportunity? [Text] / Philip Shellekens // The World Bank – Mode of access : URL : http://www.cebc.org.br/sites/default/files/world_bank_presentation_at_cebc_-_philip_schellekens.pdf – Title from the screen.

Бразилії, друга, в свою чергу, не входила навіть у десятку торгівельних партнерів Китаю.

У політичних і стратегічних сферах, основні інтереси Китаю відрізняються від інтересів Бразилії і між державами існує ряд відмінностей. У той час коли Бразилія розглядалася як регіональна сила з глобальними амбіціями, Китай вже був світовою державою з ядерною зброєю. Крім того, обидві країни зіткнулися з дуже різними регіональними ситуаціями. На відміну від зближення, яке спостерігалось між двома найбільшими державами Південної Америки, Бразилією та Аргентиною, в останні три десятиліття, суперництво серед азійських країн як і раніше задавало тон питанням безпеки^{REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT}.

Однією з головних цілей зовнішньої політики адміністрації Л.І. Лули да Сільва було стати постійним членом РБ ООН, і в цьому питанні уряд Бразилії розраховував на підтримку Китаю, в той час як Китай проголосував проти реформи Ради Безпеки ООН. Це застало владу Бразилії зненацька, так як вони прикладали неабиякі зусилля, незважаючи на сильну внутрішню опозицію, для того, щоб почати процес визнання статусу ринкової економіки Китаю. Хоча не було жодних явних угод з обох питань, визнання статусу Китаю було високою політичною послугою зі сторони Бразилії. Така позиція Китаю була основним доказом відсутності взаємності у відносинах між обома країнами, хоча метою Китаю, в той час, скоріше було стримати Японію, ніж накласти вето на бажання Бразилії стати постійним членом РБ ООН^{REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT}.

Багато представників населення Бразилії, особливо серед місцевих бізнес-еліт, вважають, що Бразилія занадто швидко і занадто багато відкрилася Китаю,

---

REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT Pereira, Carlos Brazil and China: South-South Partnership or North-South Competition? [Text] / Carlos Pereira, João Augusto de Castro Neves // Foreign Policy at Brookings – Mode of access : URL : http://www.brookings.edu/~media/research/files/papers/2011/4/03-brazil-china-pereira/03_brazil_china_pereira.pdf – Title from the screen.

REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT De Sousa, Anury Brazil and China: An Uneasy Partnership [Text] / Anury de Sousa // Center for Hemispheric Policy University of Miami – Mode of access : URL : <https://umshare.miami.edu/web/wda/hemisphericpolicy/FinalVersionDeSouza21408.pdf> – Title from the screen.

не спостерігаючи ніякої реальної взаємності з китайської сторони. Вони вважають, що адміністрація Л.І. Лули да Сільва занадто поспішно визнала статусу ринкової економіки Китаю. Наприклад, Бразилія могла вимагати зниження деяких тарифів, і розширення експортних квот для окремих видів бразильської продукції (наприклад, м'яса).

Більше, ніж через 18 місяців після візиту Л.І. Лули да Сільва до Китаю, бразильська зовнішня політика щодо Китаю зіткнулась з гострою критикою багатьох прошарків суспільства, які називали таку політику «дипломатичною ілюзією». Критика базувалася на відсутності результатів такої позиції Бразилії. Спостерігаючи за діями Китаю в інших регіонах, таких як Африка та в решті країн Латинської Америки, стало зрозумілим те, що Китай розглядає Бразилію як джерело природних ресурсів, а не як партнера в політичному і стратегічному сенсі. Хоча обидві країни отримували вигоди від торговельних обмінів на початку 2000-х років, з'явилися серйозні ризики у відносинах з Китаєм, які повинні були бути вирішені. Вони включають в себе валютні війни, торговельний дефіцит, конкуренцію на ринках третіх країн та інвестиції

Спільне підприємство між «Embraer» і «Harbin Aviation Industries» теж мало свої недоліки. Власники компанії «Embraer», на умовах анонімності скаржилися, що до 2008 року Китай зробив набагато менше замовлень, ніж спочатку обіцяв, і замість цього виробляв свої власні літаки за бразильськими технологіями. Бразильці також звинувачують китайців в тому, що обіцяною великих продажів на зростаючому китайському вітчизняному авіаринку Китай заманив Бразилію лише для того, щоб роздобути їх технології. У 2008 році продажі компанії «Embraer» були настільки низькими, що власники серйозно розглядали питання щодо припинення роботи в Китаї після чотирьох років присутності на ринку. У відповідності до цих скарг, понад 1000 одиниць

повинні були бути продані Китаю в найближчі 10 років. Тим не менш, в 2006 році Китай розмістив замовлення на 100 літаків на суму 2,7 млрд. дол. США, таким чином тимчасово заспокоївши бразильську сторону. Є також скарги з приводу впливу дешевого китайського імпорту на місцеву промисловість і з приводу того, що, незважаючи на всі розмови про мільярдні припливи ПІІ з Китаю до Бразилії і Латинської Америки в цілому, такі інвестиції досить повільно надходилили REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT.

На початку жовтня 2005 року, бразильський міністр з торгівлі Луїс Фернандо Фурлан здійснив триденний візит до Пекіна, щоб обговорити питання китайського демпінгу на ринку Бразилії. Міністр закликав китайську владу обмежувати імпорт дешевих китайських товарів, таких як взуття, текстиль та іграшки, щоб захистити місцевий бізнес. 13 вересня 2006 року Бразилія оголосила про прийняття заходів з обмеження експорту певних китайської продукції, в основному текстилю і взуття, з можливістю подальших обмежень і розширення числа цільових продуктів. Починаючи з 2005 року, в Бразилії було прийнято 17 антидемпінгових заходів проти Китаю, це найвище число антидемпінгових заходів прийнятих Бразилією проти будь-якої країни.

Бразильські ділові інтереси також постраждали від втрати частки ринку в Латинській Америці і США. У 1995 році Бразилія експортувала промислові товари на суму в 5,7 млн. дол. США в регіоні, в той час як Китай експортував на суму 1,4 млрд. дол. США. У 2004 році Китай експортував на суму 7,8 млрд. дол. США, а експорт Бразилії був на рівні 6,5 млрд. дол. США. Той факт, що дешевий китайський імпорт швидко замінить бразильські продукти в сусідніх країнах, ще більше погіршує проблеми з бразильськими бізнес-інтересами.

Якщо поглянути на основні одиниці бразильського експорту в США між 2003 і 2010, то можна помітити, що Бразилія скоротила загальну частку на ринку США на 0,15 одиниць (з 1,42 до 1,27), у той час як Китай досяг 6,54 в той

же період (з 12,10 до 18,64). Кореляція між бразильськими втратами та китайським прибутком стає очевидною, якщо взяти до уваги експорт промислових товарів на традиційно важливі ринки Бразилії. В Латинській Америці Бразилія стикається з подібною проблемою. З 2002 по 2010 рік частка Китаю в загальному обсязі імпорту на ринку Аргентини виросла більш швидшими темпами, ніж частка Бразилії, збільшившись з 5,6% до 12,5%. Частка Бразилії зрушилась з 25,6% до 31,4% за той самий період. У секторі побутової техніки, наприклад, Китай обігнав Бразилію в якості основного постачальника Аргентини. До прикладу у 2003 році 88% становив імпорт телевізорів Аргентини з Бразилії, в той час як на частку Китаю припадало лише 1%. У 2006 році показники імпорту двох країн до Аргентини були приблизно однаковими.

В Мексиці картина ще більш складніша. Частка Бразилії на мексиканському ринку у 2002 році сягала 1,3 %, а у 2010 році – 1,4 %, в той час, коли частка Китаю збільшилася з 2,6 % до 13,9 % за той самий період. Хоча Бразилія все ще отримувала вигоди від угоди в галузі автомобільної промисловості з Мексикою, вона вже тоді почала втрачати частку на мексиканському ринку. Незважаючи на здобутки у двосторонніх торговельних відносинах для Китаю та Бразилії, в уряді Бразилії зростало усвідомлення того, що Китай стає все більшим конкурентом бразильських промислових товарів за кордоном REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT.

Зростаюча присутність Китаю на ринках колись домінуючої Бразилії може виявитися основним джерелом напруженості в найближчі роки. Наприклад, в 2007 році, Китай витіснив Бразилію в якості основного торгового партнера Уругваю, і став третім для Чилі.

Крім того, Бразилія і Китай показують обмежені можливості співпраці з питань розповсюдження ядерної зброї. Коли Бразилія і Туреччина намагалася укласти угоду між Радою Безпеки ООН та Іраном, у 2010 році, Китай проголосував за резолюцію санкціонування Ірану, підтримавши США REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT.

Навіть в СОТ, в рамках G-20, Бразилія і Китай в питаннях сільського господарства займають різні позиції, що може пояснюватися їх різними економічними шляхами. Одним із прикладів є підтримка Китаєм Угоди з інформаційних технологій, яку Бразилія відмовилася підписати REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT.

В цілому, спочатку позитивні економічні зрушення, можна сказати, стимулювали адміністрацію Л.І. Лули да Сільва «робити ставку» на Китай, спираючись на підтримку другого і, вважаючи, що таким чином можна буде отримувати необмежені економічні вигоди для Бразилії, і що ці економічні вигоди можуть бути запропоновані Китаю в обмін на більшу підтримку Бразилії в питаннях зовнішньої політики. Проте, у 2004 році, в результаті створення нової моделі торгівлі, економічні вигоди зменшилися, створюючи внутрішні конфлікти з частиною національної бізнес-спільноти, і тому політичні дивіденди не були отримані. Але, в будь-якому випадку, база для стратегічного партнерства була закладена.

Узагальнюючи, можна сказати, що протягом першої декади ХХІ століття відносини між державами піднялися на принципово новий рівень. Економічний підйом Китаю і його вплив на Бразилію допоміг адміністрації Л.І. Лули да Сільва підняти статус Бразилії в двосторонніх відносинах до привілейованого

REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT Pereira, Carlos Brazil and China: South-South Partnership or North-South Competition? [Text] / Carlos Pereira, João Augusto de Castro Neves // Foreign Policy at Brookings – Mode of access : URL : http://www.brookings.edu/~media/research/files/papers/2011/4/03-brazil-china-pereira/03_brazil_china_pereira.pdf – Title from the screen.

REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT Baumann, Renato Some Recent Features of Brazil-China Economic Relations [Text] / Renato Baumann // Economic Commission for Latin America and Caribbean – Mode of access : URL : <http://www.cepal.org/publicaciones/xml/5/35745/LCBRSR209RenatoBaumannSome.pdf> – Title from the screen.

партнера, що за президентства Фернанду Кардозо було можливо лише у віддаленій перспективі. Нового рівня досягли відносини у політичній сфері. Держави поділяють між собою багато поглядів на глобальний розвиток світу. Крім того, в багатьох питаннях Китай та Бразилія підтримують одна одну на міжнародній арені. За адміністрації Л.І. Лули да Сільва інтенсифікувалися двосторонні візити посадових осіб, що призвело до підписання 18 важливих Меморандумів про взаєморозуміння з питань науки, техніки, спорту, транспорту, санітарних і фіто санітарних норм, візових питань, промислового виробництва, інвестицій та торгівлі. Значно зросли показники товарообігу між державами, і за президентства Л.І. Лули да Сільва Китай став покупцем номер один бразильського експорту, випередивши США, і номер два – як джерело бразильського імпорту, після Сполучених Штатів. Бразилія користується вигодами інвестиційної співпраці з азійським партнером, що є одним з джерел економічного процвітання держави. Китай, в свою чергу, також отримує вигоди від двосторонньої співпраці в економічній сфері, так як Бразилія є вагомим ринком збуту китайських товарів, а також постачальником сировинних та продовольчих товарів, які так необхідні Китаю. Незважаючи на ряд відмінностей і на проблеми у двосторонніх відносинах, варто зазначити, що існує великий потенціал співпраці між державами.

1.2. Особливості відносин Бразилії з Китаєм в рамках БРІКС

Розширення економічного співробітництва Китаю з Латинською Америкою – одна з найважливіших міжнародних тенденцій. Китайські дипломати неодноразово заявляли, що південноамериканський континент і басейн Карибського моря представляють для Пекіна значний інтерес (частка регіону в імпорті Китаю – 31%). Сьогодні Китай називають супердержавою. Враховуючи, що КНР друга за величиною економіка в світі, країна, яка швидко

модернізується у військовій сфері, з її думкою рахуються на міжнародній арені. У той час Бразилія знаходиться не зовсім в тій же лізі, як Китай, вона володіє 10-ю за величиною економікою в світі, а сучасні технології, промисловий комплекс та природні ресурси, дають їй можливість стати однією з найбільших держав XXI століття. Таким чином, сам розмір і сила двох держав роблять китайсько-бразильські відносини менш асиметричними і нерівними, ніж відносини Китаю з іншими країнами Латинської Америки, Африки та Азії. Така відносна рівність сприяє взаєморозумінню і повазі.

В даний час китайсько-бразильські відносини знаходяться на найкращому етапі своєї історії, їх всеосяжний і стратегічний вплив все більше дає про себе знати, вони досягли небувалої широти і глибини розвитку. Про це заявив в ексклюзивному інтерв'ю посол КНР в Бразилії Лі Цзінчжан напередодні участі голови КНР Сі Цзіньпіна в шостій зустрічі керівників БРІКС і його державного візиту до Бразилії.

Як зазначив посол, у новому столітті в історії китайсько-бразильських відносин почався новий період швидкого розвитку, між країнами відзначається бум в таких сферах, як обмін візитами на високому рівні, координація позицій і дій з міжнародних справ, торгово-економічне співробітництво, гуманітарні обміни. Зараз ці відносини вже вийшли за рамки двостороннього формату і стали вкрай важливими двосторонніми відносинами глобального характеру, набуваючи всеосяжного і стратегічного значення REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT.

Лі Цзінчжан констатував, що Китай і Бразилія, будучи найбільшими державами, що розвиваються в Східній і Західній півкулях, безперервно зміцнюють політичну взаємодовіру між собою і підтримують тісні контакти на високому рівні. Обидві країни повною мірою координують свої дії в

REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT Brazil's Rousseff wants «new phase» in China ties [Text] / St. Vincent National Working Committee on Trade – Mode of access : URL : http://www.cpdngo.org/stvincent/index.php?option=com_content&view=article&id=74:brazils-rousseff-wants-new-phase-in-chinaties&catid=3:news&Itemid=57 – Title from the screen.

міжнародних багатосторонніх справах для спільного захисту інтересів держав, що розвиваються.

У той час як енергетичні ресурси, зокрема нафта і газ, відіграють центральну роль у формуванні відносини Китаю з Бразилією, відносини між двома державами набагато складніші. Інтерпретації, які зосереджуються тільки на ресурсах і торгівлі, швидше за все, більш спрощені і пропускають важливі нюанси масштабних двосторонніх відносин XXI століття. Китайсько-бразильські економічні і політичні зв'язки показали зліт в останні п'ять років, і можуть являти собою фундаментальне завдання для американського панування в Південній Америці і за її межами.

Бразилія є найвпливовішою країною в Латинській Америці, і її присутність все частіше відчувається за межами свого регіону. В останнє десятиліття, присутність Бразилії в Африці різко зросла, і у багатьох випадках держава серйозно конкурує з колишніми колоніальними країнами, які традиційно домінують в багатьох з африканських державах протягом десятиліть після здобуття незалежності. Варто зауважити, що вплив Бразилії зростає саме в тих регіонах, де Китай також має життєво важливі інтереси. Наприклад, Ангола є одним з великий постачальників нафти до Китаю та його найбільшим торговим партнером на африканському континенті. Кілька китайсько-бразильських спільних підприємств в даний час активно працюють по всій Африці, зокрема, в колишніх португальських колоніях, де Бразилія побудувала значну мережу – процес, якому сприяла спільна мова і культурна схожість. Реалізація їх силових можливостей і розширення своїх інтересів призвели до посилення координації між Пекіном і Бразилією з основних питань політики

REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT Lima, Luciana, Lula acirra competição entre Brasil e China pelo mercado africano [Text] / Luciana Lima // Agência Brasil – Mode of access : URL : <http://politicaexternabr.wordpress.com/2010/07/07/lula-acirra-competicao-entre-brasil-e-china-pelo-mercado-africano/> – Title from the screen.

В новому десятилітті Китай почав сприяти устремлінням Бразилії стати більше, ніж просто регіональною силою і почав підтримувати її кандидатуру на високі пости в міжнародних організаціях. Під час офіційного візиту Діلمي Русеф в Китай, який відбувся в 2011 році, китайське керівництво висловило свою підтримку прагненню Бразилії стати постійним членом Ради Безпеки ООН, що раніше не допускалось представниками влади Китаю. У комюніке зазначалося, що «Китай надає великого значення впливу і ролі Бразилії в Західній півкулі і підтримує бажання бразильського керівництва грати все більшу роль в ООН». Однак на практиці дані заяви не знайшли практичного втілення, тому що Китай побоюється, що слідом за Бразилією крісло постійного члена РБ ООН може зайняти і Японія, яка разом з Бразилією входить в так звану групу G-4. Обидві країни тісно координують позиції з основних питань, таких як торгівля, навколишнє середовище, права людини та роль Організації Об'єднаних Націй. Напередодні Копенгагенського саміту з навколишнього середовища, китайські і бразильські чиновники зустрілися, щоб скоординувати свої позиції і цілі. Згідно із заявою МЗС Китаю, дві країни були залучені в консультації з метою запобігання найбагатшим країнам приймати рішення, які завдають шкоди інтересам країн, що розвиваються^{REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT}. Обидві країни поділяють схожі позиції з основних міжнародних проблем, такі як нечесні системи міжнародної торгової, несправедливі бар'єри і тарифи по відношенню до країн третього світу та інші питання. Бразилія є переконаним прихильником політики «єдиного Китаю» і приєднується до китайського принципу «невтручання у внутрішні справи» інших суверенних держав. Пекін також надав підтримку в інших важливих для Бразилії питаннях, як наприклад, пропозиції Бразилії провести у себе Олімпійські ігри в 2016 році і в 2014 році Чемпіонату світу з футболу. Більш детальний аналіз китайської і бразильської зовнішньої політики показує разючу схожість між двома народами. Бразилія та

Пекін мають бачення мультиполярного світоустрою, будують свою політику на принципі невтручання у внутрішні справи інших країн і мирного вирішення конфліктів.

Покладаючи великі надії на майбутній саміт БРІКС у Форталезі, Лі Цзіньчжан заявив, що за 10 років розвитку БРІКС з чисто теоретичної площини економічного поняття перемістився в площину практичного співробітництва. Він став важливим багатостороннім механізмом, що представляє країни, які розвиваються REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT. У міру поступового вдосконалення механізму зустрічей керівників БРІКС була сформована архітектура співпраці його учасників на різних рівнях і в різних областях, а ділова взаємодія дала великі плоди. В даний час спостерігається порівняльне уповільнення економічного зростання країн БРІКС, однак це не змінює тенденцію до різкого підйому в цих державах, оскільки активізація взаємодії і прагнення до загальної і взаємовигідної співпраці служить загальним віянням часу.

У 2014 році виповнилося 40 років з дня встановлення дипломатичних відносин між Китаєм і Бразилією, і це був важливий рік в історії відносин між державами. Протягом минулих 40 років в КНР і Бразилії відбулися радикальні і глибокі зміни, поступово розширилася сфера міждержавних відносин. У 1993 році дві країни встановили відносини стратегічного партнерства, яке в 2012 році було виведено на рівень відносин всебічного стратегічного партнерства.

Бразилія і Китай стикаються із загальними проблемами на міжнародній арені і на двосторонньому рівні. З часу світової економічної кризи 2008 року Бразилія і Китай підтримують постійні консультації з метою пом'якшення її негативного ефекту в обох державах. У 2011 році для більш ефективної роботи з виконання плану спільних дій президент Бразилії Ділма Русеф і прем'єр-міністр КНР, Вень Цзябао, підписали десятирічний план з інтенсифікації

REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT Brazil's Rousseff wants «new phase» in China ties [Text] / St. Vincent National Working Committee on Trade – Mode of access : URL : http://www.cpdcnngo.org/stvincent/index.php?option=com_content&view=article&id=74:brazils-rousseff-wants-new-phase-in-chinaties&catid=3:news&Itemid=57 – Title from the screen.

двостороннього співробітництва, який розрахований на період 2012-2021 роки і включає наступні розділи: наука, технології, інновації та космос. Пріоритетними областями взаємодії за даним планом були визначені: поновлювані джерела енергії, біоенергетика, нанотехнології та біотехнології. Крім стимулювання співробітництва в галузі енергетики та видобутку корисних копалин, підписаний план закликає до взаємодії в тих областях, в яких Китай має конкурентну перевагу на світовій арені: проекти залізничних вузлів, портових споруд і верфів ^{REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT}.

Говорячи про торгово-економічне співробітництво, посол Китаю Лі Цзіньчжан повідомив, що в даний час Китай є для Бразилії найбільшим торговим партнером, ринком експорту і джерелом імпорту, а Бразилія для Китаю – дев'ятим у світі торговим партнером і найбільшим – серед країн Латинської Америки ^{REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT}. У 2010 році Китай став лідером в бразильському експорті, а у 2012 році – й в імпорті до Бразилії. Основою всієї конструкції бразильсько–китайських двосторонніх відносин є торговельно–економічне співробітництво, яке в останні роки набуло безпрецедентних масштабів. Варто відзначити, що торговий оборот між двома країнами у період 2000–2013 років виріс майже у 36 разів і перевищив суму у 83 млрд. дол. США ^{REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT} (Додаток 3). Відносини між Китаєм і Бразилією ґрунтуються на тих же принципах, які Китай встановив для своїх основних партнерів в латиноамериканському регіоні: експорт сировини для насичення

---

^{REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT} VII Reunião da Comissão Mista Brasil-Índia – Comunicado Conjunto e Ata – Nova Délhi, 19 de novembro de 2015 [Text] / Ministério das Relações Exteriores – Mode of access : URL : http://www.itamaraty.gov.br/index.php?option=com_content&view=article&id=12550:vii-reuniao-da-comissao-mista-brasil-india-comunicado-conjunto-e-ata-nova-delhi-19-de-novembro-de-2015&catid=42&lang=pt-BR&Itemid=280 – Title from the screen.

^{REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT}

Comercio entre China e paises the lingua official Portuguesa atingio 128.497 bilioes de dolares em 2012 [Text] / Macauhub – Mode of access : URL : <http://www.macauhub.com.mo/pt/2013/02/01/comercio-entre-a-china-e-paises-de-lingua-portuguesa-atingiu-128-497-milhoes-de-dolares-em-2012/> – Title from the screen.

^{REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT}

VII Reunião da Comissão Mista Brasil-Índia – Comunicado Conjunto e Ata – Nova Délhi, 19 de novembro de 2015 [Text] / Ministério das Relações Exteriores – Mode of access : URL : http://www.itamaraty.gov.br/index.php?option=com_content&view=article&id=12550:vii-reuniao-da-comissao-mista-brasil-india-comunicado-conjunto-e-ata-nova-delhi-19-de-novembro-de-2015&catid=42&lang=pt-BR&Itemid=280 – Title from the screen.

величезного внутрішнього ринку, де злиття міста і села веде до зростання споживання продовольства і товарів тривалого користування. Пошук Китаєм постачальників сої як основи кормової бази скотарства і нафти в якості палива і енергоносія, призводить до того, що торговий баланс латиноамериканських країн в значній мірі залежить від цього «азійського гіганта». У 2013 році негативне сальдо торгового балансу для Бразилії склало 8,7 млрд. дол. США, що на 25% більше, ніж було в 2012 році.

Китай має широкі можливості для капіталовкладень, що досить важливо для таких країн, як Бразилія, які не володіють великими запасами власних коштів. З 2004-2012 роки в Бразилії здійснювалося 120 проектів за участю китайського капіталу на загальну суму 25 млрд. дол. США. Ці капіталовкладення не завжди знаходять відображення в статистиці, яку веде Центробанк Бразилії, оскільки деякі операції в рамках проектів за участю китайського капіталу відбуваються через треті країни, що зазначалося вище.

У 2011 році бразильські ЗМІ з посиланням на Міністерство сільського господарства США повідомили, що китайська група «Chongqing» спільно підписали угоду на 2,5 млрд. дол. США з виробництва сої в штаті Баїя

На природні багатства Бразилії багато хто поклав око ще з колоніальних часів. З територією, що охоплює 8,511,685 квадратних кілометрів, Бразилія майже така ж велика, як і Китай, без будь-яких пустель із родючими землями та великою кількістю тропічний лісів. Нафтове родовище Тупі оцінюється 7-м найбільшим у світі за запасами нафти і газу і може потенційно перетворити, і без того самодостатню Бразилію, в великого експортера нафти. Бразилія може стати одним з основних постачальників енергетичних ресурсів в Китай, і тому важливим гарантом її економічного процвітання. Китайська державна нафтова компанія «Sinorpec» зобов'язалася інвестувати до 1,7 млрд. дол. США в

будівництво великого, довжиною в 1,365 км., газопроводу, який буде проходити з Макае, Бразилія, в порт Сальвадору. Проект, за оцінками, обійдеться в 5 млрд. дол. США і значно підвищить виробничу потужність і здатність транспортування Бразилії^{REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT}.

У червні 2013 року, «Sinopec» і «Petrobras» підписали лист про наміри щодо спільного будівництва масивного заводу в Бразилії, що оцінюється вартістю в 20 млрд. дол. США. Завод, який буде побудований в штаті Мараньян, спрямований на задоволення зростаючого попиту на нафту в Бразилії. Після того як він буде побудований, завод матиме здатність добувати 300 тис. барелів нафти в день^{REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT}. Поточна потужність переробки Бразилії становить 19 млрд. барелів в день, а бразильський уряд планує збільшити цю здатність до 3 млн. тонн до 2020 року. Крім того, Пекін проявив інтерес до великих запасів урану в Бразилії, які оцінюються в 309 тис. млн. тонн, і для того, щоб зацікавити Бразилію, запропонував потенційні контракти бразильським компаніям щодо участі в будівництві 10 нових атомних електростанцій у Китаї. У 2011 році кілька бразильських ЗМІ повідомили, що Бразилія вела переговори про продаж урану з Китаєм, Францією і Південною Кореєю^{REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT}. Проте, можливий продаж урану в Китай викликав серйозну стурбованість у Вашингтоні і ООН, яка змусила обидві сторони відмовитися від цієї ідеї. Серед міжнародного співтовариства з'явилися побоювання в останні роки щодо відродження бразильської програми ядерних досліджень. Побоювання того, що Бразилія стане ядерною державою виникли ще у 1980-х роках, коли держава розмірковувала про придбання ядерної зброї як

REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT

Petrobras and China Sinopec sign contract to build gas pipeline in Brazil [Text] / Macauhub – Mode of access : URL : <http://www.macauhub.com.mo/en/2006/04/18/874/> – Title from the screen

REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT

CHINA: Sinopec in talks with Petrobras to build 300,000 b/d refinery in Brazil [Text] / Keppel Energy – Mode of access : URL : <http://keppelenergy.blogspot.com/2013/06/china-sinopec-in-talks-with-petrobras.html> – Title from the screen.

REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT

Brazil Negoceia com China, Franca e Korea do Sul Venda de Uranio Enrriquecido [Text] / UOLNOTICIAS – Mode of access : URL : <http://economia.uol.com.br/ultimas-noticias/efe/2011/02/07/brasil-negocia-venda-de-uranio-enriquecido-com-china-franca-e-coreia-do-sul.jhtm> – Title from the screen.

інструменту для підвищення власного положення і авторитету на міжнародній арені. З тих пір, час від часу, з'являються чутки про нібито бразильську секретну програму створення ядерної зброї. Деякі спостерігачі натякають на можливість Китаю надавати допомогу Бразилії у її ядерній програмі. Все ж немає ніяких конкретних доказів, що свідчать про те, що Бразилія має намір придбати ядерну зброю.

Китайська присутність на бразильському ринку ще більше посилилася в 2014 році, після того як нафтові компанії «Petrochina» і «CNOOC» стали брати участь у розробці родовища «Campos de Libra» (штат Ріо-де-Жанейро). Обидві компанії спільно з бразильською державною нафтовою компанією «Petrobras», а також нідерландсько-британською компанією «Shell» і французькою «Total» утворили консорціум з розробки родовища, в якому міститься 12 млрд. барелів нафти, що знаходиться на великій глибині.

На сьогодні, за даними Ради підприємців Бразилії та Китаю, в КНР працюють лише 57 бразильських підприємств, 51% яких представлені у сфері послуг, 28% – у промисловості, та 21% – у сфері видобутку природних ресурсів.

У військовій сфері відносини між державами теж набули високих темпів розвитку. Прикладом близькості китайсько-бразильських військових зв'язків є те, що в травні 2009 року бразильський міністр оборони Нельсон Жобім заявив в одному з інтерв'ю, що китайські військово-морські льотчики будуть проходити навчання на бразильському авіаносці в Сан-Паулу. Жобім зробив таку заяву після того, як Міністр оборони Китаю публічно заявив про намір Пекіна придбати авіаносець в найближчому майбутньому REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT. Варто зазначити, що тільки 10 країн у світі володіють авіаносцями, і більшість з них можна вважати близькими союзниками США. У 2011 році Китай запустив свій перший авіаносець, відремонтований і модернізований старий носій

REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT

China must build aircraft carrier «soon» military says [Text] / The Telegraph – Mode of access : URL : <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/asia/china/4946624/China-must-build-aircraft-carrier-soon-military-says.html> – Title from the screen.

радянської авіації, побудований в 1980-х роках REF _Ref440232408 \h * MERGEFORMAT. Бразильський жест свідчить про важливість Бразилії в якості джерела військової техніки і знань для китайців. За словами американських джерел, Китай, можливо, оплатить витрати на переобладнання в Сан-Паулу в обмін на цінний досвід в керуванні авіаносця, який жодна інша країна не готова надати. Оскільки Китай планує побудувати ще кілька авіаносців в майбутньому, співпраця з бразильським флотом, ймовірно, продовжиться у зв'язку з тим, що немає ніяких інших держав, бажаючих поділитися своїм досвідом роботи з авіаносцями з державою REF _Ref440232408 \h * MERGEFORMAT. Китай в свою чергу надає допомогу бразильському флоту в будівництві першого атомного підводного човна. Китай побудував свій перший атомний підводний човен в 1980 році і ще кілька в останні десятиліття. Тим не менш, Бразилія, здається, більше покладається на Францію та Німеччину в такій допомозі REF _Ref440232408 \h * MERGEFORMAT. Федерація американських учених описує китайську ракетну програму як близьку до досконалості. Китай також добився деякого значного прогресу в підводній техніці, а також в розробці супутникових і космічних систем. Бразилія прагне отримати ці технології з Китаю. Китай також володіє деякими перевагами в порівнянні з багатьма своїми конкурентами. Держава пропонує дуже щедри, дружні ціни і гнучкі режими оплати. Мабуть, найбільш привабливим елементом продажів китайських зброї є його готовність до передачі технологій для своїх партнерів. Китай надав допомогу кільком африканським і азійським країнам у створенні власної промисловості, таким, як

REF _Ref440232408 \h * MERGEFORMAT

China's first aircraft carrier leaves port for sea trials [Text] / Xinhua Daily – Mode of access : URL : http://news.xinhuanet.com/english/china/2013-06/11/c_132447284.htm – Title from the screen.

REF _Ref440232408 \h * MERGEFORMAT

Keeping China's second aircraft carrier in perspective [Text] / The Diplomat – Mode of access : URL : <http://thediplomat.com/flashpoints-blog/2013/08/05/keeping-chinas-second-aircraft-carrier-in-perspective/> – Title from the screen.

REF _Ref440232408 \h * MERGEFORMAT

Brazil nuclear submarine project well on way [Text] / UPI – Mode of access : URL : http://www.upi.com/Business_News/Security-Industry/2013/03/04/Brazils-submarine-project-well-on-way/UPI-76321362436162/ – Title from the screen.

Судан, наприклад, де китайські експерти створили завод легких озброєнь для уряду в Хартумі.

Можливо, більш важливим для держав, що розвиваються є той факт, що Китай готовий передати деякі важливі технології, такі як розробка балістичних ракет. Найбільш відомим є випадок такої передачі технології Саудівській Аравії та Пакистану.

У 2011 році новий президент Бразилії Ділма Русеф підписала низку угод в галузі оборонних технологій співробітництва в ході візиту до Пекіна. Ці угоди охоплюють такі питання, як співпраця у військово-технічній, військово-освітній, та в питаннях операцій з підтримки миру та обміну інформацією. У ході візиту, бразильський Міністр розвитку Фернандо Піментель заявив, що в результаті різних підписаних угод, Китай, як очікується, вкладе 1 млрд. дол. США в Бразилію. Обидві сторони заявили про свій намір створити бразильсько-китайський центр технологічних інновацій. Ці угоди дали Пекіну ширший доступ до бразильського технологічного ноу-хау і непрямий доступ до західних технологій, а Бразилія виграє від такого необхідного фінансування та китайського досвіду в сферах, де Захід неохоче допомагає^{REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT}.

Туризм є теж досить важливою ланкою двосторонньої співпраці на сучасному етапі. Згідно з бразильським туристичним журналом, кількість китайських туристів досягла 659 тисяч в 2012 році. У 2008 році, під час візиту до Китаю, бразильський Міністр з туризму Марта Суплісі заявила, що одним з її головних завдань було збільшити кількість рейсів з Китаю до Бразилії, з трьох разів на тиждень до щоденних рейсів в 2011 році, з метою розвитку туризму. Задля сприяння Бразилії в процвітанні туризму, бразильський Міністр з питань туризму повідомив, що має намір виділити 18 млн. дол. США для рекламної кампанії в Китаї між 2010 та 2012 роками. Чекаючи на великий потік туристів напередодні чемпіонату світу з футболу, що відбувся у 2014 році і перед

REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT

Dilma assina acordos de cooperação na China [Text] / O Globo – Mode of access : URL : <http://g1.globo.com/politica/noticia/2011/04/dilma-assina-acordos-comerciais-na-china.html> – Title from the screen.

Олімпійськими іграми, які відбудуться у 2016 році в Бразилії, китайські та бразильські компанії взяли за підготовку до великих інвестицій в туристичну інфраструктуру, в такі проекти, як, наприклад, побудова готелів та розважальних центрів.

Розвивається співробітництво Китаю та Бразилії в авіаційній галузі. За даними на квітень 2013 року компанія «Embraer» здійснила поставку 136 літаків до Китаю, розширивши свою присутність в регіоні на 80%. «Китай вже є найбільшим власником літаків марки «Embraer» у світі», – заявив президент компанії Пауло Сезар Сілва в 2013 році.

Поряд з економічною та політичною взаємодією двох країн варто виділити співробітництво в галузі культури та освіти. Двосторонні обміни між двома країнами свідчать про важливість взаєморозуміння і зближення між народами двох країн, а зобов'язання підвищити академічну взаємодію на двосторонньому рівні чітко відповідає програмі «Наука без кордонів», яку проводить адміністрація президента Ділми Руссефф. У 2012 році уряди Бразилії та Китаю підписали угоду про надання 5 тисяч місць бразильським студентам в китайських університетах до 2015 року. Більш того, за цією угодою щорічно КНР буде надавати 250 стипендій для бразильських студентів.

Щодо гуманітарних обмінів китайський дипломат зазначив, що в останні роки такі обміни та співробітництво між Китаєм і Бразилією постійно розширюються. Зараз на території Бразилії діють 7 Інститутів ім. Конфуція – це найбільша кількість серед країн Латинської Америки, при цьому в майбутньому планується відкрити ще дві такі установи.

Підсумовуючи, варто зазначити, що сучасний етап розвитку двосторонніх відносин між Китаєм та Бразилією є найуспішнішим. Крім співпраці в окремих міжнародних організаціях та форумах, додалась ще одна – співпраця в форматі БРІКС, яка дала поштовх поглибленню двосторонніх відносин у всіх сферах. В політичній сфері спостерігається більша підтримка політичних інтересів державами одна одної на міжнародній арені. Торгово-економічні відносини набувають все більшого розвитку, про що засвідчують показники експорту,

імпорту та ПШ з обох сторін. Китай, як і раніше, залишається зацікавленим у природних ресурсах Бразилії, що сприяє подальшому розвитку у енергетичній та економічній галузях. Бразилія зацікавлена у підтримці Китаю, як впливового політичного і економічного гравця, на міжнародній арені. Вищезгадані фактори роблять Китай та Бразилію взаємозалежними одна від одної.

Висновки до розділу I

Підводячи підсумок, можна відзначити, що співпраця Китаю та Бразилії має принципове значення для обох країн, що робить їх фактично взаємозалежними: Китаю для продовження економічного зростання необхідні бразильські сільськогосподарські товари, продукція металургії та корисні копалини, а Бразилії – китайські інвестиції і технології.

Більше того, очевидним фактом в XXI столітті стала інтенсифікація співпраці по лінії Південь-Південь, що виразилося в координації позицій з різних політичних питань в таких авторитетних міжнародних організаціях і групах, як ООН, БРІКС, G-20. Однак з багатьох проблем, таких як, наприклад, підтримка кандидатури Бразилії на місце постійного члена РБ ООН, зберігаються протиріччя.

Обидві країни співпрацюють у різноманітних технологічних секторах, як супутникові і військові технології, і переживають розширення цих обмінів. Сьогодні Бразилія займає 40% всього китайського експорту сільськогосподарської продукції і є дуже важливою країною для забезпечення продовольчої безпеки «азійського гіганта». Багато спостерігачів стверджують, що зростаючі відносини Китаю з Бразилією, швидше за все, призведуть до союзу між так званими «третіми світовими гігантами», щоб збалансувати американську і західну гегемонію. У той час як існують певні спільності між двома економіками, що розвиваються і обидві країни поділяють деякі загальні політичні переконання щодо міжнародної системи, у багатьох питаннях залишаються розбіжності, які надалі можуть посилитися. Поняття «союзи»

дуже різниться від того, яке було до Холодної війни, воно більше не має на увазі жорсткі військові та економічні блоки, що протистоять один одному. Концепція стратегічного партнерства краща основа для пошуку нових союзних відносин у XXI столітті. Незважаючи на деякі напруженості в китайсько-бразильських відносинах, обидві країни, в перспективі, можуть стати ближчими одна до одної. Позитивні аспекти у їх відносинах набагато переважають проблеми і напруженості, властиві для більшості відносин між великими державами. Китайсько-бразильське стратегічне партнерство, швидше за все, призведе до значних змін в балансі сил в Північній і Південній Америці. Зростаючі зв'язки Китаю з Бразилією, однак, не обов'язково призведуть до значної втрати впливу США. Хоча Китай досяг значної економічної присутності в Бразилії і в регіоні – економічний вплив не завжди призводить до політичної та стратегічної гегемонії. Економічна міць Сполучених Штатів залишається домінуючою силою, і її вікові відносини з Бразилією, як і раніше, приваблюють бразильців. Можливо, зростаючий вплив Китаю в Північній і Південній Америці, певною мірою, є результатом ігнорування попередніх адміністрацій потреб регіону і буде видно, який ефект буде мати більша увага США разом із зростаючим впливом Китаю в Латинській Америці.

З вищесказаного можна зробити висновок, що потенціал співробітництва Бразилії та Китаю досить великий, не зважаючи на ряд проблем, і в перспективі можна очікувати ще більшої інтенсифікації відносин з переходом їх на новий, ще більш поглиблений, рівень.

РОЗДІЛ 2.

ІНДІЙСЬКИЙ НАПРЯМ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ БРАЗИЛІЇ

2.1 Розвиток бразильсько-індійських відносин в ХХ – поч. ХХІ ст.

Між Індією та Бразилією існує багато спільного. Наприклад, як Бразилія так і Індія вийшли в свій час з під колоніального гніту (Бразилія колишня португальська колонія, Індія – британська) і стали на шлях самостійного розвитку, обидві країни на сьогодні знаходяться на етапі розвитку, в обох країнах сільське господарство є основою економіки – понад 60% населення працюють в сільськогосподарській сфері. Звичайно між Індією та Бразилією існують певні розбіжності. Населення Індії за кількістю в 6 разів перевищує населення Бразилії, в свою чергу Бразилія в 3 рази перевищує Індію за площею. Бразилія є одним з найбільших експортерів сільськогосподарської продукції в той час, коли Індія переважає в фармацевтичній та хімічній галузях ^{REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT}.

Спільні погляди, схоже положення на політичній арені – сприяють розвитку двосторонніх відносин, а відмінності роблять Бразилію та Індію взаємозалежними одну від одної.

Відносини між Бразилією та Індією тривають вже понад 500 років. Все почалось з того, як Педру Кабрал, маючи в планах досягнути узбережжя Індії, добрався до Бразилії. З цього часу почав відбуватися обмін товарами між двома країнами. Дипломатичні відносини між Бразилією та Індією було встановлено в 1948 році, незабаром після здобуття незалежності Індії. Хоча Бразилія отримала свою незалежність на сто років раніше, ніж Індія, в післявоєнний період, обидві держави знаходилися в схожих позиціях. Як Індія, так і Бразилія в той час були

REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT

Leite, Edgard Cooperação Brasil-Índia: dinâmicas e perspectivas [Text] / Edgard Leite // Universidade do Estado do Rio de Janeiro – Mode of access : URL : <http://ge.tt/546W7142/v/0?c> – Title from the screen.

залежними від країн з розвинутою економікою. Політично, після війни, Бразилія та Індія були також віднесені на другий план, хоча кожна з них підтримала зусилля союзників у війні і залишилася в основній групі країн, які формували міжнародну систему ХХ століття. В позиціях двох країн по відношенню до головних акторів Холодної війни теж були як спільності, так і відмінності. З одного боку, демократичний уряд Бразилії спробував проводити більш незалежну зовнішню політику на початку 1960-х років, але, після 1964 року такий курс уряду було скасовано, коли відбувся переворот і було встановлено військовий режим, який тривав двадцять один рік. Індійський уряд, в свою чергу, проводив соціалістичну орієнтацію, що мала наслідки як у політичній, так і у економічній сферах. Хоча офіційно Індія не втручалася в питання поділу світу між Заходом і Сходом, вона була одним з лідерів Руху неприєднання. Крім того, уряд Індії користувався військовою та ідеологічною підтримкою з боку Радянського Союзу. Прикладом цього є те, що Москва наклала вето на резолюцію РБ ООН проти анексії Гоа. Тому, після розпаду Радянського Союзу, Індія втратила одного з головних союзників того часу на міжнародній арені. Економічно, країни теж між собою відрізнялися. Бразильська економіка сильно залежала від експорту товарів, і це призвело до створення величезних ферм, орієнтованих на експорт. В результаті, Бразилія розвинула значний інтерес у просуванні вільної торгівлі сільськогосподарською продукцією. Сільськогосподарська галузь Індії, з іншої сторони, була заснована на великій кількості фермерських господарств, які виробляли в основному зернові культури для внутрішнього споживання, і на які індійський уряд видавав субсидії. Таким чином, позиції Індії та Бразилії з питань торгівлі не завжди збігалися. Візит прем'єр-міністра Індії Індіри Ганді в 1968 році був добре сприйнятий бразильцями, але він мало сприяв для інтенсифікації двосторонніх обмінів між державами. На додаток до відмінностей з економічних питань, існували значні політичні відмінності. Крім цього, держави співпрацювали в галузі науки і техніки, індійські фахівці разом з бразильськими колегами працювали в ядерних, космічних, металургійних та

науково-дослідних проектах. Навіть у 1967 році, обидві країни засудили ідею створення Договору про нерозповсюдження ядерної зброї (ДНЯЗ), а замість цього наполягали на тому, щоб витратити кошти на допомогу країнам, що розвиваються для боротьби з бідністю. Але співпраця в цій галузі призупинилася після того, як у 1974 році Індія провела свої перші випробування ядерної бомби, тоді Бразилія, піддавшись тиску США, припинила співпрацю з індійськими фахівцями. Навіть якщо пряма координація політики була обмежена, Бразилія та Індія стали активними членами в обговоренні важливих питань в рамках ООН, працюючи для усунення дисбалансу в системі. Індія була особливо активна в боротьбі проти колоніалізму і апартеїду; вона стала першою країною, яка підняла питання апартеїду в ООН. Бразилія працювала в напрямку усунення несправедливості в міжнародній торгівлі. В кінці Холодної війни, як Бразилія так і Індія, виявилися на невизначеній основі. Бразилія пережила вибух економічного зростання наприкінці 1960-х і на початку 1970-х років, відомий як «бразильське диво», але нафтова криза 1973 року сприяла високій заборгованості, що спричинила інфляцію та економічну стагнацію в 1980-х роках. В 1970-х роках, під час нафтової кризи, Бразилія почала серйозно розглядати співпрацю по лінії Південь-Південь, і незважаючи на численні розбіжності, Бразилія та Індія стали досягати співпраці в даному напрямку більш послідовно REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT. У 1996 році, Фернанду Кардозу став першим бразильським президентом, який відвідав Індію, що стало вагомим кроком для подальшої двосторонньої співпраці. Коли наступник Фернанду Кардозу, представник робочої партії Л.І. Лула да Сілва, став президентом Бразилії в 2003 році, співпраця Південь-Південь стала ще більш помітною в бразильській зовнішній політиці.

Бразильська політика в XXI столітті стала більш зосереджена на ідеї взаємної багатосторонньої співпраці, її позиція наполягає на тому, що є правила

багатостороннього порядку, якими повинні користуватися всі держави, а не просто диктуватися наддержавами в їхніх інтересах. Вийшовши зі складного політичного минулого і зіткнувшись з його наслідками, 2002 рік для Бразилії виявився переломним. Як зазначалося вище, Л. І. Лула да Сілва був обраний президентом. Хоча це був початковий етап стабільного економічного і політичного переходу, обрання Л.І. Лули да Сільва як президента, сформувало Бразилію не тільки на внутрішньому фронті, але й допомогло їй зайняти вагоме місце на міжнародній арені. 35-й президент зберіг традицію розробляти і позиціонувати зовнішню політику як державну політику. За час свого перебування при владі Лула да Сільва відвідав близько 80 країн

REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT . Індія теж розділяє спільні погляди з Бразилією щодо зовнішньої політики. Спільна позиція протистояння і непогодження ознаменувала початок нової ери в міжнародних відносинах і натякнула, що держави не згодні на співпрацю по лінії Північ-Південь

REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT .

Індія – разом з Китаєм, Росією і Південною Африкою – були визначені пріоритетними партнерами в інавгураційній промові президента Л.І. Лули да Сільва. Двосторонні візити глав держав, а також візити на високому рівні, були спрямовані на те, щоб зміцнити двосторонні підписані угоди в різних сферах, таких як нафта і газ, туризм, інфраструктура, академічні обміни та біотехнології. В свою чергу, у 2004 році уряд Індії запросив бразильського президента удостоїти своєю присутністю під час святкування Дня Республіки, назвавши при цьому Л.І. Лулу да Сільва головним гостем

REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT .

REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT

Cervo, Amado Luiz Brazil's Rise on the International Scene: Brazil and the World [Text] Amado Luiz Cervo // Artigo – Mode of access : URL : <http://www.scielo.br/pdf/rbpi/v53nspe/v53nspea02.pdf> – Title from the screen.

REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT

Antonio Vieira, Marco India, Brazil, and South Africa (IBSA): South-South Cooperation and the Paradox of Regional Leadership [Text] / Marco Antonio Vieira, Chris Alden // Global Governance – Mode of access : URL : http://www.academia.edu/401861/India_Brazil_and_South_Africa_IBSA_South-South_cooperation_and_the_paradox_of_regional_leadership – Title from the screen.

REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT

India shows off on Republic Day [Text] / British Broadcasting Corporation News (BBC) – Mode of access : URL : http://news.bbc.co.uk/2/hi/south_asia/3424537.stm – Title from the screen.

У 2005 році двосторонні відносини постраждали у зв'язку з тим, що Індія підписала ядерну угоду зі Сполученими Штатами і стала ядерною державою^{REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT}. Для Бразилії це не лишилось непоміченим, адже Індія пішла проти своєї первісної позиції проти ядерної зброї. Крім того, Індія не підписала ДНЯЗ. Як президент, Л.І. Лула да Сілва, відомий прагматичністю своєї політики, і будучи посередником, він виставив суперечливі питання на задній план і став на шлях зближення відносин між державами^{REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT}.

Відносини між Бразилією та Індією також розширюються завдяки участі в різних організаціях та форумах, які створені для координації позицій і стратегій держав. Деякі з них, такі як G-20, збирають разом країни, що розвиваються і розвинуті країни, в той час як в пріоритетах багатьох інших організацій зміцнення відносин лише між впливовими державами. Через форум ІБСА, створений у 2006 році, держави члени, а саме Індія, Бразилія та Південна Африка, співпрацюють в таких галузях як наука і техніка, освіта, сільське господарство, охорона здоров'я та морська безпека. Фонд ІБСА зі скорочення бідності і голоду займається фінансуванням проектів розвитку в Східному Тиморі, Бурунді, В'єтнамі, і Гвінеї-Бісау, та інших країнах^{REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT}. Незважаючи майже на щорічні зустрічі з 2006 року, в 2013 році ініціатива припинила щорічні зустрічі, три держави, а також, Росія і Китай, продовжують здійснювати спільні зустрічі в рамках БРІКС^{REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT}.

REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT

Stuenkel, Oliver The Case for Stronger Brazil-India Relations [Text] / Oliver Stuenkel // Indian Foreign Affairs Journal – Mode of access : URL : <http://freepdfhosting.com/b5e5796ed9.pdf> – Title from the screen.

REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT

Padgett, Tim Lula da Silva [Text] / Tim Padgett // TIME – Mode of access : URL : http://content.time.com/time/specials/packages/article/0,28804,1970858_1970888_1971031,00.html – Title from the screen.

REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT

Antonio Vieira, Marco India, Brazil, and South Africa (IBSA): South-South Cooperation and the Paradox of Regional Leadership [Text] / Marco Antonio Vieira, Chris Alden // Global Governance – Mode of access : URL : http://www.academia.edu/401861/India_Brazil_and_South_Africa_IBSA_South-South_cooperation_and_the_paradox_of_regional_leadership – Title from the screen.

Довгий період часу Індія та Бразилія залишалася невивченими державами одна для одної. Головна причина в тому, що між державами відстань в 14,000 км.^{REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT}, нестабільний державний устрій Бразилії та відсутність політичної волі з обох сторін для будування тісних торгівельних відносини. Торгівля між Індією та Бразилією розвивалася на досить низькому рівні, але її показники значно виросли протягом останніх двох десятиліть. На початку 1990-х, Індія активно шукала нових торгових партнерів, і Латинська Америка була визначена як один з регіонів, де Індія в певній мірі була присутня. У 2004 році була підписана торгівельна угода між МЕРКОСУР і Індією, яка вступила в силу в 2009 році, але ця угода охоплює тільки 900 продуктів, що складає 3% від усієї продукції, якою торгують Індія та МЕРКОСУР. Торгівля між двома країнами зросла з 0,4 млрд. доларів в 1999 році до 2 млрд. доларів у 2005 році, і до 5,6 млрд. доларів у 2009 році. Бразилія та Індія поставили перед собою за мету досягнути товарообігу в 10 млрд. доларів в найближчі роки. І ця межа була досягнута у 2012 році^{REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT}.

Проаналізувавши експорт та імпорт між Бразилією та Індією, можна зазначити, що експорт індійських товарів в Бразилію завжди був більшим ніж імпорт, але з 2009 року ці показники почали змінюватися, імпорт почав переважати експорт. Імпорт бразильських товарів зріс у 2007-2008 роках, потім впав у 2008-2009 роках, а у 2009-2010 роках імпорт виріс майже на 200%. Іншими словами торговий оборот між країнами зріс, що найменше, в 3,5 рази протягом останніх років^{REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT}.

REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT

Derolle, Patricia Galves Relações Bilaterais: Brasil-Índia [Text] / Patricia Galves Derolle // E-Internacionalista – Mode of access : URL : <http://e-internacionalista.com.br/2014/11/04/relacoes-bilaterais-brasil-india/> – Title from the screen.

REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT

Stuenkel, Oliver The Case for Stronger Brazil-India Relations [Text] / Oliver Stuenkel // Indian Foreign Affairs Journal – Mode of access : URL : <http://freepdfhosting.com/b5e5796ed9.pdf> – Title from the screen.

REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT

India's economy [Text] / Central Intelligence Agency – Mode of access : URL : <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/in.html> – Title from the screen.

REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT

Kumar, Ramesh Special Article on India –Brazil Relations [Text] / Ramesh Kumar – Mode of access : URL :

Обсяг двосторонньої торгівлі досягнув цифри 10,62 млрд. доларів США у 2012 році (імпорт Індії: 5577 млрд. доларів США, експорт Індії: 5,043 млрд. доларів США). Перший раз в історії економічних і торговельних відносин між двома країнами двостороння торгівля досягла такої цифри ^{REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT}.

Розвиток економіки Бразилії та Індії набрав великих обертів, багато галузей промисловості забезпечують можливості спільної роботи. Індійські компанії зосереджені на інвестиціях і спільних підприємствах в галузі інформаційних технологій Бразилії, енергетики та в фармацевтичній галузі. Індія може використати досвід Бразилії в сільськогосподарській галузі, а бразильська продукція, така як соя і оброблені харчові продукти користуються попитом в Індії ^{REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT}.

Індійський експорт в Бразилію включає такі продукти як фармацевтичні товари, автозапчастини, товари машинобудування, хімікати та текстиль. Сюди входять такі продукти:

- Продукти борошномельно-круп'яної промисловості, солод, крохмаль, інсулін, пшениця;
- Вибухові речовини, піротехнічні товари, сірники, сплави, деякі горючі речовини, нафта, дизельне паливо, кам'яне вугілля та ін.;
- Папір та картон, книги, газети, картини та інші вироби поліграфічної промисловості, нитки, бавовна та поліестер;
- Годинники різних видів та запчастини до них;
- Важка техніка та запчастини до неї ;
- Зброя, боєприпаси та музичні інструменти.

REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT

Bilateral Trade relations of India and Brazil [Text] / Indian Industry – Mode of access : URL : <http://www.indianindustry.com/trade-information/india-brazil-trade.html> – Title from the screen.

REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT

Экономика Индии. Индия в современной мировой экономике [Текст] / Мировая экономика и мировые рынки – Режим доступа : <http://www.ereport.ru/articles/weconomy/india.htm> – Назва з екрану.

Бразилія експортує в Індію, як зазначалося, здебільшого продукти сільськогосподарської промисловості та металеві руди.

1. Продукти сільськогосподарської галузі:
  - Кава, чай, пшениця, насіння, рослини;
  - Продукти тваринного виробництва;
  - Оливкове масло, соєва олія та лікарські рослини;
  - Цукор та кондитерські вироби.
2. Метали та металопродукція:
  - Залізо, сталь та вироби з них;
  - Мідь, нікель та вироби з них;
  - Алюміній та вироби з нього;
  - Сира нафта, сульфати.

Також Бразилія постачає в Індію дорогоцінні та напівкоштовні камені та ін.
REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT

Що стосується інвестицій, то бразильські компанії вкладають інвестиції в автомобілебудівну, гірничодобувну, енергетичну галузі, в той час, коли індійська сторона інвестує в такі галузі як інформаційні технології, фармацевтика, енергетика, агробізнес, гірничодобувна промисловість
REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT .

Індія та Бразилія створили двосторонній механізм моніторингу торгівлі для періодичних консультацій з економічних питань
REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT .

Між Індією та Бразилією існує великий простір потенційної співпраці. Держави можуть поглиблювати відносини, покращуючи торгівлю та залучаючи

REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT

BRAZIL: THE EMERGING TRADE PARTNER OF INDIA [Text] / DGCI&S – Mode of access : URL : <http://www.dgciskol.nic.in/vaanijya0907/G%20Brazil%20Text.pdf> – Title from the screen.

REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT

Prasad, Amit India & Brazil go hand-in-hand on the road of progress [Text] / Amit Prasad, Daulata Chakraborty – Mode of access : URL: http://www.ficci.com/international/54530/Add_docs/Brazil-article.pdf – Title from the screen.

REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT

Fernando Pereira Advocacia, Luiz India - Brasil Trade Relations [Text] / Luiz Fernando Pereira Advocacia // Jusbrasil – Mode of access : URL : <http://drluizfernandopereira.jusbrasil.com.br/artigos/189642215/india-brasil-trade-relations> – Title from the screen.

інвестиції в нафто- і газо-видобувні галузі, автомобільну галузь, в галузь інформаційних технологій, а також в фармацевтичну, машинобудівну, сільськогосподарську сфери, та ін.

Як тільки Бразилія зможе активно використовувати свої нещодавно виявлені запаси нафти, енергетично збідніла Індія, ймовірно, буде одним з найважливіших клієнтів. Така ж сама ситуація із залізною рудою, запаси якої в Бразилії є одними з найбільших у світі, і такі індійські компанії як «Arcelor» та «Mittal» вже інвестували значні кошти в дану сферу.

Фармацевтичний сектор також передбачає більш тісну співпрацю. Індійські фармацевтичні лабораторії, такі як наприклад «Dr. Reddy's Laboratories» та «Ranbaxy», які є великими експортерами медикаментів, сформували спільні підприємства та встановили заводи в Бразилії.

Один особливо прибутковий проект є спільним підприємством між бразильським «Marcopolo», виробником автобусів, та індійським «Tata Motors», який має об'єкти поблизу Бангалора. Однак, на жаль, цей один приклад не може приховати той факт, що зараз, як і раніше для невеликих компаній важко зробити «великий стрибок» в інший кінець світу. На період першої декади ХХІ століття існувало менше п'ятдесяти індійських компаній, що функціонували в Бразилії, число яких поступово почало збільшуватися ще тоді. Однією з найбільших таких компаній є «Tata Consultancy Services» (TCS), в якій працює більше 1500 бразилійців REF_Ref440232408\h * MERGEFORMAT.

Отже, відносини Індії та Бразилії знаходяться на стадії поглиблення. Якщо в минулому столітті це були відносини двох держав, які ще зовсім не «стояли на ногах», зв'язки яких обмежувалися досить вузьким колом питань, то в першій декаді ХХІ століття – це відносини двох досить вагомих країн, що розвиваються і потребують підтримки одна одної як в політичних так і в

REF_Ref440232408\h * MERGEFORMAT

República da Índia [Text] / Ministério das Relações Exteriores – Mode of access : URL : http://www.itamaraty.gov.br/index.php?option=com_content&view=article&id=5238&Itemid=478&cod_pais=IND&tipo=ficha_pais&lang=pt-BR – Title from the screen.

економічних питаннях. Дві держави мають між собою багато спільного, що є базою для розвитку двосторонніх відносин. Л.І. Лула да Сільва проголосив Індію пріоритетом зовнішньої політики його адміністрації, і незважаючи на певні розбіжності та спірні питання, не змінював поставленні цілі у відносинах з Індією.

2.2 Місце Індії в зовнішній політиці Бразилії за президентства Ділми Русеф

Як зазначалося вище, стратегічне партнерство між Індією та Бразилією створено в 2006 році. На сьогодні дане партнерство поглиблюється, країни тісно співпрацюють в рамках таких структур як БРІКС, ІБСА, G4, G20, BASIC, у більш широкому багатосторонньому контексті – в рамках ООН. Партнерство ґрунтується на загальному глобальному баченні, спільних демократичних цінностях і прихильності сприяти економічному зростанню соціальної інтеграції для добробуту обох націй.

Формування багатостороннього співробітництва сильних економік, що розвиваються – Бразилії, Індії, Росії і Китаю в рамках БРІКС у 2009 році вважається початком нового світового порядку. У 2011 році Південна Африка приєдналася до групи і співробітництво стало унікальним в якості окремого блоку Півдня ^{REF _Ref440232408 \h * MERGEFORMAT}. Збільшення географічних розмірів організації, яка охоплює основні континенти, і країни-члени якої є великими регіональними гравцями – посилює зростання актуальності. Всі п'ять країн є членам G-20. У 2013, країни БРІКС представляли майже 3 млрд. населення, і сукупний номінальний ВВП 16,039 трлн. дол. США ^{REF _Ref440232408 \h * MERGEFORMAT}. Хоча БРІКС, як група, має величезний потенціал для зростання, її критикують за

REF _Ref440232408 \h * MERGEFORMAT

Bartesaghi, Ignacio Las relaciones entre América Latina e India en un contexto Brics: el papel del Brasil [Text] / Ignacio Bartesaghi – Mode of access : URL : <http://revistas.unlp.edu.ar/RRII-IRI/article/viewFile/2393/2269> – Title from the screen.

REF _Ref440232408 \h * MERGEFORMAT

State of BRICS Economies [Text] / Ministry of Finance, Republic of South Africa, National Treasury – Mode of access : URL:<http://www.treasury.gov.za/brics/sbe.aspx> – Title from the screen.

відсутність спільного бачення країн-членів. БРІКС збільшила індійські та бразильські вимоги змін на глобальному рівні. Тим не менш, через присутність двох авторитарних режимів в рамках організації, демократична ідентичність Бразилії та Індії, а також Південної Африки, послаблюється, як це відображено на порядку денному угруповання – незважаючи на розширення, протягом багатьох років, областей потенційної координації, залишає осторонь питання внутрішньої демократії та прав людини. Крім того, найбільші дискусії в середині групи з питань поваги національного суверенітету призвели до більшої узгодженості між Бразилією та Індією в рамках міжнародних дискусій щодо військового втручання, хоча й існують відмінності в їх позиціях: Бразилія відкрито висловила неприйняття мандату НАТО, в той час як Індія, яка співпрацює зі Сполученими Штатами в боротьбі з тероризмом і піратством, отримує вигоди і підтримку США в питанні ядерного статусу, зберегла більш нечітку позицію з цього питання REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT.

Варто також згадати про те, що незважаючи на підтримку Росії і Китаю в питанні реформування РБ ООН, постійними членами якої Бразилія та Індія прагнуть стати, БРІКС була нездатною знайти спільну стратегію перебудови організації. В результаті, Бразилія та Індія почали більш конкретно співпрацювати в даному питанні за межами БРІКС. А саме, вони об'єднали свої сили разом з Німеччиною та Японією в рамках G-4, створивши коаліцію держав, які претендують на постійне місце в Раді Безпеки і які підтримують позиції одна одної, навіть якщо їх заявки оскаржуються їхніми регіональними суперниками.

19 листопада 2015 року відбулася 7-ма спільна нарада Міністрів закордонних справ Індії та Бразилії REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT. На зустрічі обидві

REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT

State of BRICS Economies [Text] / Ministry of Finance, Republic of South Africa, National Treasury – Mode of access : URL:<http://www.treasury.gov.za/brics/sbe.aspx> – Title from the screen.

REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT

VII Reunião da Comissão Mista Brasil-Índia – Comunicado Conjunto e Ata – Nova Délhi, 19 de novembro de 2015 [Text] / Ministério das Relações Exteriores – Mode of access : URL : http://www.itamaraty.gov.br/index.php?option=com_content&view=article&id=12550:vii-reuniao-da-comissao-mista-brasil-india-comunicado-conjunto-e-ata-nova-delhi-19-de-novembro-de-2015&catid=42&lang=pt-BR&Itemid=280 – Title from the screen.

сторони оцінили результати 7-го саміту БРІКС в Уфі, Росія, в липні 2015 року та підкреслили важливу роль, яку відіграють країни БРІКС в глобальному розвитку. Міністри відзначили, що зі створенням постійних інститутів, як Нового Банку розвитку, співпраця БРІКС значно змінилася, демонструючи свою здатність приймати колективні рішення у вирішенні сучасних регіональних і глобальних проблем. Вони погодились працювати разом з іншими членами БРІКС для подальшого поглиблення та зміцнення співпраці БРІКС. Бразильська сторона висловила повну підтримку майбутнього індійського головування в БРІКС в лютому 2016 року.

На сьогодні також варто відзначити важливість стратегічного партнерства між державами. Для обох країн важливою є співпраця в форумі ІБСА та поглиблення діалогу між Індією, Бразилією та Південною Африкою ^{REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT}. Під час вищезгаданої зустрічі Міністрів закордонних справ обох держав, сторони погодились сприяти інтересам Півдня в контексті глобального дискурсу про реформу РБ ООН, МВФ, СОТ, в питаннях міжнародного тероризму, зміни клімату, сталого розвитку, та Дохійської програми розвитку. Обидві сторони підкреслили пріоритет впорядкування внутрішньо-регіонального співробітництва в рамках ІБСА, поглиблення найбільш перспективних потоків співробітництва, разом з підвищенням їх ефективності. Вони також підкреслили роль, яку відіграє фонд ІБСА в обміні свого досвіду розвитку з іншими країнами, що розвиваються в рамках проектів, здійснюваних в дусі співробітництва Південь-Південь ^{REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT}.

REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT

Kumar, Ramesh Special Article on India –Brazil Relations [Text] / Ramesh Kumar – Mode of access : URL : <http://ecurrentaffairs.in/wp-content/uploads/2013/04/SPECIAL-ARTICLE-ON-INDIA-%E2%80%93BRAZIL-RELATIONS.pdf> – Title from the screen.

REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT

Declaração Conjunta emitida por ocasião da visita do Ministro Antonio de Aguiar Patriota à República da Índia – Nova Délhi, 8 de março de 2011 [Text] / Ministério das Relações Exteriores– Mode of access : URL : http://www.itamaraty.gov.br/index.php?option=com_content&view=article&id=2504:declaracao-conjunta-emitida-por-ocasio-da-visita-do-ministro-antonio-de-aguiar-patriota-a-republica-da-india-nova-delhi-8-de-marco-de-2011&catid=42&lang=pt-BR&Itemid=280 – Title from the screen.

Крім того, сьогодні триває співробітництво в рамках G-20, BASIC, COT, а також в ООН та інших міжнародних форумах, які поглиблюють стратегічне партнерство між державами, що прагнуть до справедливості і прозорості у сфері міжнародних фінансів, торгівлі, зміні клімату та сталому розвитку. Також спостерігається розширення діалогу Індія-СЕЛАК, де досить вагомою є роль Бразилії в просуванні цього діалогу вперед.

Держави вітають поглиблення взаєморозуміння і зміцнення дружніх зв'язків між їхніми урядами і громадянським суспільством, бізнес-спільнотами та академічними установами. На нараді Міністрів закордонних справ Індії та Бразилії у 2015 році, представники висловили свої вітання з приводу ініціативи мозкового діалогу між Індійською радою з міжнародних справ (ICWA) і Бразильським мозковим центром зовнішньої політики «Fundação Alexandre de Gusmão – FUNAG».

Було вирішено, що дипломатичні академії обох країн, Інститут дипломатичної служби та Інститут Ріу-Бранку, обмінюватимуться викладачами та дипломатичними посадовими особами протягом коротких і середньострокових курсів.

Індійсько-бразильське стратегічне партнерство на сьогодні можна описати як зразкове та взаємовигідне. Відстань і мова не обмежують двосторонню співпрацю, оскільки обидві сторони вклали значні кошти в просування спільних інтересів і прагнень. Для подальшого залучення і зміцнення розвитку з обох сторін, міністри, під час спільної наради, вирішили, що консультації міністерств закордонних справ на офіційному рівні також повинні бути по черзі в Індії і Бразилії на регулярній основі.

Що стосується економічних питань, то Бразилія стала одним з найважливіших торговельних партнерів Індії в латиноамериканському регіоні. Тим не менш, загальний обсяг двосторонньої торгівлі Індії (товарами) з Бразилією впав до 9,5 млрд. дол. США в 2013 році зменшившись при цьому на 10,7% в порівнянні з 10,6 млрд. дол. США в 2012 році (торгівля товарами та

послугами, тим не менш, зросла приблизно до 12 млрд. дол. США). Імпорт з Бразилії до Індії, який різко виріс в 2012 році з 3,2 млрд. дол. США до 5,6 млрд. дол. США, впав протягом 2013 року, в основному, через скорочення експорту нафти з Бразилії. У 2012 році частка бразильського експорту в Індію сягнула 2,3%, поставивши Бразилію на 9-ту сходинку у світовому рейтингу країн. У той же час, у 2012 році Індія посідала у бразильському експорті 7 місце (для порівняння, у 2011 році Індія знаходилася ще на 18 місці). У 2011 році вона посідала 9 сходинку, а у 2012 році серед бразильських імпортерів Індія закріпилася на 11 позиції). У передкризовий період 2007 року товарообіг становив 3,2 млрд. дол. США, а у 2008 і 2009 роках – 4,6 та 5,6 млрд. відповідно. Він продовжував упевнено зростати навіть в період світової кризи 2008–2009 років, оскільки ця торгівля реалізовувалася подекуди з невластивим для Бразилії негативним сальдо. Винятком в цьому відношенні у XXI столітті стали лише 2002, 2009, 2012 роки та перша половина 2014 року

REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT (Додаток 2).

Частка Бразилії на індійському ринку експорту становила близько 2,6%, тоді як частка Бразилії в індійському імпорті становила близько 1,3%. Експорт дизельного палива індійською компанією «Reliance» складає більше 52% індійського експорту в Бразилію, в порівнянні з 41% індійського експорту у 2012 році. Серед інших популярних товарів індійського експорту до Бразилії варто виділити поліефірні та бавовняні нитки, хімічну продукцію, лікарські препарати та ін. По більшості з цих продуктів відзначено зростання в 2013 році.

До основних товарів, які входять до імпорту Індії з Бразилії належать: сира нафта (компанії «Reliance», на які у 2013 році припадало 51% від загального обсягу індійського імпорту або 1,6 млрд. дол. США), цукор (імпортується компанією «Renuka Sugar India» і складає 14% від загального

обсягу імпорту, або 435 млн. дол. США), імпорт соєвого масла (233 млн. дол. США), міді (240 млн. дол. США). Як нафта, так і інші 5 основних продуктів бразильського експорту до Індії, а саме цукор, соєва олія, сировина, сульфідні руди і міді, інші руди і концентрати, всі групи товарів показали негативне зростання в 2013 році. (Додаток 3)

Бразильські інвестиції в Індію здійснюються в такі галузі як автомобільна галузь, ІТ, гірничодобувна промисловість, енергетика, біопаливо та виробництво взуття ^{REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT}. З іншого боку, індійські компанії інвестували в такі галузі як ІТ, фармацевтична галузь, енергетична, сільськогосподарська, гірничодобувна та інженерна. Варто відзначити такі індійські компанії присутні на бразильському ринку як: «Tata Consultancy Services» (TCS), «Wipro», «Infosys», «Cadilla», «Mahindra», «L&T», «Renuka Sugars», «United Phosphorus», «Polaris» ^{REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT}. Індійські фармацевтичні лабораторії, як «Dr. Reddy's Laboratories» та «Ranbaxy», які є великими експортерами генеричних лікарських засобів, сформували спільні підприємства і встановили фабрики в Бразилі ^{REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT}. Бразильські компанії також закріпилися в Індії, тут варто виділити «Marco Polo» (автомобілі), «Vale», «Stefanini» (ІТ), «Gerdau» (сталь). За даними Резервного банку Індії, загальний обсяг ПІІ індійських компаній в Бразилію з липня 2007 року по грудень 2013 складав 103.25 млн. дол. США. Індія і Бразилія також сформували механізм двостороннього моніторингу торгівлі (ТММ) для

REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT

Brazil's trade relations with India have witnessed a ten-fold increase in the last decade [Text] / The Indian Express – Mode of access : URL : <http://archive.indianexpress.com/news/brazils-trade-relations-with-india-have-witnessed-a-tenfold-increase-in-the-last-decade/1092381/> – Title from the screen.

REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT

India Brazil Relations [Text] / Ministry of External Affairs (MEA) – Mode of access : URL : http://www.mea.gov.in/Portal/ForeignRelation/Brazil__May_2014.pdf – Title from the screen.

REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT

Stuenkel, Oliver The Case for Stronger Brazil-India Relations [Text] / Oliver Stuenkel // Indian Foreign Affairs Journal – Mode of access : URL : <http://freepdfhosting.com/b5e5796ed9.pdf> – Title from the screen.

періодичних консультацій. Остання зустріч держав в Рамках цього механізму відбулася в березні 2012 року в Нью-Делі ^{REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT}.

Що стосується торгівлі, то на сьогодні помічено підвищення товарообігу між країнами. Станом на 2014 рік товарообіг становив 11,42 млрд. дол. США, що на 20% більше, ніж у попередньому році. Проте існує потенціал для подальшого зростання та диверсифікації двосторонньої торгівлі.

На зустрічі Міністрів закордонних справ 19 листопада 2015 року, обидва міністри вирішили заохочувати свої промислові сектори, зокрема малі і середні підприємства до участі в ярмарках один одного, семінарах та ділових конклавах для підвищення торговельних потоків.

Обидва міністри визнали важливу роль, яку відіграє механізм моніторингу торгівлі (ММТ) в активізації торгівлі та комерційних відносин, і закликали проведення наступного ММТ найближчим часом. Індія високо оцінила участь Бразилії в конклаві Індія-ЛАК в 2014 році, і закликала Бразилію для подальшої участі в конклаві в майбутньому.

Обидві сторони прагнуть подальшої участі одна одної в своєму економічному розвитку. Індія повідомила Бразилію про різні ініціативи, зроблені урядом Індії для поліпшення легкості ведення бізнесу за рахунок спрощення правил і процедур для створення бізнесу в Індії, а також сприяння виробничій активності в країні. Індія і Бразилія заохочують свої компанії створювати інтегрований виробничий ланцюжок в обох країнах.

Міністри висловили задоволення у збільшенні потоку інвестицій в країни один одного в різних секторах, включаючи транспорт, ІТ, взуття, інфраструктуру, енергетику, нафту, машинобудування, автомобільні послуги, фармацевтику і т.д., і оцінили їх внесок у зміцнення економічних зв'язків між двома країнами. Вони домовилися вивчити нові сектори інвестиційного співробітництва і підкреслили необхідність більш тісної взаємодії на рівні В2В

для обміну інформацією про інвестиційні можливості, відповідні правила і регулювання в обох країнах.

Як вже зазначалося вище, обидва міністри обговорювали зустріч двох лідерів в межах саміту БРІКС в Уфі 9 липня 2015, де говорили про активізацію ділового форуму генерального директора по зміцненню торговельно-економічних зв'язків між двома країнами. Вони погодилися, що регулярний обмін делегаціями ділових кіл допоможе у стимулюванні загальних двосторонніх економічних відносин REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT.

Індія високо оцінює зусилля Бразилії в роботі з партнерами МЕРКОСУР для розширення торговельної пільгової угоди Індія-МЕРКОСУР (ПТА), тим самим збільшуючи торговий кошик з 450 до 2000 одиниць. Бразилія висловила свою зацікавленість у роботі з угодою про вільну торгівлю (FTA) між МЕРКОСУР та Індією паралельно з попередніх переговорів про відновлення тристоронніх переговорів між МЕРКОСУР, Індією та Південно-Африканським митним союзом (SACU).

Ще одним плюсом у двосторонніх відносинах є створення економічного і фінансового діалогу в 2011 році, вважається, що цей діалог з мікро- і макро-економічних питань, необхідний для активізації обміну думками в контексті глобальної економічної і фінансової кризи. Міністри також відзначили, що Меморандум про співпрацю між Адміністративною радою з економічного захисту Бразилії та Комісією з питань конкуренції Індії був позитивним для обох сторін.

Що стосується гірничодобувної промисловості і енергетики, держави взаємодоповнюють одна одну в даному секторі, крім того сторони домовилися прискорити підписання Меморандуму про взаєморозуміння щодо співпраці в гірничодобувній галузі між країнами з питань геологорозвідувальних робіт.

REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT

VII Reunião da Comissão Mista Brasil-Índia – Comunicado Conjunto e Ata – Nova Délhi, 19 de novembro de 2015 [Text] / Ministério das Relações Exteriores – Mode of access : URL : http://www.itamaraty.gov.br/index.php?option=com_content&view=article&id=12550:vii-reuniao-da-comissao-mista-brasil-india-comunicado-conjunto-e-ata-nova-delhi-19-de-novembro-de-2015&catid=42&lang=pt-BR&Itemid=280 – Title from the screen.

Важливим є збільшення частки поновлюваних джерел у світовому енергобалансі, і держави зацікавлені у зміцненні співпраці в таких областях як гідроенергетика, технології сонячної енергії та енергії вітру на додачу до поточних ініціатив в рамках ІБСА.

Сільськогосподарська галузь теж є важливою ланкою двосторонніх відносин. На сьогодні сільське господарство і харчова промисловість володіють величезним потенціалом для взаємовигідних партнерських відносин. На спільній зустрічі обидві сторони привітали візит бразильського міністра сільського господарства, тваринництва та продовольства до Індії в листопаді 2015 року та спільне рішення почати обговорення в рамках Спільної робочої групи по сільському господарству на дорожній карті для полегшення і реалізації ініціатив у рамках Меморандуму про взаєморозуміння в галузі сільського господарства та суміжних секторів.

В галузі науки і техніки теж є значні успіхи. В результаті спільних викликів було узгоджено більше 70 спільних дослідницьких проектів, з яких 14 – з високим пріоритетом сторони обрали для спільної реалізації.

Академічне співробітництво в рамках програми «Наука без кордонів» та її потенціал залучення більшої кількості бразильських та індійських студентів, викладачів, дослідників і університетів, теж викликає надію на подальший розвиток двосторонніх відносин в даній галузі. З 2012 року, бразильські аспіранти отримали сім стипендій та гранти на курси в індійських університетах, також сім індійських професорів і дослідників отримали стипендії у Бразилії. На університетському рівні, бразильська сторона підкреслила важливість прийняття необхідних заходів для забезпечення перевірки бразильських вторинних дипломів індійських університетів, для того, щоб забезпечити більш сильну академічну мобільність студентів

REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT .

REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT

Kumar, Ramesh Special Article on India –Brazil Relations [Text] / Ramesh Kumar – Mode of access : URL : <http://ecurrentaffairs.in/wp-content/uploads/2013/04/SPECIAL-ARTICLE-ON-INDIA-%E2%80%93BRAZIL-RELATIONS.pdf> – Title from the screen.

Крім того є значний прогрес у співпраці щодо створення з обох сторін науково-технічних проектів у пріоритетних сферах, а саме у сфері інфекційних захворювань, біотехнологій, традиційних систем знань, альтернативної та відновлювальної енергетики, комп'ютерних наук та інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ), та ін.

На зустрічі, міністри привітали пропозицію Індії щодо проведення 2-го засідання Спільної комісії з питань науки і техніки на початку 2016 року, щоб скласти дорожню карту подальшого двостороннього співробітництва.

З питань космосу, існує співробітництво між космічними агентствами держав. В жовтні 2014 році було підписано Імплементативну Угоду і Програму співробітництва, які дозволяють бразильській наземній станції одержувати й обробляти дані з індійського супутника дистанційного зондування «RESOURCESAT-2», і сприяють взаємодії між двома установами, використовуючи наземну станцію Бразилії для відстеження космічної наукової місії Індії.

На спільній зустрічі індійського та бразильського Міністрів закордонних справ, було зазначено, що обидві сторони з нетерпінням чекають підвищення та розширення співробітництва між космічними агентствами в області спостереження Землі, космічної метеорології, космічної науки і досліджень.

В питаннях атомної енергетики, згідно з дискусіями між прем'єр-міністром Індії Нарендра Моді і президентом Бразилії Ділмою Русеф, було домовлено вивчити взаємовигідне співробітництво в цивільній ядерній сфері REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT.

Між оборонними інститутами обох країн також існує активне співробітництво. 16-18 червня 2015 року, в Бразилії відбулося 4-те засідання індійсько-бразильського Об'єднаного комітету оборони (ОДК), в ході якого було

REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT

VII Reunião da Comissão Mista Brasil-Índia – Comunicado Conjunto e Ata – Nova Délhi, 19 de novembro de 2015 [Text] / Ministério das Relações Exteriores – Mode of access : URL : http://www.itamaraty.gov.br/index.php?option=com_content&view=article&id=12550:vii-reuniao-da-comissao-mista-brasil-india-comunicado-conjunto-e-ata-nova-delhi-19-de-novembro-de-2015&catid=42&lang=pt-BR&Itemid=280 – Title from the screen.

домовлено продовжувати прогресувати здійснення заходів, погоджених у цій сфері^{REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT}.

На зустрічі обидва Міністри підкреслили свою повну прихильність сприянню безпечному міжнародному морському судноплавству відповідно до міжнародних норм і права. З цією метою, обидві сторони працюють над підписанням Технічної угоди про обмін інформацією з питань судноплавства.

Бразильська сторона висловила задоволення у зв'язку з візитом головного маршала індійської авіації до Бразилії в жовтні 2015 року.

Обидва Міністри привітали участь індійської делегації у програмі «LAAD Defence and Security Exhibition», яка проходила в квітня 2015 в Ріо-де-Жанейро, Бразилія. Індійська сторона також закликала Бразилію взяти участь у «Indian Defence Exhibitions - Defence Expo and Aero India».

Існує необхідність створення збалансованої, комплексної і рівноправної Угоди на період після 2020 року, яка має бути прийнята в межах Рамкової конвенції ООН про зміну клімату на майбутній конференції ООН з питань клімату (COP21), що має відбутися в Парижі через прозорий переговорний процес.

Міністри привітали ухвалення порядку денного 2030 Цілей сталого розвитку в Нью-Йорку у вересні 2015 року, що підсилює прихильність міжнародного співтовариства досягненню сталого розвитку у всіх його вимірах. Вони визнали, що порядок денний 2030 є універсальним і на основі принципів Групи Ріо, включаючи принцип загальної, але диференційованої відповідальності і підтвердили свою прихильність реалізації Цілей сталого розвитку відповідно до їх національних пріоритетів^{REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT}.

REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT

Brasil e Índia discutem propostas de cooperação em Defesa [Text] / Ministério da Defesa Mode of access : URL : <http://www.defesa.gov.br/noticias/16041-brasil-e-india-discutem-propostas-de-cooperacao-em-defesa> – Title from the screen

REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT

VII Reunião da Comissão Mista Brasil-Índia – Comunicado Conjunto e Ata – Nova Délhi, 19 de novembro de 2015 [Text] / Ministério das Relações Exteriores – Mode of access : URL : http://www.itamaraty.gov.br/index.php?option=com_content&view=article&id=12550:vii-reuniao-da-comissao-mista-brasil-india-comunicado-conjunto-e-ata-nova-delhi-19-de-novembro-de-2015&catid=42&lang=pt-BR&Itemid=280 – Title from the screen.

Крім того, в галузі технічного співробітництва є потенціал розширення можливостей для більш широкого діалогу і інтенсивнішої співпраці між Індією і Бразилією з питань, пов'язаних з технічним співробітництвом. Бразильська сторона оцінила індійське спонсорство навчальних курсів для більш ніж 25 бразильських чиновників, яке дало змогу вчитися в Індії більше ніж на 20 різних потоках в останні п'ять років в рамках програми «ІТЕС».

Спостерігається активна співпраця між двома країнами з питання медичних виробів (SSFFC) в рамках Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ). Обидві країни спільно поділяють погляди щодо несправедливих заходів, які вживаються в різних країнах для об'єднання питання якості, безпеки та ефективності з правами інтелектуальної власності і, таким чином, підірвати торгівлю законної загальної медицини.

Індія закликає Бразилію по-новому поглянути на запропонований проект Меморандуму про взаєморозуміння між Індією та Бразилією щодо співробітництва в галузі традиційної медицини. Це було особливо актуально, так як дві держави мають великий досвід роботи в галузі традиційної медицини і Бразилія проявила інтерес до традиційної індійської системи «Аюрведа».

Освіта є теж важливою ланкою двосторонніх відносин, і являється засобом сприяння соціально-економічному розвитку, тому Індія і Бразилія зацікавленні у зміцненні академічної мобільності між обома країнами. У зв'язку з цим було створено бразильську кафедру в Університеті Джавахарлала Неру, задля поширення португальської мови, бразильської культури і літератури в Індії, яка буде розширювати зв'язки між людьми REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT.

На зустрічі Міністрів закордонних справ у 2015 році обидві сторони зобов'язалися зміцнювати освітні обміни та інституційне партнерство, вирішувати питання студентської та факультетської мобільності і взаємного визнання освітніх кваліфікацій.

Крім того, існує величезний потенціал для культурного співробітництва. Держави домовилися відновити програму культурного обміну щодо налагодження відносин між людьми та інститутами в галузі культури, які можуть відігравати важливу роль у доповненні двосторонніх відносин між двома країнами поза комерційними відносинами.

Індійський культурний центр, створений в Сан-Паулу в 2011 році, зробив внесок у поглиблення відносин між людьми. Центр регулярно проводить заняття з класичних індійських танців (Одісси, Бхарат нат'ям і Катхак), йоги, хінді та кулінарії. Центр також використовується для святкування індійських та бразильських фестивалів, організації лекцій, показів, семінарів, майстер-класів, показів документальних фільмів з різних тем, як туризм, антропологія, релігія, культура, мистецтво та історія. В найближчий час планується створення такого центру в Бразилії^{REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT}.

Індія і Бразилія заохочують і сприяють візитам туристів між двома країнами і висловлюють зацікавленість у вивченні можливості спільних інвестицій в інфраструктуру даної галузі. Двостороння Угода про повітряне сполучення, підписана в 2011 році, заклала правову основу для встановлення прямих авіарейсів між Бразилією та Індією. Обидві сторони погодилися розглянути заходи по розширенню двосторонніх потоків туризму в рамках БРІКС.

Галузь спорту теж є важливою ланкою двосторонньої співпраці. Так, спортивні події сприяють розвитку та соціальній інтеграції, є інструментами для просування миру, міжнародного співробітництва та зближення між країнами-партнерами, такими, як Індія і Бразилія. Бразилія подякувала Індію за участь в організації проекту резолюції ГА ООН про «олімпійське перемир'я».

REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT

VII Reunião da Comissão Mista Brasil-Índia – Comunicado Conjunto e Ata – Nova Délhi, 19 de novembro de 2015 [Text] / Ministério das Relações Exteriores – Mode of access : URL : http://www.itamaraty.gov.br/index.php?option=com_content&view=article&id=12550:vii-reuniao-da-comissao-mista-brasil-india-comunicado-conjunto-e-ata-nova-delhi-19-de-novembro-de-2015&catid=42&lang=pt-BR&Itemid=280 – Title from the screen.

Індія висловила впевненість, що RIO Олімпіада 2016 року буде успішно організована Бразилією.

Що стосується консульської співпраці, то в липні 2015 року в Бразилії відбулося скликання першої наради консульського механізму, яка почала процес регулярних консультацій з консульських питань, та питань діаспори, міграції і віз. В ході зустрічі відбувся обмін документами про ратифікацію Договору про екстрадицію. Крім того, було також відзначено, що консульські органи з обох сторін будуть підтримувати контакт через відео-конференції.

Парламентські обміни між двома країнами були важливим аспектом співпраці між двома великими демократичними країнами, які необхідно активно заохочувати. Держави домовилися заохочувати обмін делегаціями країн-членів парламенту для зміцнення зв'язків між парламентами двох країн і для підкреслення їх ролі у зміцненні двосторонніх відносин.

Індія і Бразилія домовилися зміцнювати спільні зусилля зі стимулювання кібербезпеки, боротьби з кіберзлочинністю і вдосконалення співпраці між технічними та правоохоронними органами. Для цього, уряди двох країн домовилися розпочати двосторонній діалог на регулярній основі з питань кібербезпеки, налагоджувати більш тісну співпрацю та обмін думками з усього спектру виникаючих кібер питань, не обмежуючись загрозами, а й політикою і стратегією, роллю та обов'язками агентств, ключовими вітчизняними розробками, а також міжнародними та регіональними подіями

На зустрічі 19 листопада 2015 року Міністри засудили тероризм у всіх його формах і проявах. Вони відзначили, що не може бути ніякого виправдання для будь-якого акту тероризму. Сторони підкреслили, що ООН повинна відігравати центральну роль у координації міжнародних зусиль по боротьбі з тероризмом, які повинні бути проведені відповідно до норм міжнародного

права, в тому числі режиму санкцій Ради Безпеки ООН по боротьбі з тероризмом. Вони висловили свою глибоку стурбованість з приводу питання про фінансування тероризму, і рішуче засудили пряму чи опосередковану фінансову допомогу, що надається терористичним групам. Вони закликали міжнародне співтовариство в терміновому порядку укласти і прийняти проект всеосяжної конвенції по міжнародному тероризму в ООН найближчим часом.

Обидві сторони обмінялися думками з широкого спектру регіональних і багатосторонніх питань. Міністр закордонних справ Індії поінформував бразильську сторону про події в Південній Азії, в той час як бразильський міністр закордонних справ поінформував індійську сторону про події в Латинській Америці і Карибському басейні.

Крім того, на зустрічі Міністри підтвердили нагальну необхідність всеосяжної реформи Ради Безпеки ООН, особливо розширення списку постійних і непостійних членів, задля того, щоб зробити РБ ООН більш представницькою, ефективною і реагуючою на сучасні виклики міжнародного миру і безпеки в XXI столітті. Посилаючись на Підсумковий документ Всесвітнього саміту 2005 року, де міжнародне співтовариство і лідери зобов'язалися до якнайшвидшої реформи Ради Безпеки, міністри закликали до конкретних результатів у цьому напрямку, які повинні бути досягнуті протягом 70 ювілейного року ООН і вирішили активізувати зусилля на двосторонній основі і через G-4, задля реалізації. Міністри знову підтвердили свою повну підтримку кандидатури один одного на постійне місце в Раду Безпеки ООН REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT.

Отже, індійсько-бразильські відносини досягли високого усестороннього розвитку. Держави співпрацюють у багатьох структурах, таких як БРІКС, ІБСА, BASIC, COT та ін., вирішують спільні питання в середині Організації

REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT

VII Reunião da Comissão Mista Brasil-Índia – Comunicado Conjunto e Ata – Nova Délhi, 19 de novembro de 2015 [Text] / Ministério das Relações Exteriores – Mode of access : URL : http://www.itamaraty.gov.br/index.php?option=com_content&view=article&id=12550:vii-reuniao-da-comissao-mista-brasil-india-comunicado-conjunto-e-ata-nova-delhi-19-de-novembro-de-2015&catid=42&lang=pt-BR&Itemid=280 – Title from the screen.

Об'єднаних Націй, координують свої дії через форум G-4, G-20 та ін. Індія та Бразилія мають спільні інтереси, серед яких варто виділити реформування РБ ООН, у зв'язку з цим держави підтримують кандидатури одна одної на місця постійних членів Ради Безпеки. Держави активно співпрацюють в економічній сфері. Бразилія стала одним з найважливіших партнерів Індії в латиноамериканському регіоні, так як вона володіє привабливим для Індії ринком збуту та пропонує різноманітний асортимент товарів для імпорту. Крім політичної та економічної сфер, відносини активно розвиваються у галузі освіти. Заохочується обмін студентами та викладачами в рамках проекту «Наука без кордонів». Крім того, в Індії було створено бразильську кафедру для поглиблення знань мови, культури, релігії, тощо. У військовій і космічній сферах, екологічній та в галузі охорони здоров'я також спостерігається активна співпраця. Таким чином, дві держави мають багато перспектив для подальшого розвитку двосторонніх відносин.

Висновки до розділу 2

Отже, аналізуючи відносини Індії та Бразилії, можна зазначити, що співпраця між державами набирає обертів. Дві держави мають між собою багато спільностей, починаючи ще від історичного минулого і закінчуючи спільними поглядами, схожим положенням на політичній арені і т.д. У XXI столітті відносини між державами починають поглиблюватися. За президенства Л.І. Лули да Сільва – Індія стає пріоритетним напрямком зовнішньої політики латиноамериканської держави. Хоча у 2005 році двосторонні відносини між державами постраждали у зв'язку з тим, що Індія підписала ядерну угоду зі США, проте Л.І. Лула да Сільва не став через це псувати відносини з Індією і продовжував дивитись на азійську державу як на партнера на міжнародній арені. Держави співпрацюють в таких структурах як ООН, БРІКС, ІБСА, BASIC, G-20, G-4, COT, МВФ та ін., що допомагаю Індії та Бразилії координувати відносини на глобальному та регіональному рівнях. Держави

розділяють спільне бажання стати постійними членами Ради Безпеки ООН, і підтримують одна одну в цьому питанні.

Економічні відносини також є вагомим компонентом двосторонньої співпраці. Проаналізувавши експорт та імпорт між Бразилією та Індією, можна зазначити, що експорт індійських товарів в Бразилію завжди був більшим ніж імпорт, але з 2009 року ці показники почали змінюватися, імпорт почав переважати експорт. Імпорт бразильських товарів зріс у 2007-2008 роках, потім впав у 2008-2009 роках, а у 2009-2010 роках імпорт виріс майже на 200%. Іншими словами торговий оборот між країнами зріс, що найменше, в 3,5 рази протягом останніх років.

Обсяг двосторонньої торгівлі досягнув цифри 10,62 млрд. доларів США у 2012 році (імпорт Індії: 5577 млрд. доларів США, експорт Індії: 5,043 млрд. доларів США). Перший раз в історії економічних і торговельних відносин між двома країнами двостороння торгівля досягла такої цифри.

Бразилія та Індія співпрацюють в різних галузях, як от: фармацевтична, машинобудівна, сільськогосподарська, текстильна та ін. Компанії зосереджені на інвестиціях і спільних підприємствах в галузі інформаційних технологій, енергетики та в фармацевтичній галузі.

Обидві сторони прагнуть подальшої участі одна одної у своєму економічному розвитку.

У 2006 році було підписано Договір про стратегічне партнерство між Індією та Бразилією. За президенства Ділми Русеф спостерігається поглиблення такого партнерства і на сьогодні стратегічне партнерство Індії та Бразилії можна назвати зразковим та взаємовигідним.

Крім того можна помітити активну співпрацю держав в ряді інших сфер як от: сільськогосподарська сфера – на сьогодні сільське господарство і харчова промисловість володіють величезним потенціалом для взаємовигідних партнерських відносин між державами; наука і техніка – в результаті спільних викликів було узгоджено більше 70 спільних дослідницьких проектів, з яких 14 – з високим пріоритетом сторони обрали для спільної реалізації; освіта – в

рамках програми «Наука без кордонів» існує потенціал залучення більшої кількості бразильських та індійських студентів, викладачів, дослідників і університетів, тощо.

На сьогодні суттєвих спірних питань між державами практично немає, що забезпечує успішний подальший розвиток відносин і в перспективі дає надію на успішний, усесторонній подальший розвиток двосторонніх відносин.

РОЗДІЛ 3.

ЯПОНСЬКИЙ ВЕКТОР ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ БРАЗИЛІЇ

3.1 Еволюція бразильсько-японських відносин на двосторонньому рівні

Хоча існує стереотип віддаленості держав одна від одної, пов'язаний з розташуванням Японії і Бразилії на двох різних полюсах, тим не менш, обидві країни поділяють між собою особливі відносини, які ґрунтуються на людських зв'язках історичної еміграції і це робить людський вимір відмінною рисою двосторонніх відносин. Бразилія і Японія поділяють фундаментальні цінності, такі, як, демократія, верховенство права, сприяння правам людини, соціальна інтеграція та сталий розвиток.

Японія найбільш прогресивна держава на планеті, демографічно більш-зріла, ніж будь-яка інша, і одна з найсучасніших з точки зору технологій, інфраструктури, медичного забезпечення та економіки.

На відміну від Японії, Бразилія – демографічно молода держава, з високими темпами розвитку економіки і, в далекій перспективі, може перерости в наддержаву. Порівнюючи з Японією, Бразилії не вистачає багатьох технологічних і інфраструктурних ноу-хау^{REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT}.

Сьогодні дві держави стають все більш тісними економічними партнерами, так як починають розуміти потенціал для обміну знаннями, торгівлі товарами та послугами, а також простір для інвестиційної співпраці.

Офіційно, відносини між Японією і Бразилією розпочалися з підписання Договору про дружбу, торгівлю і мореплавство 5 листопада 1895 року в Парижі, коли Бразилія робила перші кроки до демократизації, а Японія вийшла на

REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT

Hollow, James Brasil x Japan: the ideal hybrid? [Text] / James Hollow – Mode of access : URL : <http://jameshollow.com/blog/brasil-japan-ideal-hybrid/> – Title from the screen.

світову арену поряд з європейськими державами ^{REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT}. Договір став ознакою дружби, подолання географічних відстаней і культурних відмінностей між державами. У 1908 році розпочалася японська еміграція в Бразилію, яка інтенсифікувала двосторонні відносини. Проте, під час Другої світової війни дипломатичні відносини між державами були розірвані, не зважаючи на те, що не було прямого конфлікту між Бразилією та Японією ^{REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT}. Але вже у 1952 році дипломатичні відносини знову були встановлені після відновлення суверенітету Японії. Ця подія ознаменувала другий етап у розвитку двосторонніх відносин між державами, в якому економічний чинник, спричинений зростанням японської економіки, набуває вагомого значення. Японське економічне зростання збільшило реалізацію прямих інвестицій японських компаній за кордоном, в тому числі і в Бразилію. Таким чином, протягом 1950-1980-х років спостерігалася інтенсифікація двосторонніх відносин між державами, і Бразилія була одним з найбільших одержувачів ПІІ з Японії, поступаючись лише США та Індонезії.

Проте, з 1980-х років з'явилися певні розчарування у відносинах між державами викликані зовнішнім боргом, внутрішніми проблемами, високими темпами інфляції, які були додані до економічної нестабільності. Ці фактори охолодили відносини між Бразилією та Японією. Крім того, змінилися інтереси японських компаній, які повернули в бік розвинених країн.

Але вже у 1990-х роках МЕРКОСУР, організація, в якій Бразилія є вагомим членом, починає впливати на подальше поглиблене формування двосторонніх відносин між державами.

REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT

Yamamura, Roberto Jimmy Hideki O ESTABELECIMENTO DAS RELAÇÕES BRASIL – JAPÃO NO SÉCULO XIX [Text] / Roberto Jimmy Hideki Yamamura – Mode of access : URL : https://www.google.com.ua/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=2&cad=rja&uact=8&ved=0ahUKEwjLrl-r9p3KAhVIKXIKHTs7AYsQFgglMAE&url=http%3A%2F%2Fwww.gestaoesaude.unb.br%2Findex.php%2Ftexto%2Farticulo%2Fdownload%2F5796%2F4803&usg=AFQjCNGHMTdP1jceP_1_ZcxZ_IF4UbQAsw&sig2=UIYzuBr-YJOxoeprXWSGhw – Title from the screen.

REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT

Uehara, Alejandro Ratsuo Relações Brasil-Japão: Aproximações e Distanciamentos [Text] / Alejandro Ratsuo Uehara // Universidad de São Paulo – Mode of access : URL : <http://www.asiayargentina.com/usp-06.htm> – Title from the screen.

Історично тісний і довірливий характер взаємовідносин сторін надає фактор проживання на території Бразилії значної колонії потомків японських емігрантів. В одному тільки м. Сан-Паулу вона нараховує більше 500 тис. людей, що є найвищим показником для міст, які знаходяться за межами Японії^{REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT}.

В рамках диверсифікації зовнішньої політики і міжнародних економічних відносин, Японія, останнім часом приділяє значну увагу зростаючому «леву» латиноамериканського регіону – Бразилії, яка володіє величезною територією і населенням у 170 мільйонів чоловік. У цих двох досить різних у всіх аспектах (цивілізаційному, соціокультурному, економічно-політичному) держав немало спільного. І в першу чергу, вони притягують одна одну в контексті взаємодоповнюваності економік^{REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT}.

Динамічно розвиваються двосторонні інвестиційні відносини. Японія входить в десятку головних зарубіжних інвесторів в бразильську економіку, вкладаючи кошти, перш за все, в автомобілебудування, виготовлення побутової техніки, побудову інфраструктурних об'єктів та в агробізнес. На території Бразилії діє ряд філіалів японських компаній, серед яких широко представлені «Тойота», «Нісан» і «Хонда», що формують більше 80% пропозицій на внутрішньому ринку мотоциклів.

Важлива роль відводиться японо-бразильському економічному комітету, який існує з 1973 року. Діяльність цієї структури довгий час була не дуже активною. За весь час її існування було всього лиш дев'ять спільних зустрічей. Однак, на засіданні, яке відбулося в листопаді 2000 року в Сан-Паулу, було

REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT

Буркова, М.В. Япония и Бразилия: грани сотрудничества [Текст] / М.В. Буркова – Режим доступа : <http://cyberleninka.ru/article/n/yaponiya-i-braziliya-grani-sotrudnichestva> – Назва з екрану.

REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT

A Relação Japão-Brasil [Text] / – Mode of access : URL : <http://www.pucsp.br/geap/asiaemfoco/textosdeespecialista/relacaojapaobrasil.htm> – Title from the screen.

прийнято рішення про створення «японо-бразильського економічного альянсу в XXI столітті»^{REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT}.

Що стосується торгівлі, то у 2005 році Японія посідала 5 сходинку бразильського експорту після США, ЄС, Аргентини і Китаю. Об'єм взаємного товарообороту в 2006 році складав 7,7 млрд. дол. США (3,4% всього об'єму бразильського зовнішнього товарообігу), що на 11,6% більше, ніж у 2005 році. У подальші роки Японія хоч і опустилась на шосту позицію, однак на неї протягом 2010–2012 років припадало відповідно 3,5%, 3,7% та 3,3% бразильського експорту. У 2013 році обсяги експорту до Японії суттєво знизилися (лише 1,7%). Водночас, частка імпорту з Японії у 2010 році становила 3,8%, наступного 2011 році – 3,5%, 2012 році – 3,5, а у 2013 році – 4,3%. В цілому, бразильсько–японське торговельно-економічне співробітництво протягом 2000-2011 років мало чітку тенденцію до нарощування. Винятком став 2009 рік, коли на 25% знизився товарообіг (він становив 9,6 млрд. дол. США), але вже наступного року він збільшився на 68%, дорівнюючи 14,1 млрд. дол. США. Незначним зменшенням характеризуються 2012 і 2013 роки, що пояснюється зменшенням частки бразильського експорту у Японію^{REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT} (Додаток 4).

Однак бразильців не влаштовує несприятлива, за їхньою думкою, специфіка експортно-імпортової номенклатури: промислові товари – з Японії, сировина і продукція низького ступеня обробки – з Бразилії. Не дивлячись на таке положення, двостороння торгівля зберігає свою збалансованість^{REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT}.

^{REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT}

Буркова, М.В. Япония и Бразилия: грани сотрудничества [Текст] / М.В. Буркова – Режим доступа : <http://cyberleninka.ru/article/n/yaponiya-i-braziliya-grani-sotrudnichestva> – Назва з екрану.

^{REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT}

VII Reunião da Comissão Mista Brasil-Índia – Comunicado Conjunto e Ata – Nova Délhi, 19 de novembro de 2015 [Text] / Ministério das Relações Exteriores – Mode of access : URL : http://www.itamaraty.gov.br/index.php?option=com_content&view=article&id=12550:vii-reuniao-da-comissao-mista-brasil-india-comunicado-conjunto-e-ata-nova-delhi-19-de-novembro-de-2015&catid=42&lang=pt-BR&Itemid=280 – Title from the screen.

^{REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT}

Буркова, М.В. Япония и Бразилия: грани сотрудничества [Текст] / М.В. Буркова – Режим доступа : <http://cyberleninka.ru/article/n/yaponiya-i-braziliya-grani-sotrudnichestva> – Назва з екрану.

Японці, які живуть в Бразилії, майже повністю забезпечують країну деякими продуктами харчування, виробляючи 94,5% чаю, 90% полуниць, 71% картоплі, 60,5% сої, 58,5% томатів. Дуже помітна їх присутність і в діловому світі. Багато підприємств, починаючи з невеликих прилавків і закінчуючи такими гігантами фінансового бізнесу як «Банк Америка ду Сул», належать японцям.

У зв'язку з відкриттям восени 2007 року в Бразилії гігантських джерел нафти, які порівнюють з запасами Венесуели і навіть Саудівської Аравії, відкриваються колосальні перспективи співпраці в освоєні джерел, в якій зацікавлена Японія, що гостро потребує в диверсифікації власного імпорту енергоносіїв. За повідомленнями прес-служби нафтогазового холдингу, Бразилія встановила новий рекорд добування нафти: 25 грудня 2007 року «Petrobras» змогла вийти на рівень 2,238 млн. барелів і увійти у вісімку найбільших підприємств з видобутку нафти у світі за цим показником. Попереднє досягнення (1,912 млн. барелів нафти в рік) було встановлено 23 жовтня 2006 року. Тепер Бразилія вийшла на рівень, коли вона може сама забезпечити свої потреби в нафті, що являється для країни фундаментальним досягненням REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT.

Бразилія має всі шанси стати ведучою енергетичною державою в XXI столітті. Розпочалося будівництво майбутнього нафтохімічного комплексу в Ріо-де-Жанейро, який дозволить щодня перероблювати 150 тис. барелів нафти. Існують також альтернативні джерела енергії, такі, як соя, соняшник, чия олія використовується для виготовлення так званого топлива. Бразильські компанії приділяють серйозну увагу випуску легкових машин, які використовують в якості топлива не тільки бензин, але й етиловий спирт або їх суміш. Ще в 70-х роках в країні розпочалась реалізація програми «Pro-Alcohol», яка включила в

себе надання цукровим компаніям державні субсидії для розширення випуску спиртовмісткого топлива на основі цукрового тростинка. Сьогодні на основі етилового спирту працює майже четверть автомобілів національного виробництва. Створений новий вид топлива для двигунів на основі суміші рослинної олії різних сортів і дизельного топлива. Суміш солярки з олією – більше небезпечна, з точки зору забруднення навколишнього середовища, ніж продукти звичайної нафтопереробки. Співпраця по лінії енергозберігаючих технологій обіцяє бути досить плідною, адже Японія має давню історію з розробок подібних проектів REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT.

Здійснюється й співпраця в транспортній сфері. Так, в 2008 році, Японія приступила до будівлі в Бразилії швидкісної залізної дороги за технологією «синкансен» спільною протяжністю в 500 км. Це вже друга на той час лінія «синкансен» у світі, яка побудована за японськими технологіями, після залізної дороги в Тайвані. В останні роки йдуть переговори про побудову подібної траси в Китаї REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT.

Якщо говорити про більш сучасний стан двосторонніх відносин між державами, то варто зазначити, що в період з 31 липня по 2 серпня 2014 року відбувся робочий візит прем'єр-міністра Японії Сіндзо Абе до Бразилії, і 1 серпня 2014 року у Бразилії відбулася зустріч президента Бразилії Ділми Русеф та прем'єр-міністра Японії Абе Сіндзо, на якій відносини двох держав перейшли на рівень глобального стратегічного партнерства. Це означає, що Бразилія і Японія будуть надалі підтримувати стратегічний діалог і регулярні консультації з політичних, стратегічних і економічних питань. Крім того, у 2014 році, представники обох держав підписали ряд договорів, п'ять з яких на

REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT

Brazil – Japan: «Alliance for the 21st Century» [Text] / Japan-Brazil Economic Committee, Keidanren Brazil-Japan Economic Committee, CNI – Mode of access : URL : <https://www.keidanren.or.jp/english/policy/2000/053.html> – Title from the screen.

REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT

Буркова, М.В. Япония и Бразилия: грани сотрудничества [Текст] / М.В. Буркова – Режим доступа : <http://cyberleninka.ru/article/n/yaponiya-i-braziliya-grani-sotrudnichestva> – Назва з екрану.

державному рівні, і чотири – між представниками приватного сектору двох держав

Договори, які були підписані:

- Меморандум про співробітництво в галузі охорони здоров'я між Міністерством охорони здоров'я Федеративної Республіки Бразилія та Міністерством охорони здоров'я, праці та соціального забезпечення Японії;
- Декларація про наміри в галузі морської науки між Міністерством науки, технологій та інновацій Федеративної Республіки Бразилії та Японського агентства морських геологічних наук і технологій Японії;
- Лист про наміри між Міністерством науки, технологій та інновацій, Федеративної Республіки Бразилія, Міністерством освіти, культури, спорту, науки і техніки Японії та Міністерством землі, інфраструктури, транспорту та туризму Японії з питань екології та сталого розвитку;
- Меморандум про взаєморозуміння між Бразильським банком розвитку та Японським банком міжнародного співробітництва (JBIC) для заохочення японських малих і середніх компанії до інвестицій у Бразилію;
- Договір щодо проекту будівництва, експорту та інвестицій між «Petrobras», «Nippon» і «Mizuho Bank»;
- Договір щодо сільськогосподарського проекту між «Amaggi Exportacao», «Importacao Ltda», «Nippon» і «Sumitomo Mitsui Banking Corporation»;
- Меморандум про взаєморозуміння з метою зміцнення співробітництва в рамках гірничодобувної галузі між компаніями «VALE» та «Japan Oil, Gas and Metals National Corporation» (JOGMEC);
- Меморандум про взаєморозуміння між компанією «VALE» та «Japan Bank for International Cooperation» (JBIC) щодо ділового співробітництва;

• Меморандум про взаєморозуміння між Федеральним університетом де Пернамбуку, «Estaleiro Atlântico Sul SA» і «INI Corporation»^{REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT}.

В одній з угод держави домовилися про співпрацю у фармацевтичній сфері, обмін досвідом з питань системи охорони здоров'я та діалог зі стратегій пропаганди здорового способу життя і профілактичної медицини. Ще одна угода передбачає співпрацю в проектах вивчення морських водойм і землі. У третій угоді говориться про співробітництво в екологічній галузі та в питаннях сталого розвитку в умовах стихійних лих. Ще один договір встановлює партнерські відносини між Національним банком економічного і соціального розвитку (BNDES) та Японським банком міжнародного співробітництва (JBIC). Інша угода передбачає кредит страховій японської компанії на суму 500 млн. дол. на будівництво судів.

Під час зустрічі лідери, в цілях зміцнення двосторонніх відносин, обмінялися думками щодо розвитку співробітництва в космічній і морській галузі, домовилися про обмін видатними бразильськими студентами за допомогою програми «Наука без кордонів», підвищення японської мови в Бразилії, і збільшення участі жінок. Президент Бразилії Ділма Русеф підкреслила велике значення, що надається програмі Бразилії «Наука без кордонів» та ролі Японії в ній. Прем'єр-міністр Сіндзо Абе висловив задоволення тим, що бразильські студенти вже мали змогу вчитися в Японії в рамках цієї програми, і підкреслив готовність Японії отримувати більше бразильських студентів. У зв'язку з цим, вони будуть сприяти викладанню японською мови бразильським студентами. Крім того лідери двох країн високо оцінили можливість стажувань, запропонованих японськими компаніями в Бразилії студентам в Японії через вищезгадану програму «Наука без кордонів» і

висловили сподівання, що ця програма сприятиме обмінам в академічних і бізнес колах між двома країнами.

Так, японський уряд має намір надати Бразилії допомогу в розробці глибоководного нафтового родовища обсягом 50 млрд барелів. Допомога буде полягати в наданні технологій, необхідних для видобутку нафти на шельфі. Вартість проекту складе близько 20 трлн. ієн. Заодно він повинен «підтримати на плаву» саму суднобудівну промисловість Японії в її запеклій конкурентній боротьбі з тим же Китаєм і Південною Кореєю.

Японія, як і Китай, має намір надати сприяння у поліпшенні інфраструктури з метою збільшення Бразилією експорту продовольства. Бразилія – важливе джерело продовольства для Японії, самозабезпеченість якої ледь перевищує 40%. Зокрема, Бразилія є другим за значимістю постачальником в Японію кукурудзи і соєвих бобів.

Міністерство закордонних справ Японії підкреслює, що держава є одним з найбільших традиційних партнерів в Азії і шостим торговим партнером у світі, де показники двосторонньої торгівлі сягали 15 млрд. дол. США у 2013 році REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT.

Продовжуються обміни в галузі оборони між Японією та Бразилією, відбуваються відвідування портів уздовж бразильського узбережжя підготовленими ескадрами Морських сили самооборони Японії. Лідери двох країн, під час зустрічі, привітали призначення першого японського оборонного аташе в Південній Америці в японське посольство, що знаходиться на території Бразилії. Вони також погодилися з початком діалогу із зовнішньої політики і оборонних обмінів в майбутньому, включаючи співробітництво в сфері оборонної техніки.

Усвідомлюючи важливу роль, яку нарощування потенціалу грає в економічному і соціальному розвитку, обидва лідери погодилися у сприянні

подальшому нарощуванню потенціалу в Бразилії. У зв'язку з цим, прем'єр-міністр Сіндзо Абе заявив, що Японія отримуватиме близько 900 бразильців протягом найближчих 3-х років в якості учасників навчальних програм «ЛІСА» з нарощування потенціалу. Ці програми включають в себе такі сфери, як суднобудування, виготовлення запчастин для виробництва, управління відходами, зниження ризику стихійних лих, покращення інфраструктури, медичне забезпечення, а також забезпечення безпеки громадян, яка включає в себе проект загальнонаціонального поширення охорони громадського порядку.

Лідери двох країн привітали прогрес, досягнутий в рамках тристороннього співробітництва для країн Латинської Америки і Карибського басейну і португаломовних країнах Африки. Вони підтвердили, що спільну програму співпраці в цілях розвитку сільського господарства в Мозамбіку слід заохочувати шляхом тісного діалогу з громадянським суспільством та сільськими громадами, на основі свого бачення, щоб покращити умови життя жителів через інклюзивне та стале сільське господарство та регіональний розвиток.

З питань науки, технологій та інновацій триває двостороння співпраця в таких областях, як цифрове мовлення, зниження ризику стихійних лих, біотехнології, сільське господарство, дослідження біомедицини та здоров'я, океанографія та морська наука. Відбулася спільно проведена дослідна експедиція під назвою «IATA-Riúpa» на пілотованому дослідницькому батискафі «Shinkai 6500» Японського агентства морських геологічних наук і технологій (JAMSTEC) і декількох бразильських урядових і науково-дослідних інститутів. У зв'язку з цим існує зацікавленість у оновленні ініціативи такого роду. Виникаюча співпраця між JAMSTEC та Національним інститутом досліджень і океанічних водних шляхів (INPROH) буде сприяти подальшому зміцненню партнерських відносин в галузі морської науки і техніки між Японією і Бразилією.

Обидва лідери також поділилися сподіваннями, що науково-технічне співробітництво буде і далі розвивати на основі Меморандуму, підписаному 2

серпня 2014 року, між Японським агентством морських геологічних наук і технологій (JAMSTEC) і «São Paulo Research Foundation» (FAPESP). Вони визнали, успішне співробітництво щодо використання даних, отриманих за допомогою японського супутника ALOS і очікують безперервного подальшого співробітництва у використанні супутників спостереження Землі в таких областях, як моніторинг збезліснення, деградації лісів, зміни у землекористуванні та зміни клімату. Вони також визнали потенціал для двосторонньої співпраці в таких областях, як супутники і космічний простір, атомна енергетики та інформаційних і комунікаційних технологій (ІКТ), серед інших. У зв'язку з цим, вони підтвердили важливість проведення IV засідання спільної Комісії зі співробітництва в галузі науки і техніки на взаємовигідних умовах.

Беручи до уваги важливість ядерної безпеки та цивільного ядерного співробітництва між двома країнами, лідери двох країн висловили спільну зацікавленість у просуванні переговорів щодо двосторонньої угоди про співпрацю в галузі мирного використання атомної енергії.

Лідери двох країн погодилися вивчати можливості галузі наукових кіл уряду співпраці в якості засобу зміцнення співпраці у сфері інновацій та в наукомістких видів діяльності та партнерства.

Лідери Японії та Бразилії високо оцінили успішні ініціативи, проведені державами в поширенні японсько-бразильського телевізійного стандарту «Digital ISDB-T» (Integrated Services Digital Broadcasting – Terrestrial) ^{REF_Ref440229793 \h * MERGEFORMAT}, який поширився майже на всю Південну Америку, в деяких країнах Центральної Америки (Коста-Ріка, Гватемала і Гондурас) і Африки (Ботсвана). Крім того, у травні 2014 року в Сан-Паулу відбувся перший діалог у сфері ІКТ між Японією і Бразилією.

Ведуться дискусії стосовно ініціативи космічного співробітництва між представниками цієї галузі обох країн щодо таких питань як управління стихійними лихами і нарощування потенціалу. Представники обох держав також привітали участь представників державних та приватних секторів двох країн у цій галузі, а також співробітництво в розгортанні бразильських наносупутників з японського експериментального модуля «Кібо» на Міжнародній космічній станції. Вони підтвердили важливість забезпечення охорони, безпеки та стійкості космічної діяльності через розвиток космічних правил і принципів.

Варто підкреслити важливість співпраці у сферах освіти, юстиції, консульських справ і соціальної безпеки в підтримку бразильської спільноти в Японії та японської громади в Бразилії.

У 2005 році була запущена «Спільна програма щодо бразильської громади в Японії» з нагоди візиту колишнього президента Л.І. Лули да Сільви в Японію REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT.

Лідери двох країн висловили свою підтримку щодо постійного розвитку двостороннього співробітництва у сфері правосуддя, в кримінальних і цивільних справах. Прем'єр-міністр Сіндзо Абе повідомив, що «Договір між Японією та Федеративною Республікою Бразилія про передачу засуджених осіб» був схвалений Національним парламентом Японії в червні 2014 року, президент Ділма Русеф привітала цей прогрес і висловила намір прискорити внутрішні процедури щодо якнайшвидшого виведення конституційних вимог, необхідних для набуття чинності Договору.

Лідери двох країн із задоволенням відзначили триваюче співробітництво в галузі соціального забезпечення, зміцнене з моменту набуття чинності двосторонньої угоди в цій галузі в 2012 році. З задоволенням також було відзначено, що важлива робота робиться в двосторонніх консульських форумах,

---

REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT

Joint Program for Revitalization of Economic Relations between Japan and the Federative Republic of Brazil [Text] / Prime Minister of Japan and His Cabinet – Mode of access : URL : http://japan.kantei.go.jp/koizumispeech/2005/05/26program1_e.html – Title from the screen.

яка сприяє відкритому обговоренню та спільним заходам, що стосуються різних питань порядку денного двосторонніх відносин. У цьому зв'язку вони висловили намір скликати засідання Форуму при першій же можливості.

Президент Ділма Русеф оцінила рішення Японії про введення багаторазової візи для бразильських звичайних паспортів і прем'єр-міністр Сіндзо Абе привітав рішення Бразилії щодо пом'якшення візових вимог для японських звичайних паспортів. Лідери двох країн вітали взаємну відмову від візових вимог для власників дипломатичних і службових паспортів у 2013 році REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT.

Під час зустрічі прем'єр-міністр Сіндзо Абе висловив вдячність за внесок Бразилії у популяризацію культури футболу в Японії протягом багатьох років, і особливо за успішне проведення Кубка світу з футболу у 2014 році. Крім того він оцінив рішення Бразилії використати Кубок світу, щоб привернути увагу до боротьби з расизмом. Президент Ділма Русеф привітала Японію з проведення Олімпійських та Паралімпійських ігор 2020 в Токіо і висловив готовність Бразилії до співпраці в організації заходу.

В ході візиту лідери двох країн відзначили історичну і цінну участь Японії у великомасштабних проектах розвитку Бразилії, в таких областях, як гірничодобувна промисловість, виробництво сталі і алюмінію, суднобудування, автомобільна промисловість, енергетика, целюлозно-паперова галузь, електроніка та сільське господарство.

Крім того, сьогодні розвиваються широкі ділові відносини між Бразилією і Японією. У зв'язку з цим держави мають наміри збільшити торговельні та інвестиційні потоки в найближчому майбутньому, зокрема шляхом їх розширення у нових стратегічних областях. Тому, суднобудування, логістика та інфраструктура, енергетика та інновації були визнані областями з високим потенціалом до поглиблення ділового співробітництва. Держави вирішили

розвивати співпрацю в цих областях через офіційні контакти між відповідними урядовими установами, господарськими суб'єктами і компаніями^{REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT}.

Лідери двох країн висловили задоволення у зв'язку зі створенням Спільної заяви про співробітництво в галузі суднобудування для сприяння розвитку офшорних ресурсів між Японією і Федеративною Республікою Бразилія з нагоди візиту прем'єр-міністра, і погодилися на сприяння співпраці в його суміжних галузях для розвитку офшорних ресурсів^{REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT}.

Після визнання стратегічного значення інфраструктурних мереж для транспортування зерна та інших сільськогосподарських продуктів у Бразилію, держави вирішили почати діалог з цього питання між відповідними міністерствами, відомствами та іншими зацікавленими організаціями в обох країнах.

В Бразилії також покладають надії на досить перспективне нарощування зв'язків з японцями в енергетичній сфері, в першу чергу, маючи на увазі просування своїх технологій з виробництва альтернативних енергоносіїв, а саме етанолу.

Таким чином, очевидно, що існує взаємозацікавленість двох держав в майбутній посиленій активізації двосторонніх зв'язків, і, схоже, світовій спільноті варто навіть чекати нового прориву в японо-бразильському напрямку. Японія активізує латиноамериканський вектор власної зовнішньої політики, про що свідчить багатостороння співпраця з Бразилією. Помітно, що у цих двох держав є значні можливості у вирішенні глобальних проблем сучасності.

REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT

Correa do Lago, Andre Brazil and Japan: truly global partners [Text] / Andre Correa do Lago // The Japan Times – Mode of access : URL : http://classified.japantimes.com/nationalday/pdfs/20150907-Brazil_independence_day.pdf – Title from the screen.

REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT

Japan-Brazil Relations (Archives) [Electronic resource] / Ministry of Foreign Affairs of Japan – Mode of access : URL : <http://www.mofa.go.jp/region/latin/brazil/archives.html> – Title from the screen.

3.2. Глобальний вимір міждержавного співробітництва Бразилії та Японії

Авторитетний прогноз розвитку світової економіки до 2050 року, зроблений компанією «Голдман-Сакс», говорить про те, що до середини ХІХ століття, за рівнем зосередження економічної сили, вищі місця в світі виявляться перетасованими не в користь США. За оцінками незалежних політологів, серед країн групи БРІКС, у Бразилії багато шансів для прориву в так званий «перший світ». ВВП держави ще на початку першої декади ХІХ століття був на рівні десяти ведучих держав Південно-східної Азії. Все чіткіше виділяються тенденції формування багатопольярного світопорядку, при якому, крім США – головного стратегічного партнера Японії, – «задавати тон» і світовій політиці і економіці стануть і другі держави. В довгостроковій перспективі «клуб великих держав» поповниться новими акторами, і перед Японією об'єктивно постає необхідність пристосовуватися до світу, що швидко змінюється, і готувати підґрунтя для майбутніх змін в розстановці сил на міжнародній арені REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT.

Японія і Бразилія останнім часом активно взаємодіють на глобальному рівні і беруть участь у вирішенні міжнародних політичних проблем. Обидві держави, разом з Німеччиною і Індією, які входили у склад G-4, признають пріоритетом власної політики просування концепції реформування РБ ООН. Ця концепція, в загальному, признає необхідним створення десяти нових місць – шести постійних, і чотирьох непостійних REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT.

Японія проявляє велику самостійність в даному питанні. Так, в 2006 році, вона відмовилася увійти в число співавторів внесеного іншими трьома партнерами рамкового проекту резолюції з розширення РБ ООН. Японія робить

REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT

Буркова, М.В. Япония и Бразилия: грани сотрудничества [Текст] / М.В. Буркова – Режим доступа : <http://cyberleninka.ru/article/n/yaponiya-i-braziliya-grani-sotrudnichestva> – Назва з екрану.

REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT

Brasil e Japão firmam parceria estratégica global [Text] / Huffpost Brasil – Mode of access : URL : http://www.brasilpost.com.br/2014/08/01/brasil-japao-acordo-dilma-abe_n_5642013.html – Title from the screen

ставку на просування своєї кандидатури в склад РБ ООН за рахунок досягнення угод, перш за все, на двосторонніх переговорах з членами ООН. Не дивлячись на таку позицію Японії, формат співпраці Бразилії з Токіо залишається досить привабливим. В даному контексті обидві держави обговорили і погодили хронограму висування своїх кандидатур в Раді Безпеки на 2009-2010 роки і 2010-2011 роки відповідно.

Міжнародна тематика в цілому займає помітне місце в політичній повістці дня бразильців і японців. Окрім реформи системи ООН вона включає в себе проблематику СОТ, захист навколишнього середовища і забезпечення екологічної безпеки, збільшення долі екологічно чистих джерел енергії в балансі світового енерговживання REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT.

Бразилія не підтримує екологічних ініціатив Японії в рамках Кіотського протоколу, так як вбачає в ньому бар'єр для економічного розвитку країни. Так, колишній президент Бразилії Л.І. Лула да Сільва виступив з критикою досягнутої на саміті Великої вісімки угоди передових промислових країн світу знизити викиди парникових газів в атмосферу до 2050 року наполовину, вважаючи таке рішення «поверховим». За його думкою, на практиці виявиться так, що «ніхто не буде нічого робити до 2049 року». «П'ятдесят років – це дуже багато, такий термін дозволить тим, хто зараз забруднює навколишнє середовище, продовжувати цим займатися», – вважає колишній президент Л.І. Лула да Сільва. Він заявив, що Бразилія не піддається впливу Великої вісімки, яка наполягає на тому, щоб країни, що розвиваються теж взяли на себе відповідальність з обмеження викидів парникових газів REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT.

У партнерів зберігаються принципові розбіжності і по відношенню лібералізації міжнародної торгівлі в рамках Дохійського переговорного процесу,

---

REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT

Hollow, James Brasil x Japan: the ideal hybrid? [Text] / James Hollow – Mode of access : URL : <http://jameshollow.com/blog/brasil-japan-ideal-hybrid/> – Title from the screen.

REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT

Буркова, М.В. Япония и Бразилия: грани сотрудничества [Текст] / М.В. Буркова – Режим доступа : <http://cyberleninka.ru/article/n/yaponiya-i-braziliya-grani-sotrudnichestva> – Назва з екрану.

преш за все в тому, що стосується агропродукції. В той час, як Бразилія звертає увагу на необхідність максимального відкриття сільськогосподарських ринків, Токіо займає досить жорстку протекціоністську позицію. Ці протиріччя проєктуються і на перспективи запуску переговорів зі створення міжрегіональної зони вільної торгівлі в форматі МЕРКОСУР-Японія. Обговорення цих проблем проходить в рамках механізму регулярних консультацій з економічних питань на рівні директорів відповідних департаментів МЗС кожної країни^{REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT}.

В багатосторонньому форматі Бразилія і Токіо посилюють взаємодію, вчасності, в форматі Форуму співпраці країн Латинської Америки і Східної Азії, в якому Бразилія є співучасником. Так, на третій міністерській зустрічі форуму в серпні 2008 року, бразильська сторона запропонувала приділити особливу увагу розгляду питань укріплення даного механізму.

Під час візиту японського прем'єр-міністра Сіндзо Абе до Бразилії влітку 2014 року, лідери двох країн підтвердили, що вони продовжуватимуть співпрацювати зі Світовою організацією торгівлі в цілях зміцнення багатосторонньої торговельної системи^{REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT}.

Важливу роль відіграє структура G20 у підвищенні глобальної економіки і створенні робочих місць, про що зазначили під час зустрічі лідери двох держав.

Представники обох країн підкреслили свою тверду прихильність зміцненню їх тісної взаємодії та співпраці в питаннях реформування Ради Безпеки ООН, роззброєння та нерозповсюдження ядерної зброї, сталого розвитку, охорони довкілля, зміни клімату, прав людини, міжнародного миру і безпеки та світової економіки в рамках ООН, включаючи її установи, фонди і програми, СОТ та інших багатосторонніх форумах.

REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT

Brazil Japan Joint Business Statement [Text] / Keidanren Japan Business Federation – Mode of access : URL : <http://www.keidanren.or.jp/en/policy/2014/071.html> – Title from the screen.

REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT

Japan-Brazil Relations (Archives) [Electronic resource] / Ministry of Foreign Affairs of Japan – Mode of access : URL : <http://www.mofa.go.jp/region/latin/brazil/archives.html> – Title from the screen.

Як і раніше, сьогодні для держав важливим є питання кількості постійних членів РБ ООН. Лідери двох країн ще раз підкреслили свою рішучість добиватися якнайшвидшої реалізації реформи ООН, в тому числі розширення кількості постійних і непостійних членів РБ ООН, зокрема, через зусилля G-4 (який також включає в себе Індію і Німеччину), щоб краще відображати реалії міжнародного співтовариства в XXI столітті, і тому підвищення репрезентативності, легітимності та ефективності Ради Безпеки. На зустрічі з нагоди підписання Угоди про глобальне стратегічне партнерство, Ділма Русеф знову закликала до реформування Ради Безпеки і заявила, що 70-річчя ООН гарний час для реформ. «Ми підтверджуємо важливість комплексного реформування ООН і розширення Ради Безпеки щодо його постійних членів», повідомила Ділма Русеф. Наприкінці промови Русеф, Абе Сіндзо, прем'єр-міністр Японії заявив, що Японія і Бразилія спільно працюють над військовою реформою Ради Безпеки ООН. У цьому контексті, Бразилія та Японія підтвердили свою взаємну підтримку один одного щодо постійного членства в реформованій Раді Безпеки ООН. Бразильська сторона підтвердила свою підтримку кандидатури Японії на місце непостійного члена в РБ ООН (2016-2017 мандат).

Лідери двох країн привітали нещодавнє засідання консультативного механізму Японія-Бразилія з проблем ООН в Токіо (20 липня 2014 року).

Ділма Русеф та Сіндзо Абе підтвердили свою прихильність принципам гендерної рівності та розширення прав і можливостей жінок як на внутрішньому, так і на міжнародному рівнях, і висловили вдячність за зусилля один одного у цьому питанні. Президент Ділма Русеф привітала Японію зі сприянням ініціативі «Суспільство, де жінки сяють», яка була запущена у вересні 2013 року, президент висловила зацікавленість в обміні досвідом бразильського уряду в питаннях державної політики щодо жінок, як наприклад Національний Пакт для боротьби з насильством щодо жінок, що охоплює програму «Жінка, життя без насильства»^{REF_Ref440232408 \h * MERGEFORMAT}.

Лідери двох країн підкреслили важливість того, що обидві країни сприяють запобіганню конфліктів, а також мирному врегулюванню спорів і підкреслили, що будь-які дії або заходи, прийняті міжнародним співтовариством з метою розв'язання конфліктів повинні бути у відповідності до Статуту ООН і міжнародного права.

Президент Бразилії та прем'єр-міністр країн підтвердили відповідні вклади своїх країн в операції ООН з підтримання миру, і підкреслили їх роль у зміцненні міжнародного миру і безпеки. Вони також підкреслили важливість комплексного підходу до постконфліктного миробудівництва, який одночасно сприяє безпеці і розвитку.

Висловлюючи глибоку стурбованість з приводу катастрофічних гуманітарних наслідків у результаті застосування ядерної зброї, Бразилія та Японія підкреслили свою спільну відданість повній ліквідації цієї зброї. Лідери двох країн акцентували увагу на зобов'язанні своїх держав до Договору про нерозповсюдження ядерної зброї (ДНЯЗ) і здійснення Плану дій Конференції з розгляду дії ДНЯЗ 2010 року. Вони поділяють думку, що цикл розгляду ДНЯЗ, укладений в 2015 році, має призвести до прискорення виконання всіх зобов'язань ДНЯЗ, зокрема статті VI Договору.

Прем'єр-міністр Сіндзо Абе пояснив рішучість Японії ще більш активно сприяти миру, стабільності і процвітанню міжнародного співтовариства в рамках політики «Проактивний внесок в питання миру», заснованої на принципі міжнародного співробітництва. Президент Ділма Русеф висловила сподівання, що Японія буде продовжувати відігравати важливу роль для миру, стабільності і процвітання у світі.

Обидва лідери обмінялися думками про численні глобальні і регіональні проблеми, особливо в Азії та Латинській Америці. Вони підкреслили необхідність того, що міжнародні суперечки і питання повинні бути вирішені мирним шляхом і відповідно до міжнародного права, ні в якому разі не силою.

Лідери двох країн висловили заклопотаність з приводу подальшого розвитку у Північній Кореї програм ядерної зброї і балістичних ракет. Вони закликали Північну Корею повністю відмовитися від усіх ядерних і балістичних ракетних програм і в повній мірі дотримуватися своїх зобов'язань відповідно до резолюцій РБ ООН та шестисторонніх переговорів Спільної заяви 2005 року. Вони також закликали Північну Корею до конкретних дій в напрямку врегулювання проблеми викрадень людей і щодо вирішення інших гуманітарних та проблем прав людини, у тому числі за допомогою конструктивної участі у багатосторонніх механізмах в галузі прав людини.

Лідери двох країн висловили глибоку заклопотаність з приводу погіршення гуманітарної ситуації в Сирії та сусідніх країн і засудили більш часті випадки порушення прав людини всіма сторонами. Вони закликали всі сторони до повного припинення вогню, щоб зупинити насильство, дозволити і полегшити негайний, безпечний і безперешкодний доступ до гуманітарної діяльності, відповідно до резолюцій 2139, 2165 і (2014) Ради Безпеки ООН. Вони підкреслили, що тільки всеосяжний політичний процес, на чолі з сирійцями, може призвести до миру і до ефективного захисту цивільних осіб.

Лідери двох країн висловили серйозну заклопотаність з приводу насильства і погіршення ситуації в результаті кризи, пов'язаної з сектором Газа і втрати серед цивільного населення, включаючи жінок і дітей. Вони засудили непропорційне застосування сили і насильства проти мирних жителів. Обидва лідери закликали до негайного припинення вогню і закликали всі сторони проявляти максимальну стриманість і запобігти подальшій ескалації насильства і жертв серед цивільного населення. Вони також підкреслили своє бажання внести свій внесок у всеосяжне, справедливе і міцне врегулювання арабо-ізраїльського конфлікту, який є основним компонентом для побудови миру на Близькому Сході. Вони закликали до якнайшвидшого відновлення переговорів, що ведуть держави, у результаті якого Ізраїль і Палестина можуть жити пліч-о-пліч у мирі та безпеці.

Лідери двох країн підкреслили роль і внесок FEALAC в об'єднанні двох регіонів і підтвердили свою підтримку його подальшого розвитку. Прем'єр-міністр Сіндзо Абе визнав важливу роль угруповання CELAC (Співтовариство країн Латинської Америки і Карибського басейну) і важливої ролі Бразилії в організації. Бразильська сторона зобов'язалася пропагувати іншим членам організації японські інтереси створити діалог на високому рівні з CELAC.

Президент Ділма Русеф привітала прийом Японії в якості асоційованих спостерігача в СПС (Співтовариство португаломовних країн).

З питань сталого розвитку та зміни клімату, лідери двох країн також підкреслили позитивну роль поновлюваних джерел енергії в контексті сталого розвитку.

Президент Бразилії та прем'єр-міністр Японії підтвердили намір співпрацювати у третій Всесвітній конференції ООН зі зменшення небезпеки стихійних лих в березні 2015 року.

Обидва лідери погодилися, що термінові і конкретні дії необхідні для вирішення проблеми зміни клімату та підтвердили свою прихильність до Рамкової конвенції ООН про зміну клімату (РКЗК ООН) в якості основного міжнародного документа з цього питання. Обидва лідери закликали до справедливої, амбітної та ефективної угоди, яка застосовується до всіх держав відповідно до Конвенції, яка повинна бути прийнята в 2015 році, на 21-й Конференції Сторін (Париж, 2015), на основі минулого рішення, прийнятого на КС. Лідери двох країн пишаються внесками у багатосторонній діалог щодо спільної організації неофіційної наради подальших дій щодо зміни клімату, які щорічно проводяться з 2002 року, з широкою участю країн і служать в якості приводу для оцінки та обміну ідеями на переговорному прогресі, Бразилія вітала обіцянку Японії вкласти 16 млрд. дол. США для пом'якшення наслідків і адаптації заходів в країнах, що розвиваються протягом 2013-2015 років. Японія привітала Бразилію з її успіхами у боротьбі із збезлісенням і відзначила ефективність стратегії Бразилії в орієнтації, що було до недавнього часу основним джерелом його викидів.

Лідери двох країн підтвердили свої безперервні зусилля щодо прискорення зростання якості в Африці, а також досягнення Цілей розвитку тисячоліття

Підсумовуючи, варто зауважити, що співпраця Японії і Бразилії набуває більших темпів розвитку і у глобальному вимірі. У XXI столітті, як Японія, так і Бразилія прагнуть відігравати більш помітну роль на міжнародній арені, що спонукає держави співпрацювати в коаліції задля досягнення спільних прагнень. Прикладом цього є співпраця між Японією та Бразилією в рамках G-4 для просування питання реформування РБ ООН. Крім цієї структури, держави співпрацюють в рамках СОР, виступають проти розповсюдження ядерної зброї, обговорюють питання ядерної безпеки, клімату, прав людини, в середині ООН та інших міжнародних організаціях та форумах.

Висновки до розділу 3

Бразилія та Японія на сучасному етапі розвитку двосторонніх відносин стають все більш тісними партнерами на міжнародній арені. Історично тісний і довірливий характер взаємовідносин сторін надає фактор проживання на території Бразилії значної колонії потомків японських емігрантів, в одному тільки м. Сан-Паулу вона нараховує більше 500 тис. людей. У цих двох досить різних у всіх аспектах (цивілізаційному, соціокультурному, економічно-політичному) держав немало спільного. І в першу чергу, вони притягують одна одну в контексті взаємодоповнюваності економік. Японія входить в десятку найбільших інвесторів Бразилії, вкладаючи кошти, перш за все, в автомобілебудування, виготовлення побутової техніки, побудову інфраструктурних об'єктів та в агробізнес. Після виявлення у 2007 році в Бразилії гігантських джерел нафти, Бразилія стала ще більш привабливою для Японії країною для вкладання інвестицій.

Крім того, держави співпрацюють в політичній сфері, так, у 2014 році відбувся візит прем'єр-міністра Японії Сіндзо Абе до Бразилії, в ході якого було підписано 9 важливих для двосторонніх відносин договорів у сфері охорони здоров'я, екологічній галузі, економічній та науково-технологічній сферах та ін.

Японія і Бразилія останнім часом активно взаємодіють на глобальному рівні і беруть участь у вирішенні міжнародних політичних проблем. Обидві держави, разом з Німеччиною і Індією, які входять у склад G-4, признають пріоритетом власної політики просування концепції реформування РБ ООН. В рамках цієї структури Японія і Бразилія підтримують кандидатури одна одної на місця постійних Членів Ради Безпеки.

Обидві країни сприяють запобіганню конфліктів, а також мирному врегулюванню спорів і розділяють глибоку стурбованість з приводу катастрофічних гуманітарних наслідків у результаті застосування ядерної зброї, тому Бразилія та Японія разом виступають за повну ліквідацію ядерної зброї.

Крім того дві держави співпрацюють в середині організації СОТ, і надалі продовжуватимуть співпрацювати в цілях зміцнення багатосторонньої торговельної системи.

У XXI столітті відносини між Японією та Бразилією більше інтенсифікувалися та поглибилися. Держави мають спільне бачення з багатьох міжнародних питань, крім того вони зацікавлені у тіснішій двосторонній співпраці одна з одною, що говорить про досить значні перспективи у розвитку відносин між державами.

ВИСНОВОК

На сучасному етапі спостерігається все більший вплив «висхідних гігантів» на глобальні економічні та політичні міжнародні питання. Ключові держави латиноамериканського та Азійсько-Тихоокеанського регіонів все помітніше складають конкуренцію розвиненим державам Заходу. Такі держави, як Бразилія, Китай, Індія та Японія мають політичні, економічні та військові засоби впливу на міжнародний порядок, преш за все у власних регіонах, а також на глобальному рівні.

Взаємодія Бразилії з азійськими державами характеризується зростаючою інтенсивністю, що зумовлено значним потенціалом Бразилії у ресурсно-економічному та політичному відношенні, а також посиленням економічної потужності країн АТР.

Говорячи про китайський вектор зовнішньої політики Бразилії, варто зауважити, що співпраця Китаю та Бразилії має принципове значення для обох країн, що робить їх фактично взаємозалежними.

Величезні запаси в Бразилії природних ресурсів, її масивний сільськогосподарський сектор і потенціал ринку для китайського експорту роблять відносини з цією державою одним з пріоритетних завдань зовнішньої політики Китаю.

Держави координують свою діяльність у багатьох авторитетних міжнародних організаціях і групах, як ООН, БРІКС, G-20 та ін., мають спільні погляди на міжнародні питання, однак, з багатьох проблем, таких як, наприклад, підтримка кандидатури Бразилії на місце постійного члена РБ ООН, зберігаються протиріччя.

В даний час Китай став найбільшим торговим партнером і інвестором в Бразилію, обігнавши США. Аграрний сектор став одним з найбільш важливих і прибуткових секторів в китайсько-бразильських відносинах. Бразилія є одним з основних постачальників зерна та сої до Китаю. Сьогодні Бразилія займає 40%

всього китайського експорту сільськогосподарської продукції і є дуже важливою країною для забезпечення продовольчої безпеки «азійського гіганта».

Розвиток інфраструктури Бразилії є областю, де Китай має великі амбіції. Китайські компанії отримують значні контракти на будівництво доріг, залізниць, аеропортів, портів, мостів, каналів і на великі комерційні проекти.

Обидві країни співпрацюють у різноманітних технологічних секторах, як супутникові і військові технології, і переживають розширення таких обмінів. Багато спостерігачів стверджують, що зростаючі відносини Китаю з Бразилією, швидше за все, призведуть до союзу між так званими «третіми світовими гігантами», щоб збалансувати американську і західну гегемонію.

Якщо говорити про перспективи бразильсько-китайських відносин, то в найближчі роки вони, скоріше за все, будуть поглиблюватися і вдосконалюватися. У енергетичному секторі Бразилія цілком може стати одним з основних постачальників залізної руди, сталі, нікелю, урану, а можливо навіть нафти і газу до Китаю. Збільшення достатку китайського суспільства і в результаті поліпшення харчових звичок створює широкі можливості для сільськогосподарського сектора Бразилії. В питанні інвестицій також спостерігається зростання бразильських капіталовкладень у китайські проекти.

Обидві країни, безумовно, продовжать співпрацю у багатьох сферах, в яких сконцентровані інтереси обох держав. Тим не менш, прагматизм і реалізм буде все більше спостерігатися у китайсько-бразильських відносинах, адже такого поняття як «дружба» в бізнесі не існує.

Тим не менш, незважаючи на деякі проблемні аспекти у двосторонніх відносинах, Китай та Бразилія, ймовірно, будуть ставати ближче один до одного, так як обидві держави зацікавлені у подальшій співпраці у багатьох питаннях, як наприклад дослідження енергії, обмін технологіями, сільське господарство, торгівля та приплив ПІІ. Бразилія відчайдушно потребує величезну кількість капіталу для розвитку своїх багатих енергетичних ресурсів, а Китай має кошти, які можуть забезпечити такі потреби. Бразильський оборонний сектор потребує капітал для розробки деяких з своїх дорого

вартісних програм, таких як проект військово-морського флоту АПЧ. Бразилія також гостро потребує інвестиції у інфраструктурну галузь, зокрема, для будівництва доріг, залізниць, портів та електромереж. Китай може стати важливим джерелом фінансування для таких терміново необхідних проектів.

Якщо говорити про вплив Китаю в регіоні, то можна сказати, що традиційно, Америка була головним політичним і економічним партнером Бразилії. Проте, який вплив матимуть тісні відносини з Китаєм, започатковані за адміністрації Л.І. Лули да Сільва, на відносинах з Вашингтоном, ще невідомо. Якщо Китай просувається вперед, обіцяючи мільярдні інвестиції, вплив держави у Латинській Америці, ймовірно, все більше зростатиме, і може змінити баланс сил в регіоні.

Що стосується відносин з Індією, то обидві держави є одними з найбільших демократій світу і основними економічними гравцями у своїх регіонах, де Бразилія є шостою за величиною економікою і п'ятою за розміром країною у світі, Індія, в свою чергу, – одинадцята за величиною економіка і сьома за величиною країна у світі. Хоча дві держави дуже відрізняються одна від одною, проте вони поділяють спільні цінності, коли справа доходить до питань демократії, захисту прав країн, що розвиваються і питань, що стосуються міжнародної системи. Спільні погляди, схоже положення на політичній арені сприяють розвитку двосторонніх відносин, а відмінності роблять Бразилію та Індію взаємозалежними одну від одної.

Відносини між Індією та Бразилією є широкими і всеосяжними, що охоплюють всі основні сегменти взаємодії на трьох рівнях: двосторонньому, багатосторонньому у різних форумах, таких як ІБСА, БРІКС, BASIC, G-20, G-4 і на багатосторонньому глобальному рівні, в таких організаціях як ООН, СОТ, ЮНЕСКО, ВОІВ і т.д. За президентства Л.І. Лули да Сільва – Індія стає пріоритетним напрямком зовнішньої політики Бразилії. У 2006 році було підписано Договір про стратегічне партнерство між Індією та Бразилією. За президенства Ділми Русеф спостерігається поглиблення такого партнерства і на

сьогодні стратегічне партнерство Індії та Бразилії можна назвати зразковим та взаємовигідним.

Економічні відносини також є вагомим компонентом двосторонньої співпраці. Проаналізувавши експорт та імпорт між Бразилією та Індією, можна зазначити, що експорт індійських товарів в Бразилію завжди був більшим ніж імпорт, але з 2009 року ці показники почали змінюватися, імпорт почав переважати експорт. Імпорт бразильських товарів зріс у 2007-2008 роках, потім впав у 2008-2009 роках, а у 2009-2010 роках імпорт виріс майже на 200%. Іншими словами торговий оборот між країнами зріс, що найменше, в 3,5 рази протягом останніх років.

Обсяг двосторонньої торгівлі досягнув цифри 10,62 млрд. доларів США у 2012 році (імпорт Індії: 5577 млрд. доларів США, експорт Індії: 5,043 млрд. доларів США). Перший раз в історії економічних і торговельних відносин між двома країнами двостороння торгівля досягла такої цифри.

Бразильські інвестиції є вагомим компонентом двосторонніх відносин. Бразилія та Індія співпрацюють в різних галузях, як от: фармацевтична, машинобудівна, сільськогосподарська, текстильна та ін. Компанії зосереджені на інвестиціях і спільних підприємствах в галузі інформаційних технологій, енергетики та в фармацевтичній галузі.

Обидві сторони прагнуть подальшої участі одна одної у своєму економічному розвитку.

Крім того можна помітити активну співпрацю держав в ряді інших сфер як от: сільськогосподарська сфера – на сьогодні сільське господарство і харчова промисловість володіють величезним потенціалом для взаємовигідних партнерських відносин між державами; наука і техніка – в результаті спільних викликів було узгоджено більше 70 спільних дослідницьких проектів, з яких 14 – з високим пріоритетом сторони обрали для спільної реалізації; освіта – в рамках програми «Наука без кордонів» існує потенціал залучення більшої кількості бразильських та індійських студентів, викладачів, дослідників і університетів, тощо.

На сьогодні суттєвих спірних питань між державами практично немає, що забезпечує успішний подальший розвиток відносин і в перспективі дає надію на успішний, усесторонній подальший розвиток двосторонніх відносин.

Перспективи двосторонніх відносин Індії та Бразилії виглядають досить яскраво. У цьому новому світовому порядку Китай та Індія стануть основними локомотивами, безумовно, змінюючи нині існуючий у світі баланс влади, і, ймовірно, перенесе його на Азійський регіон.

Враховуючи історичну повагу до демократії та демократичних цінностей та інституцій, Індія буде й надалі розглядатися як ключовий партнер для Бразилії. Обидві країни, хоча і різняться між собою, можуть отримати велику користь від більш інтенсивних ділових, економічних, культурних та політичних відносин.

Розширення співпраці між Індією і Бразилією, двох найбільших у світі демократій, безумовно, йде на користь обом країнам, так як їх економіки можуть обмінюватися величезною синергією і доповнюватися одна одною.

Бразилія та Японія на сучасному етапі розвитку двосторонніх відносин стають все більш тісними партнерами на міжнародній арені. Історично тісний і довірливий характер взаємовідносин сторін надає фактор проживання на території Бразилії значної колонії потомків японських емігрантів, в одному тільки м. Сан-Паулу вона нараховує більше 500 тис. людей. У цих двох досить різних у всіх аспектах (цивілізаційному, соціокультурному, економічно-політичному) держав немало спільного. І в першу чергу, вони притягують одна одну в контексті взаємодоповнюваності економік. Японія входить в десятку найбільших інвесторів Бразилії, вкладаючи кошти, перш за все, в автомобілебудування, виготовлення побутової техніки, побудову інфраструктурних об'єктів та в агробізнес. Після виявлення у 2007 році в Бразилії гігантських джерел нафти, Бразилія стала ще більш привабливою для Японії країною для вкладання інвестицій.

Крім того, держави співпрацюють в політичній сфері, так, у 2014 році відбувся візит прем'єр-міністра Японії Сіндзо Абе до Бразилії, в ході якого було

підписано 9 важливих для двосторонніх відносин договорів у сфері охорони здоров'я, екологічній галузі, економічній та науково-технологічній сферах та ін.

Японія і Бразилія останнім часом активно взаємодіють на глобальному рівні і беруть участь у вирішенні міжнародних політичних проблем. Обидві держави, разом з Німеччиною і Індією, які входять у склад G-4, признають пріоритетом власної політики просування концепції реформування РБ ООН. В рамках цієї структури Японія і Бразилія підтримують кандидатури одна одної на місця постійних Членів Ради Безпеки.

Обидві країни сприяють запобіганню конфліктів, а також мирному врегулюванню спорів і розділяють глибоку стурбованість з приводу катастрофічних гуманітарних наслідків у результаті застосування ядерної зброї, тому Бразилія та Японія разом виступають за повну ліквідацію ядерної зброї.

Крім того дві держави співпрацюють в середині організації СОР, і надалі продовжуватимуть співпрацювати в цілях зміцнення багатосторонньої торговельної системи.

У ХХІ столітті відносини між Японією та Бразилією більше інтенсифікувалися та поглибилися. Держави мають спільне бачення з багатьох міжнародних питань, крім того вони зацікавлені у тіснішій двосторонній співпраці одна з одною, що говорить про досить значні перспективи у розвитку відносин між державами.

Таким чином, очевидна взаємозацікавленість двох держав у подальшій посиленій активізації двосторонніх зв'язків, і, схоже на те, що світовій спільноті варто очікувати нового прориву у японо-бразильських відносинах. Японія все більше активізує латиноамериканський вектор своєї зовнішньої політики, про що свідчить багатовекторна співпраця з Бразилією, яка стрімко розвивається. У обох держав, як помітно з вищесказаного, є значні можливості не лише для розширення двосторонніх відносин, але й для активізації співпраці у вирішенні глобальних проблем сучасності.

Узагальнюючи, варто зазначити, що Азійсько-Тихоокеанський регіон є ключовим у зовнішній політиці Бразилії. Ще за президентства Л.І. Лули да

Сільва Японія була пріоритетним напрямком зовнішньої політики Бразилії, варто зауважити, що ця тенденція зберігається і на сучасному етапі.

Перспективним є подальше вивчення цієї теми, особливо це стосується глибшого дослідження сучасного стану розвитку зовнішньополітичних відносин між найрозвиненішими країнами Азії та Латинської Америки, і Бразилії зокрема, як однієї з ключових держав латиноамериканського регіону, азійського вектору її зовнішньої політики. Також перспективним є приділення особливої уваги дослідженням цих питань бразильськими науковцями, які практично не досліджуються у сучасній вітчизняній науці.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ДЖЕРЕЛА

1. VII Reunião da Comissão Mista Brasil-Índia – Comunicado Conjunto e Ata – Nova Délhi, 19 de novembro de 2015 [Text] / Ministério das Relações Exteriores – Mode of access : URL : http://www.itamaraty.gov.br/index.php?option=com_content&view=article&id=12550:vii-reuniao-da-comissao-mista-brasil-india-comunicado-conjunto-e-ata-nova-delhi-19-de-novembro-de-2015&catid=42&lang=pt-BR&Itemid=280 – Title from the screen.
2. Ampliação do número de vôos entre Brasil e China é destaque na agenda da ministra do Turismo em Pequim [Text] / Ministerio do Turismo – Mode of access : URL : <http://www.turismo.gov.br/turismo/home.html> – Title from the screen.
3. Brasil e Índia discutem propostas de cooperação em Defesa [Text] / Ministério da Defesa Mode of access : URL : <http://www.defesa.gov.br/noticias/16041-brasil-e-india-discutem-propostas-de-cooperacao-em-defesa> – Title from the screen
4. Declaração Conjunta emitida por ocasião da visita do Ministro Antonio de Aguiar Patriota à República da Índia – Nova Délhi, 8 de março de 2011 [Text] / Ministério das Relações Exteriores– Mode of access : URL : http://www.itamaraty.gov.br/index.php?option=com_content&view=article&id=2504:declaracao-conjunta-emitida-por-ocasio-da-visita-do-ministro-antonio-de-aguiar-patriota-a-republica-da-india-nova-delhi-8-de-marco-de-2011&catid=42&lang=pt-BR&Itemid=280 – Title from the screen.
5. Investimen to Chines Continua Buscando seo Caminho no Brasil [Text] / Embaixada da república popular da China no Brasil – Mode of access : URL : <http://br.china-embassy.org/por/zbqx/t890854.htm> – Title from the screen.

6. República da Índia [Text] / Ministério das Relações Exteriores – Mode of access : URL : http://www.itamaraty.gov.br/index.php?option=com_content&view=article&id=5238&Itemid=478&cod_pais=IND&tipo=ficha_pais&lang=pt-BR – Title from the screen.
7. Brazilian Foreign Policy Handbook [Text] / Ministry of External Relations – Mode of access : URL : http://funag.gov.br/loja/download/454-Brazilian_Foreign_Policy_Handbook.pdf – Title from the screen.
8. Japan-Brazil Relations (Archives) [Electronic resource] / Ministry of Foreign Affairs of Japan – Mode of access : URL : <http://www.mofa.go.jp/region/latin/brazil/archives.html> – Title from the screen.
9. Joint Program for Revitalization of Economic Relations between Japan and the Federative Republic of Brazil [Text] / Prime Minister of Japan and His Cabinet – Mode of access : URL : http://japan.kantei.go.jp/koizumispeech/2005/05/26program1_e.html – Title from the screen.
10. India Brazil Relations [Text] / Ministry of External Affairs (MEA) – Mode of access : URL : http://www.mea.gov.in/Portal/ForeignRelation/Brazil__May_2014.pdf – Title from the screen.
11. India's economy [Text] / Central Intelligence Agency – Mode of access : URL : <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/in.html> – Title from the screen.
12. State of BRICS Economies [Text] / Ministry of Finance, Republic of South Africa, National Treasury – Mode of access : URL: <http://www.treasury.gov.za/brics/sbe.aspx> – Title from the screen.

ЛІТЕРАТУРА

13. Затулівітер, А.В. Сучасний стан співпраці між Китаєм і Бразилією (2011 – 2012) [Текст]: / Затулівітер, А.В – Режим доступу: <http://historical-club.org.ua/> – Назва з екрану.

14. Плевако І.Г. Економічна складова геополітичного позиціонування Бразилії у країнах Південної та Східно Азії [Текст] / І.Г. Плевако // Гілея: науковий вісник – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/gileya_2014_87_108 – Назва з екрану.
15. Бразилия-Китай: стратегическое партнерство в конце XX – начале XXI вв. [Текст] / NEWTIMES – Режим доступу : <http://newtimes.az/ru/organisations/3721/> – Назва з екрану.
16. Буркова, М.В. Япония и Бразилия: грани сотрудничества [Текст] / М.В. Буркова – Режим доступу : <http://cyberleninka.ru/article/n/yaponiya-i-braziliya-grani-sotrudnichestva> – Назва з екрану.
17. Экономика Индии. Индия в современной мировой экономике [Текст] / Мировая экономика и мировые рынки – Режим доступу : <http://www.ereport.ru/articles/weconomy/india.htm> – Назва з екрану.
18. Agricultores Chineses Comecao a Produzir Soja no Brasil [Text] / Xinhua – Mode of access : URL : <http://br.china-embassy.org/por/szxw/t560396.htm> – Title from the screen.
19. A Relação Japão-Brasil [Text] / – Mode of access : URL : <http://www.pucsp.br/geap/asiaemfoco/textosdeespecialista/relacaojapaobrasil.htm> – Title from the screen.
20. Brazil Negoceia com China, Franca e Korea do Sul Venda de Uranio Enriquecido [Text] / UOLNOTICIAS – Mode of access : URL : <http://economia.uol.com.br/ultimas-noticias/efe/2011/02/07/brasil-negocia-venda-de-uranio-enriquecido-com-china-franca-e-coreia-do-sul.jhtm> – Title from the screen.
21. Brasil e Japão firmam parceria estratégica global [Text] / Huffpost Brasil – Mode of access : URL : http://www.brasilpost.com.br/2014/08/01/brasil-japao-acordo-dilma-abe_n_5642013.html – Title from the screen
22. Brasil e Índia assinam acordos de cooperação ambiental e especial [Text] / Exame.com – Mode of access : URL :

- <http://exame.abril.com.br/tecnologia/noticias/brasil-e-india-assinam-acordos-de-cooperacao-ambiental-e-especial> – Title from the screen
23. Bartesaghi, Ignacio Las relaciones entre América Latina e India en un contexto Brics: el papel del Brasil [Text] / Ignacio Bartesaghi – Mode of access : URL : <http://revistas.unlp.edu.ar/RRII-IRI/article/viewFile/2393/2269> – Title from the screen.
24. Comercio entre China e países the lingua official Portuguesa atingio 128.497 bilioes de dolares em 2012 [Text] / Macauhub – Mode of access : URL : <http://www.macauhub.com.mo/pt/2013/02/01/comercio-entre-a-china-e-paises-de-lingua-portuguesa-atingiu-128-497-milhoes-de-dolares-em-2012/> – Title from the screen.
25. César Cunha Leite, Alexandre Cooperação Técnica Brasil - Japão e os delineamentos em torno da Política Externa Brasileira do Governo Lula
26. [Text] / Alexandre César Cunha Leite // Mural Internacional – Mode of access : URL : <http://www.e-publicacoes.uerj.br/index.php/muralinternacional/article/viewFile/6752/4813> – Title from the screen.
27. China investe US\$ 4 bilioes no grupo de Eike [Text] / O Globo – Mode of access : URL : <http://oglobo.globo.com/economia/china-investe-us-4-bilhoes-no-grupo-de-eike-3153390> – Title from the screen.
28. Dilma assina acordos de cooperação na China [Text] / O Globo – Mode of access : URL : <http://g1.globo.com/politica/noticia/2011/04/dilma-assina-acordos-comerciais-na-china.html> – Title from the screen.
29. De Sousa, Anuary Brazil and China: An Uneasy Partnership [Text] / Anuary de Sousa // Center for Hemispheric Policy University of Miami – Mode of access : URL : <https://umshare.miami.edu/web/wda/hemisphericpolicy/FinalVersionDeSouza21408.pdf> – Title from the screen.
30. Derolle, Patricia Galves Relações Bilaterais: Brasil-Índia [Text] / Patricia Galves Derolle // E-Internacionalista – Mode of access : URL : <http://e->

- internacionalista.com.br/2014/11/04/relacoes-bilaterais-brasil-india/ – Title from the screen.
31. Huawei vende 1 milhão de modems e fatura US\$ 1 bilhão [Text] / ITFORUM 365 – Mode of access : URL : <http://itforum365.com.br/noticias/detalhe/33075/huawei-vende-1-milhao-de-modems-e-fatura-us-1-bilhao> – Title from the screen.
32. Huawei entra no mercado brasileiro de aparelhos celulares [Text] / Tele.sintes – Mode of access : URL : <http://www.telesintese.com.br/huawei-entra-no-mercado-brasileiro-de-aparelhos-celulares/> – Title from the screen.
33. Lima, Luciana, Lula acirra competição entre Brasil e China pelo mercado africano [Text] / Luciana Lima // Agência Brasil – Mode of access : URL : <http://politicaexternabr.wordpress.com/2010/07/07/lula-acirra-competicao-entre-brasil-e-china-pelo-mercado-africano/> – Title from the screen.
34. Leite, Edgard Cooperação Brasil-Índia: dinâmicas e perspectivas [Text] / Edgard Leite // Universidade do Estado do Rio de Janeiro – Mode of access : URL : <http://ge.tt/546W7142/v/0?c> – Title from the screen.
35. Lobato, Elvira Lula assina acordo com Japoneses para a TV digital [Text] / Disponível – Mode of access : URL : <http://www1.folha.uol.com.br/folha/dinheiro/ult91u108963.shtml> – Title from the screen.
36. Numero de Turistas Chineses no Brasil Dobra [Text] / Jornal de Turismo – Mode of access : URL : <http://www.jornaldeturismo.tur.br/noticias/brasil/51675-numero-de-turistas-vindos-da-china-praticamente-dobra-nos-ultimos-dois-anos> – Title from the screen.
37. Sussumu, Edomundo O Brasil e a China-uma parceria estrategica modelar in Revista Politica Externa [Text] / Edomundo Sussumu. – Sao Paulo. Paz e Terra. – 2003. – P.59-70
38. Uehara, Alejandro Ratsuo Relações Brasil-Japão: Aproximações e Distanciamentos [Text] / Alejandro Ratsuo Uehara // Universidad de São Paulo

- Mode of access : URL : <http://www.asiayargentina.com/usp-06.htm> – Title from the screen.
39. Yamamura, Roberto Jimmy Hideki O ESTABELECIMENTO DAS RELAÇÕES BRASIL – JAPÃO NO SÉCULO XIX [Text] / Roberto Jimmy Hideki Yamamura – Mode of access : URL : https://www.google.com.ua/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=2&cad=rja&uact=8&ved=0ahUKEwjLrI-r9p3KAhViKXIKHTs7AYsQFggIMAE&url=http%3A%2F%2Fwww.gestoesaude.unb.br%2Findex.php%2Ftextos%2Farticle%2Fdownload%2F5796%2F4803&usg=AFQjCNGHMtdP1jceP_1_ZcxZ_IF4UbQAsw&sig2=UIYzuBr-YJOxoeprXWSGhw – Title from the screen.
40. Antonio Vieira, Marco India, Brazil, and South Africa (IBSA): South-South Cooperation and the Paradox of Regional Leadership [Text] / Marco Antonio Vieira, Chris Alden // Global Governance – Mode of access : URL : http://www.academia.edu/401861/India_Brazil_and_South_Africa_IBSA_South-South_cooperation_and_the_paradox_of_regional_leadership – Title from the screen.
41. Baumann, Renato Some Recent Features of Brazil-China Economic Relations [Text] / Renato Baumann // Economic Commission for Latin America and Caribbean – Mode of access : URL : <http://www.cepal.org/publicaciones/xml/5/35745/LCBRSR209RenatoBaumannSome.pdf> – Title from the screen.
42. Bull, Benedicte Brazil and China: partners or competitors? [Text] / Benedicte Bull, Yuri Kasahara // NorLARNet analysis – Mode of access : URL : https://www.norlarnet.uio.no/pdf/behind-the-news/englis/2011/brazil_and_china-english.pdf – Title from the screen.
43. Brazil and China forge closer trade ties [Text] / BBC – Mode of access : URL : <http://news.bbc.co.uk/2/hi/business/8057048.stm> – Title from the screen.
44. Brazil nuclear submarine project well on way [Text] / UPI – Mode of access : URL : http://www.upi.com/Business_News/Security-

Industry/2013/03/04/Brazils-submarine-project-well-on-way/UPI-76321362436162/ – Title from the screen.

45. Brazil: China is the main importer of Brazilian Agricultural products [Text] / Macauhub – Mode of access : URL : <http://www.macauhub.com.mo/en/2009/01/13/6387/> – Title from the screen.
46. Brazil's agricultural exports hit record high in 2008 [Text] / People's Daily – Mode of access : URL : <http://english.people.com.cn/90001/90778/90858/90864/6571620.html> – Title from the screen.
47. Brazil's Rousseff wants «new phase» in China ties [Text] / St. Vincent National Working Committee on Trade – Mode of access : URL : http://www.cpdngo.org/stvincent/index.php?option=com_content&view=article&id=74:brazils-rousseff-wants-new-phase-in-chinaties&catid=3:news&Itemid=57 – Title from the screen.
48. Brazil – Japan: «Alliance for the 21st Century» [Text] / Japan-Brazil Economic Committee, Keidanren Brazil-Japan Economic Committee, CNI – Mode of access : URL : <https://www.keidanren.or.jp/english/policy/2000/053.html> – Title from the screen.
49. Brazil Japan Joint Business Statement [Text] / Keidanren Japan Business Federation – Mode of access : URL : <http://www.keidanren.or.jp/en/policy/2014/071.html> – Title from the screen.
50. Brazil's trade relations with India have witnessed a ten-fold increase in the last decade [Text] / The Indian Express – Mode of access : URL : <http://archive.indianexpress.com/news/brazils-trade-relations-with-india-have-witnessed-a-tenfold-increase-in-the-last-decade/1092381/> – Title from the screen.
51. BRAZIL: THE EMERGING TRADE PARTNER OF INDIA [Text] / DGCI&S – Mode of access : URL : <http://www.dgciskol.nic.in/vaanijya0907/G%20Brazil%20Text.pdf> – Title from the screen.

52. Bilateral Trade relations of India and Brazil [Text] / Indian Industry – Mode of access : URL : <http://www.indianindustry.com/trade-information/india-brazil-trade.html> – Title from the screen.
53. Cervo, Amado Luiz Brazil's Rise on the International Scene: Brazil and the World [Text] Amado Luix Cervo // Artigo – Mode of access : URL : <http://www.scielo.br/pdf/rbpi/v53nspe/v53nspea02.pdf> – Title from the screen.
54. Correa do Lago, Andre Brazil and Japan: truly global partners [Text] / Andre Correa do Lago // The Japan Times – Mode of access : URL : http://classified.japantimes.com/nationalday/pdfs/20150907-Brazil_independence_day.pdf – Title from the screen.
55. Christensen, Steen Fryba Brazil-China bilateral relations: Between strategic partnership and competition from the Brazilian perspective [Text] / Steen Fryba Christensen – Mode of access : URL : <http://web.isanet.org/Web/Conferences/FLACSO-ISA%20BuenosAires%202014/Archive/9ca90f04-e22a-4809-8deb-fb51f1e70546.pdf> – Title from the screen.
56. Chinese consortium acquires 15% of world's largest niobium producer in Brazil [Text] / Merco Press – Mode of access : URL : <http://en.mercopress.com/2011/09/06/chinese-consortium-acquires-15-of-world-s-largest-niobium-producer-in-brazil> – Title from the screen.
57. China invests heavily in Brazil [Text] / Washington post – Mode of access : URL : <http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2010/07/25/AR2010072502979.html?sid=ST2010092006580> – Title from the screen.
58. China Firm to Buy Brazil Iron Ore Mine for \$1.2 billion [Text] / Reuters – Mode of access : URL : <http://www.reuters.com/article/2010/03/24/brazil-iron-ece-idUSN2418544820100324> – Title from the screen.
59. China must invest abroad for food security, forum told [Text] / South China Morning Post – Mode of access : URL :

<http://www.scmp.com/business/economy/article/1133255/china-must-invest-abroad-food-security-forum-told> – Title from the screen.

60. Chinese direct investment in Brazil reaches a totals of \$24 billion [Text] / Macauhub – Mode of access : URL : <http://www.macauhub.com.mo/en/2012/11/21/chinese-direct-investment-in-brazil-reaches-a-total-of-us24-billion/> – Title from the screen.
61. China must build aircraft carrier «soon» military says [Text] / The Telegraph – Mode of access : URL : <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/asia/china/4946624/China-must-build-aircraft-carrier-soon-military-says.html> – Title from the screen.
62. CHINA: Sinopec in talks with Petrobras to build 300,000 b/d refinery in Brazil [Text] / Keppel Energy – Mode of access : URL : <http://keppelenergy.blogspot.com/2013/06/china-sinopec-in-talks-with-petrobras.html> – Title from the screen.
63. China Brazil Economic alliance may be exaggerated [Teat] / Global Post – Mode of access : URL : http://www.huffingtonpost.com/2009/05/27/china-brazil-economic-all_n_208275.html – Title from the screen.
64. China's first aircraft carrier leaves port for sea trials [Text] / Xinhua Daily – Mode of access : URL : http://news.xinhuanet.com/english/china/2013-06/11/c_132447284.htm – Title from the screen.
65. Fernando Pereira Advocacia, Luiz India - Brasil Trade Relations [Text] / Luiz Fernando Pereira Advocacia // Jusbrasil – Mode of access : URL : <http://drluizfernandopereira.jusbrasil.com.br/artigos/189642215/india-brasil-trade-relations> – Title from the screen.
66. Hollow, James Brasil x Japan: the ideal hybrid? [Text] / James Hollow – Mode of access : URL : <http://jameshollow.com/blog/brasil-japan-ideal-hybrid/> – Title from the screen.
67. Jiang, Shixue, The Panda Hugs the Tucano: China's Relations with Brazil [Text] / Shixue Jiang // China Brief – Mode of access : URL : http://www.jamestown.org/single/?no_cache=1&tx_ttnews%5Btt_news

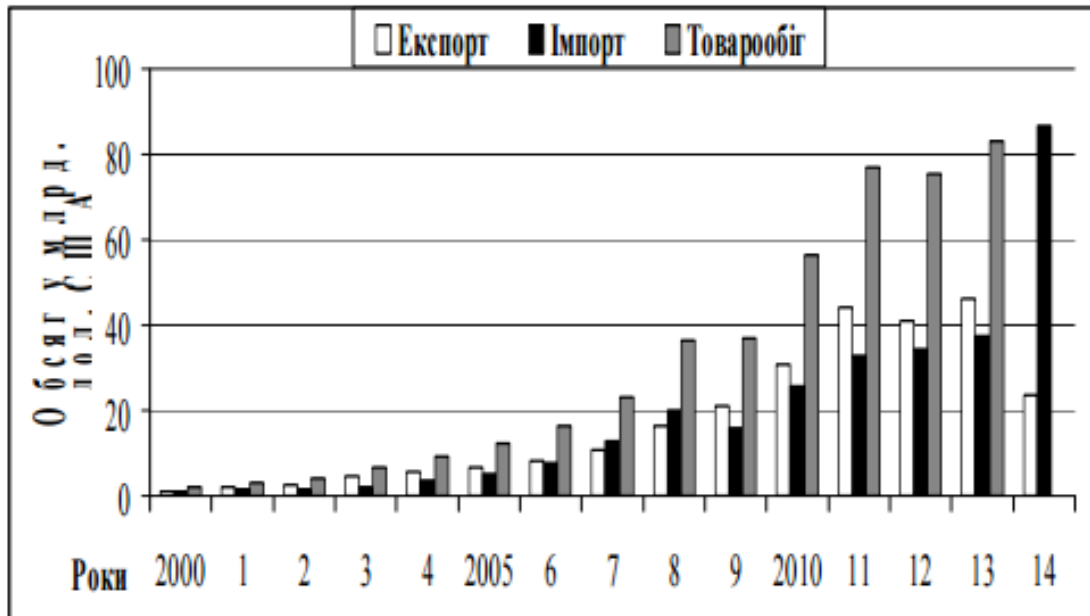
%5D=34990&tx_ttnews%5BbackPid%5D=13&cHash=e592b37118 – Title from the screen.

68. Johnson, Stephen Balancing China's influence in Latin America [Text] / Stephen Johnson // Backgrounder #1888 – Mode of access : URL : <http://www.heritage.org/Research/LatinAmerica/bg1888.cfm> – Title from the screen.
69. India shows off on Republic Day [Text] / British Broadcasting Corporation News (BBC) – Mode of access : URL : http://news.bbc.co.uk/2/hi/south_asia/3424537.stm – Title from the screen.
70. Kumar, Ramesh Special Article on India –Brazil Relations [Text] / Ramesh Kumar – Mode of access : URL : <http://ecurrentaffairs.in/wp-content/uploads/2013/04/SPECIAL-ARTICLE-ON-INDIA-%E2%80%93BRAZIL-RELATIONS.pdf> – Title from the screen.
71. Keeping China's second aircraft carrier in perspective [Text] / The Diplomat – Mode of access : URL : <http://thediplomat.com/flashpoints-blog/2013/08/05/keeping-chinas-second-aircraft-carrier-in-perspective/> – Title from the screen.
72. Maag, Isabelle Brazil's Foreign Economic Policy: South – South, North – South or both? [Text] / Isabelle Maag // Briefing Paper, Friedrich Ebert Stiftung – Mode of access : URL : <http://library.fes.de/pdf-files/iez/global/50086.pdf> – Title from the screen.
73. Petrobras and China Sinopec sign contract to build gas pipeline in Brazil [Text] / Macauhub – Mode of access : URL : <http://www.macauhub.com.mo/en/2006/04/18/874/> – Title from the screen.
74. Pereira, Carlos Brazil and China: South-South Partnership or North-South Competition? [Text] / Carlos Pereira, João Augusto de Castro Neves // Foreign Policy at Brookings – Mode of access : URL : http://www.brookings.edu/~media/research/files/papers/2011/4/03-brazil-china-pereira/03_brazil_china_pereira.pdf – Title from the screen.

75. Prasad, Amit India & Brazil go hand-in-hand on the road of progress [Text] / Amit Prasad, Daulata Chakraborty – Mode of access : URL: http://www.ficci.com/international/54530/Add_docs/Brazil-article.pdf – Title from the screen.
76. Padgett, Tim Lula da Silva [Text] / Tim Padgett // TIME – Mode of access : URL: http://content.time.com/time/specials/packages/article/0,28804,1970858_1970888_1971031,00.html – Title from the screen.
77. Smith, Marcia S. China's Space Program: An Overview [Text] / Congressional Research Service – Mode of access : URL : <https://www.fas.org/sgp/crs/space/RS21641.pdf> – Title from the screen.
78. Stuenkel, Oliver The Case for Stronger Brazil-India Relations [Text] / Oliver Stuenkel // Indian Foreign Affairs Journal – Mode of access : URL : <http://freepdfhosting.com/b5e5796ed9.pdf> – Title from the screen.
79. Shellekens, Philip Implications of a Changing China for Brazil: A New Window of Opportunity? [Text] / Philip Shellekens // The World Bank – Mode of access : URL : http://www.cebc.org.br/sites/default/files/world_bank_presentation_at_cebc_-_philip_schellekens.pdf – Title from the screen.
80. Shipbuilding deal inked [Text] / SINO – Mode of access : URL : <http://english.sina.com/business/p/2008/0804/176045.html> – Title from the screen.
81. Wuhan Steel going ahead with Brazil steel plant / MarketWatch – Mode of access : URL : <http://www.marketwatch.com/story/wuhan-steel-going-ahead-with-brazil-steel-plant-2012-07-04> – Title from the screen.
82. Whalley, John The Deepening China Brazil Economic Relationship [Text] / John Whally, Dana Medianu // CESIFO WORKING PAPER NO. 3289 – Mode of access : URL : <https://www.cesifo-group.de/portal/pls/portal/docs/1/1183998.PDF> – Title from the screen.

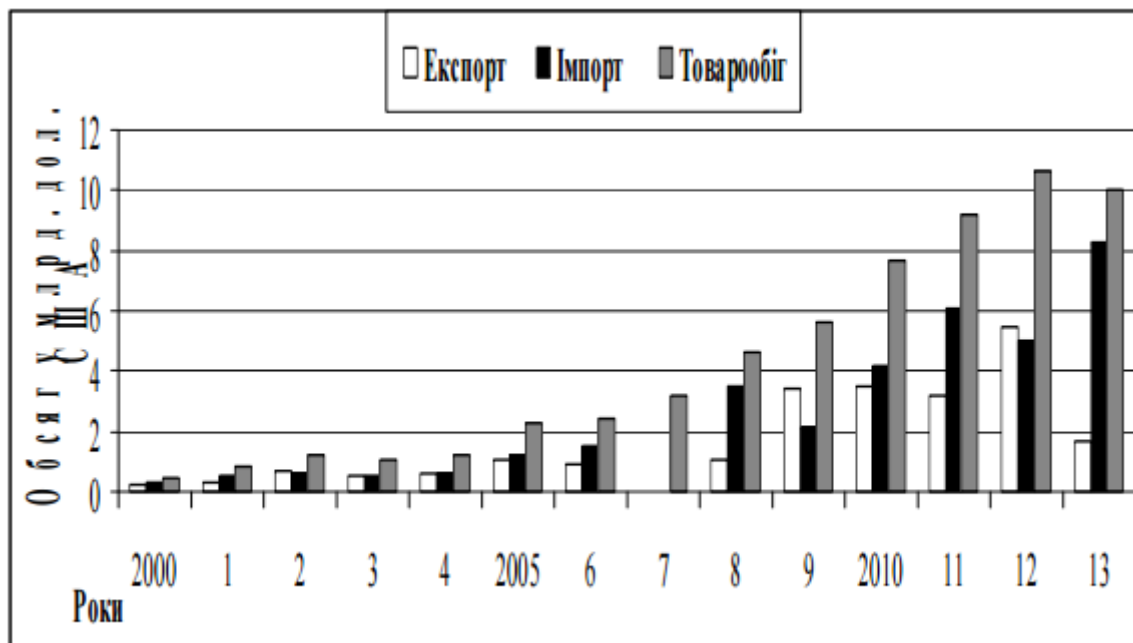

Динаміка торгівлі Бразилії з Китаєм протягом 2000 – червня 2014 років.

(Джерело: VII Reunião da Comissão Mista Brasil-Índia – Comunicado Conjunto e Ata – Nova Délhi, 19 de novembro de 2015 [Text] / Ministério das Relações Exteriores – Mode of access : URL : http://www.itamaraty.gov.br/index.php?option=com_content&view=article&id=12550:vii-reuniao-da-comissao-mista-brasil-india-comunicado-conjunto-e-ata-nova-delhi-19-de-novembro-de-2015&catid=42&lang=pt-BR&Itemid=280 – Title from the screen.)

Динаміка торгівлі Бразилії з Індією протягом 2000-2013 років.

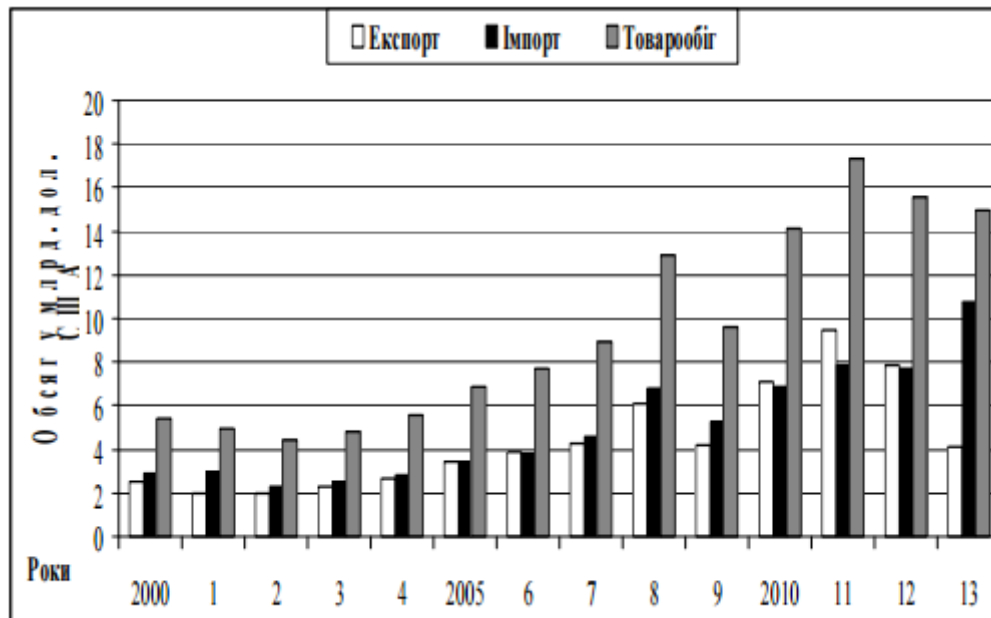
(Джерело: VII Reunião da Comissão Mista Brasil-Índia – Comunicado Conjunto e Ata – Nova Délhi, 19 de novembro de 2015 [Text] / Ministério das Relações Exteriores – Mode of access : URL : http://www.itamaraty.gov.br/index.php?option=com_content&view=article&id=12550:vii-reuniao-da-comissao-mista-brasil-india-comunicado-conjunto-e-ata-nova-delhi-19-de-novembro-de-2015&catid=42&lang=pt-BR&Itemid=280 – Title from the screen.)

Показники двосторонньої торгівлі між Індією та Бразилією 2008-2014 роки
(млн. дол. США)

	Індійський експорт	Індійський імпорт	Сальдо торгового балансу Індії	Загальний обсяг торгівлі	Зростання %
2008	3,564	1,102	2,461	4,666	49,23
2009	2,191	3,415	-1,224	5,605	20,12
2010	4,242	3,492	750	7,734	37,97
2011	6,081	3,201	2,880	9,282	20,00
2012	5,043	5,577	-544	10,620	14,41
2013	6,357	3,130	3,227	9,487	-10,67
2014 (Січ.- Квіт.)	2,261	1,141	1,119	3,401	

(Джерело: India Brazil Relations [Text] / Ministry of External Affairs (MEA) – Mode of access :
URL : http://www.mea.gov.in/Portal/ForeignRelation/Brazil__May_2014.pdf – Title from the
screen.)

Динаміка торгівлі Бразилії з Японією протягом 2000 – 2013 років.

(Джерело: VII Reunião da Comissão Mista Brasil-Índia – Comunicado Conjunto e Ata – Nova Délhi, 19 de novembro de 2015 [Text] / Ministério das Relações Exteriores – Mode of access : URL : http://www.itamaraty.gov.br/index.php?option=com_content&view=article&id=12550:vii-reuniao-da-comissao-mista-brasil-india-comunicado-conjunto-e-ata-nova-delhi-19-de-novembro-de-2015&catid=42&lang=pt-BR&Itemid=280 – Title from the screen.)